

**EESTI NSV
MAAKOODEKS**

78144

A-31074₁₁

**EESTI NSV
MAAKOODEKS**

AMETLIK TEKST

44137

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

78144

**EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU
VABARIIGI
SEADUS**

«EESTI NSV MAAKOODEKSI» KINNITAMISE KOHTA

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi
Ülemnõukogu

o t s u s t a b:

§ 1. Kinnitada «Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi maakoodeks» ja kehtestada see alates 1. jaanuarist 1971.

§ 2. Teha Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile ülesandeks kindlaks määrata «Eesti NSV maakoodeksi» ellurakendamise kord ja viia Eesti NSV seadusandlus kooskõlla «Eesti NSV maakoodeksiga».

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi
esimees

A. Müürisepp

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi
sekretär

B. Tolbast

Tallinn, 31. juulil 1970

EESTI NSV MAAKOODEKS

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon hävitas tsaari-Venemaa poolpärisorjusliku agraarkorra, mis oli määranud talurahva vaesumisele ja pidurdanud riigi tootlike jõudude arengut. Teise ülevenemaalise nõukogude kongressi poolt 26. oktoobril (8. novembril) 1917 vastu võetud Maadekreediga kaotati alatiseks eromandiõigus maale. Kogu maa muudeti üldrahvalikuks omandiks ja anti tasuta töötajate kasutusse. Sotsialistliku revolutsiooni võiduga Eestis viidi Maadekreedi sätted ellu Eesti NSV seadusandlusega.

Natsionaliseerimise tulemusena tekkinud riiklik omandiõigus maale moodustab maa-suhete aluse NSV Liidus, mille koosseisu kuulub vabatahtliku ühinemise ja teiste liiduvabariikidega võrdõiguslikkuse alusel Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik. Maad, mis eromanduse tingimustes oli vahendiks inimese ekspluateerimisel inimese poolt, kasutatakse NSV Liidus kogu rahva huvides riigi tootlike jõudude arendamiseks.

Riiklik omandiõigus maale etendas määratu suurt osa sotsialismi võidu kindlustamisel NSV Liidus. See lõi tingimused kõigi rahvamajandus-

harude otstarbekohaseimaks paigutamiseks ning oli maakasutamise sotsialistlikele vormidele ülemineku tähtsamaid eeldusi.

Sotsialistliku ülesehitustöö käigus asus talurahvas hajutatud individuaalmajandite massilise kollektiviseerimisega Kommunistliku Partei juhtimisel ning töölisklassi kaasabil ja toetusel sotsialismi teele. Lenini kooperatsiooni-plaani elluviimise ja kolhoosikorra võidu tulemusena leidis talurahvaküsimus ainuõige lahenduse.

Riiklik omandiõigus maale aitab kaasa kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomisele meie maal, järkjärgulisele üleminekule kommunistlikele ühiskondlikele suhetele ja erinevuste likvideerimisele linna ja maa vahel.

Maa — Nõukogude ühiskonna tähtsaim vara — on põllumajanduse põhiline tootmisvahend ning kõikide rahvamajandusharude paigutamise ja arendamise ruumiline baas. Kogu maa teaduslikult põhjendatud, ratsionaalne kasutamine, kaitsmine ja mullaviljakuse igakülgne suurendamine on üldrahvalik ülesanne.

I o s a

ÜLDSÄTTED

1. p e a t ü k k

PÕHISÄTTED

§ 1. Eesti NSV maaseadusandluse ülesanded

Eesti NSV maaseadusandluse ülesandeks on maasuhete reguleerimine eesmärgiga tagada maade ratsionaalne kasutamine ja tingimused nende efektiivsuse tõstmiseks, sotsialistlike organisatsioonide ja kodanike õiguste kaitsmine ning seaduslikkuse tugevdamine maasuhete valdkonnas.

§ 2. Maaseadusandlusega reguleeritavad suhted

(1) Kooskõlas «NSV Liidu ja liiduvabariikide maaseadusandluse alustega» ja käesoleva koodeksi §-s 1 tähendatud ülesannetega määrab maaseadusandlus kindlaks maa ühtse riikliku maafondi kategooriatesse arvamise ja maa ühest kategooriast teise üleviimise korra, maa õige jagamise maakasutajate vahel, maakasutamise tingimused ja korra, maakasutajate õigused ja kohustused, maakorralduse, asulate planeerimise ning majandusliku korralduse korra, kolhooside, sovhooside, ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa teaduslikult põhjendatud sotsialistliku majandamise abinõude

süsteemi alusel majandisisesse organiseerimise korra, maa riikliku arvestuse, maakasutuste riikliku registreerimise ja riikliku maakatastri pidamise korra kogu NSV Liidu jaoks ühtses süsteemis, kontrolli maa õige kasutamise ja kaitse ning mullaviljakuse igakülgse suurendamise üle, maavaidluste lahendamise korra, samuti vastutuse maaseadusandluse rikkumise eest.

(2) Maavarade, metsade ning vee kasutamise suhteid reguleeritakse NSV Liidu ja Eesti NSV spetsiaalse seadusandlusega.

§ 3. NSV Liidu ja Eesti NSV maaseadusandlus

Maasuhteid Eesti NSV-s reguleeritakse «NSV Liidu ja liiduvabariikide maaseadusandluse alustega», sellega kooskõlas antavate NSV Liidu maaseadusandluse teiste aktide, käesoleva koodeksi ja Eesti NSV maaseadusandluse muude aktidega.

§ 4. Riiklik omandiõigus maale

(1) Kooskõlas NSV Liidu konstitutsiooniga ja Eesti NSV konstitutsiooniga on maa riigi omand, see on rahva ühisvara.

(2) Maa kuulub eranditult riigile ning antakse ainult kasutamiseks.

(3) Teod, millega otseselt või varjatult rikutakse riiklikku omandiõigust maale, on keelatud.

§ 5. Ühtne riiklik maafond

Kogu maa Eesti NSV-s kuulub ühtse riikliku maafondi koosseisu, mis vastavalt maa põhilisele sihtotstarbele jaguneb:

- 1) põllumajandusliku otstarbega maa, mis on antud kasutamiseks kolhoosidele, sovhoosidele ja teistele maakasutajatele põllumajanduslikeks eesmärkideks;
- 2) asulate (linnad, alevid ja maa-asulad) maa;
- 3) tööstuse, transpordi, kuurortide, looduskaitsealade ja muu mittepõllumajandusliku otstarbega maa;
- 4) riikliku metsafondi maa;
- 5) riikliku veefondi maa;
- 6) riigi tagavaramaa.

§ 6. Maa kategooriatesse arvamise tingimused ja kord

(1) Maa käesoleva koodeksi §-s 5 tähendatud kategooriatesse esmase arvamise alusteks on selle põhiline rahvamajanduslik sihtotstarve, käesoleva koodeksi §-des 204—207 tähendatud projektide, uurimise ja muud teaduslikud andmed maafondi olukorrast ja selle perspektiivse kasutamise võimalustest.

(2) Kolhooside, sovhooside ja teiste riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike põllumajandusettevõtete, -organisatsioonide ja -asutuste territooriumi piires oleva maa arvab kategooriatesse rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee.

(3) Rajoonilise alluvusega mittepõllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa ja kasutajatele väljaandmata maa arvab kategooriatesse rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee.

(4) Linnade, alevite ja maa-asulate maa kategooriatesse arvamine toimub nende piiri kinnitamisega käesoleva koodeksi §-des 108 ja 133 tähendatud korras.

(5) Käesoleva paragrahvi lg. 2, 3 ja 4 loetlemata maakasutajate maad arvab kategooriatesse Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

(6) Maa kategooriatesse arvamise materjalid koostatakse ja kooskõlastatakse Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt määratud korras.

§ 7. Maa ühest kategooriast teise üleviimise tingimused ja kord

(1) Maa viiakse ühest kategooriast teise üle põhilise sihtotstarbe muutumisel.

(2) Maa ühest kategooriast teise üleviimine selle andmisel ja äravõtmisel toimub käesoleva koodeksi §-des 16, 17, 21—38 sätestatud tingimustel ja korras.

(3) Ühe maakasutuse piirides maa ühest kategooriast teise üleviimist toimetavad majandusliku kalkulatsiooni alusel käesoleva koodeksi §-des 16 ja 17 tähendatud organid Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt sätestatud korras.

§ 8. NSV Liidu pädevus maasuhete reguleerimisel

NSV Liidu pädevusse kuulub maasuhete reguleerimisel vastavalt «NSV Liidu ja liidu-vabariikide maaseadusandluse alustele»:

1) ühtse riikliku maafondi käsutamine selles ulatuses, mis on vajalik NSV Liidu volituste teostamiseks vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile;

2) maakasutamise ja maakorralduse põhi- aluste kindlaksmääramine;

3) riigi maaressursside ratsionaalse kasuta- mise perspektiivplaanide kehtestamine, mis tagavad põllumajandusliku tootmise ja teiste rahvamajandusharude vajaduste rahuldamise;

4) üleliiduliste maaparanduse ja teiste mulla- viljakust tõstvate abinõude plaanide kindlak- smääramine, samuti muldade erosiooni ja mul- dade seisukorda halvendavate muude protses- side eest kaitsmise põhialuste kindlaksmäära- mine;

5) maakasutamise riikliku kontrolli kehtes- tamine;

6) NSV Liidu ulatuses ühtse riikliku maa arvestamise, maakasutuste riikliku registreeri- mise ning maakatastri pidamise korra kehtes- tamine;

7) NSV Liidu iga-aastase maabilansi koosta- mise korra kehtestamine.

§ 9. Eesti NSV pädevus maasuhete reguleerimisel

Eesti NSV pädevusse maasuhete reguleeri- misel kuulub ühtse riikliku maafondi käsuta-

mine vabariigi piires ning selle kasutamise perspektiivplaanide kindlaksmääramine, maa kasutamise korra kehtestamine ja maakorralduse organiseerimine, maaparanduse, erosioonitõrje ja mullaviljakuse suurendamise plaanide kehtestamine, samuti maasuhete reguleerimine muudes küsimustes, kui need pole arvatud NSV Liidu pädevusse.

§ 10. Õiguste teostamine ja kohustuste täitmine

(1) Seadus kaitseb maasuhetest tulenevaid õigusi, välja arvatud juhud, kui neid teostatakse nende õiguste eesmärgi vastaselt.

(2) Kõik ettevõtted, asutused ja organisatsioonid ning kodanikud peavad neile seadusega antud õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel järgima seadust, austama sotsialistliku ühiskonna reegleid ning kommunismi ehitava ühiskonna moraaliprintsiipe.

2. peatükk

MAAKASUTAJAD JA MAAKASUTAMISE TÄHTAJAD

§ 11. Maakasutajad

(1) Eesti NSV-s antakse maa kasutamiseks:

1) kolhoosidele, sovhoosidele ning teistele põllumajanduslikele riiklikele, kooperatiivsetele või ühiskondlikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele;

2) tööstus-, transpordi- ja teistele mittepõllumajanduslikele riiklikele, kooperatiivsetele või

ühiskondlikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele;

3) NSV Liidu kodanikele.

(2) NSV Liidu seadusandluses ettenähtud juhtudel antakse maa kasutada ka teistele organisatsioonidele ja isikutele.

§ 12. Maa tasuta kasutamine

Kolhoosidele, sovhoosidele ning teistele riiklikele, kooperatiivsetele või ühiskondlikele ettevõtetele, organisatsioonidele, asutustele ja NSV Liidu kodanikele antakse maa tasuta kasutamiseks.

§ 13. Maakasutamise tähtajad

(1) Maa antakse tähtajata või ajutiseks kasutamiseks.

(2) Tähtajata (alaline) on maakasutamine, mille tähtaeg ei ole kindlaks määratud.

(3) Kolhooside käes olev maa kinnistatakse neile tähtajata kasutamiseks, s. o. põliselt.

(4) Ajutine maakasutamine võib olla kas lühiajaline — kuni kolm aastat — või pikaajaline — kolmest kuni kümne aastani. Kui tootmise vajadused seda tingivad, võib tähtaega pikendada perioodiks, mis ei ületa vastavalt lühi- või pikaajalise ajutise kasutamise tähtaega. Ajutise maakasutuse tähtaega arvutatakse maatüki looduses (maastikul) piiristamise ja maakasutamiseõigust tõendava dokumendi väljaandmise päevast.

(5) Eesti NSV Ministrite Nõukogu võib oma määrusega igal üksikjuhul eraldada maad ajutiseks kasutamiseks ka pikemaks kui kümneaastaseks tähtajaks, kuid mitte üle 25 aasta.

(6) Käesoleva paragrahvi lg. 4 ettenähtud tingimustel otsustab ajutise maakasutamise tähtaja pikendamise organ, kes andis maa ajutiseks kasutamiseks.

§ 14. Tähtajata maakasutamine

Tähtajata antakse maad kasutada korras ja tingimustel, mis on tähendatud käesoleva koodeksi §-des 60, 71, 72, 104, 114, 126 p. 1 ja 2, 137, 146, 147, 174, 184, 188 ja 198.

§ 15. Ajutine maakasutamine

Ajutiselt antakse maad kasutada korras ja tingimustel, mis on tähendatud käesoleva koodeksi §-des 53, 61, 76, 95, 96 lg. 4, 98, 99, 115, 122, 126 p. 3 ja 4, 147, 149, 182, 184, 188 ja 198.

3. peatükk

MAA ANDMISE JA ÄRAVÕTMISE KORD

§ 16. Eesti NSV Ministrite Nõukogu pädevus maa andmisel ja äravõtmisel

(1) Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse alusel toimub:

1) niisutatava ja kuivendatud maa, põllumaa ja mitmeaastaste istandike all oleva maa ning

kultuur- ja parandatud rohumaa äravõtmine ja andmine mittepõllumajanduslikuks otstarbeks, ja aianduskooperatiivideks, nende kõlvikute üleviimine põllumajandusliku otstarbega kategooriatest mittepõllumajandusliku otstarbega kategooriatesse;

2) esimese grupi metsade all oleva maa andmine ja äravõtmine mittemetsamajanduse otstarbeks, suvilaehituskooperatiivideks ning üleviimine teistesse kategooriatesse; teise grupi metsade all oleva maa üleviimine põllumajanduslikeks kõlvikuteks;

3) maa eraldamine vabariikliku alluvusega linnade linnalähedasteks tsoonideks ja haljasvöönditeks, veevarustusallikate kaitsetsoonideks, vabariiklikeks looduskaitse- ja kaitsealadeks ning nende kaitsetsoonideks;

4) maa andmine või äravõtmine muudeks NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud eesmärkideks.

(2) Eesti NSV Ministrite Nõukogul on õigus maa äravõtmisel aianduskooperatiivideks ja suvilaehituskooperatiivideks või kodanike puhkuse organiseerimise muudeks eesmärkideks võtta vastu otsuseid selle maa kasutada andmise kohta või anda see õigus rajoonide (linnade) töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedele.

§ 17. Rajoonide töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede pädevus maa andmisel ja äravõtmisel

Rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel toimub:

1) maa üleandmine ja vahetus kolhooside, sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste vahel;

2) riigi tagavaramaa eraldamine küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee haldusse ja teisteks otstarveteks andmine;

3) maa andmine aianduskooperatiivideks, suvilaehituskooperatiivideks ja muuks kodanike puhkuse otstarbeks käesoleva koodeksi § 16 lg. 1 punktide 1 ja 2 alusel äravõetud maast;

4) maa eraldamine rajoonilise alluvusega linnade linnalähedasteks tsoonideks ja haljasvöönditeks, veevarustusallikate kaitsetsoonideks, kohalikeks kaitsealadeks ja nende kaitsetsoonideks;

5) maa andmine, äravõtmine ja ühest kategooriast teise üleviimine, välja arvatud käesoleva koodeksi § 16 lg. 1 tähendatud juhtudel.

§ 18. Vabariikliku alluvusega linnade töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede pädevus maa andmisel ja äravõtmisel

(1) Vabariikliku alluvusega linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel toimub maa äravõtmine ja andmine ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele ning kodanike elamu- ja suvilaehituskooperatiivideks ning aianduskooperatiivideks linna piirides olevast maast, välja arvatud käesoleva koodeksi § 16 lg. 1 p. 1 tähendatud juhud.

(2) Maa andmine kodanikele individuaalehituseks ning individuaal- ja kollektiivgaraaži-

deks, samuti käesoleva koodeksi § 106 lg. 2 punktides 1, 2 ja 3 tähendatud maa ajutiseks kasutamiseks andmine toimub linnarajooni, samuti vabariikliku alluvusega linna koosseisu kuuluva linna või alevi tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee poolt.

§ 19. Rajoonilise alluvusega linnade ning alevite tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede pädevus maa andmisel ja äravõtmisel

Rajoonilise alluvusega linnade ja alevite tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede otsuse alusel toimub maa äravõtmine ja andmine ettevõtetele, organisatsioonidele või asutustele ja kodanikele ning nende kollektiividele linna või alevi maast, välja arvatud käesoleva koodeksi § 16 lg. 1 p. 1 ja § 127 tähendatud juhud.

§ 20. Külade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede pädevus maa andmisel ja äravõtmisel

Külade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede otsuse alusel toimub maa äravõtmine ja andmine:

1) ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele, kodanikele ja nende kollektiividele käesoleva koodeksi §-s 134 p. 1 tähendatud maast;

2) kodanikele ja nende kollektiividele küla tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede haldusse antud riigi tagavaramaast.

§ 21. Maa kasutamiseks andmise alused

(1) Maatükke antakse kasutada eraldamise korras.

(2) Maatükkide eraldamine toimub Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse või vastava tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel korras, mis kehtestatakse NSV Liidu seadusandlusega, käesoleva koodeksi §-dega 16—38 ja muu Eesti NSV seadusandlusega. Maatüki andmise määruises või otsuses märgitakse otstarve, milleks see eraldatakse, ja maakasutamise põhitingimused.

(3) Kasutusel oleva maatüki võib teisele maakasutajale anda alles pärast seda, kui see maatükk on ära võetud käesoleva koodeksi §-des 16—20 ja 28—38 sätestatud korras.

§ 22. Põllumajanduslikeks vajadusteks kõlbliku maa kasutamiseks andmine

(1) Maa, mis sätestatud korras on tunnistatud kõlblikuks põllumajanduslikeks vajadusteks, tuleb anda esmajärjekorras põllumajanduslikele ettevõtetele, organisatsioonidele või asutustele.

(2) Maa kõlblikkus põllumajanduslikeks vajadusteks määratakse kindlaks vastavalt käesoleva koodeksi §-s 6 ettenähtud tingimustele ja korras.

§ 23. Maa mittepõllumajanduslikeks vajadusteks kasutada andmine

Tööstusettevõtete, elamute, raudteede ja autoteede, elektriliinide ning magistraaloru-

juhtmete ehitamiseks, samuti ka muudeks mittepõllumajanduslikeks vajadusteks antakse mittepõllumajandusliku otstarbega või põllumajandusele sobimatut maad või madalama kvaliteediga põllumajanduslikke kõlvikuid. Riikliku metsafondi maast antakse mainitud otstarbeks maatükke peamiselt metsata, võsa või väheväärtuslike istandike all olevate maaalade arvel. Maatükke, kus leidub maapõuevarasid, antakse hoonestamiseks kooskõlastatult riikliku määjärelevalve organitega. Elektri- ja sideliinid ning muud kommunikatsioonid paigutatakse peamiselt piki teid, olemasolevaid trasse jne.

§ 24. Maa riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmise kord

(1) Maatüki või selle osa riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmine toimub Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse või vastava tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel korras, mis kehtestatakse NSV Liidu seadusandlusega, käesoleva koodeksi §-dega 16—20, 28—38 ja muu Eesti NSV seadusandlusega.

(2) Maatükkide äravõtmist kolhooside, sovhooside ning teiste põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kasutuses olevast maast, samuti maast, millel on tähtsus kultuuri või teaduse seisukohalt, lubatakse vaid erilise vajaduse korral.

(3) Niisutatava ja kuivendatud maa, põllumaa ning viljapuu- ja marjaaedade all oleva maa, kultuur- ja parandatud rohumaa äravõt-

mine mittepõllumajanduslikuks otstarbeks, samuti vee- ja põllukaitsemetsade ning muude esimese grupi metsade all oleva maa äravõtmine eesmärkideks, mis ei ole seotud metsamajandusega, toimub erandjuhtudel ja üksnes Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse alusel.

§ 25. Maa äravõtmise küsimuste kooskõlastamise kord

(1) Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes on huvitatud maatükkide äravõtmisest mittepõllumajanduslikuks otstarbeks, on kohustatud enne projekteerimistöode algust kooskõlastama objekti asukoha ning äravõtmiseks ettenähtud maa-ala ligikaudse suuruse maakasutajate ja maakasutamist kontrollivate riiklike organitega.

(2) Kolhoosi kasutuses olevast maast äravõtmine võib toimuda ainult kolhoosiliikmete üldkoosoleku või volinike koosoleku nõusolekul, sovhooside ja teiste üleliidulise või vabariikliku alluvusega riiklike, kooperatiivsete ning ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kasutuses olevast maast — kooskõlastatult maakasutajate ja vastavate NSV Liidu, Eesti NSV või teiste liiduvabariikide ministeeriumide ja keskasutustega.

§ 26. Maa äravõtmise tingimused

(1) Käesoleva koodeksi §-s 24 tähendatud juhtudel äravõetava maatüki suurus määratakse ettenähtud korras kinnitatud normide või projekt-tehnilise dokumentatsiooniga.

(2) Mittepõllumajanduslikeks vajadusteks maa äravõtmist tuleb teostada selliselt, et see ei takistaks kolhoosidel, sovhoosidel ning teistel riiklikel põllumajanduslikel ettevõtetel, organisatsioonidel ja asutustel neile allesjääva maa kasutamist.

§ 27. Kodanikele maa andmise kord

(1) Kodanikud, kes soovivad saada maad, esitavad sellekohase avalduse küla, alevi, rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteele maa asukoha järgi või kolhoosi juhatusel, ettevõtte, organisatsiooni või asutuse administratsioonile, kelle kasutuses on taotletav maatükk.

(2) Maa taotlemisel ettevõttelt, organisatsioonilt või asutuselt, kus kodanik ei tööta, või kolhoosilt, kus ta pole liikmeks, lisatakse avaldusele avaldaja töökoha õiend selle kohta, kas ta kasutab maad või mitte.

(3) Maa antakse kodanikele käesoleva koodeksi §-des 77—105, 137—146, 174—178 sätestatud korras ja tingimustel.

§ 28. Maa andmise ja äravõtmise taotluse esitamine

(1) Maa andmise ja äravõtmise taotluse esitavad ettevõtted, asutused, aianduskooperatiivid, elamu- ja suvilaehituskooperatiivid ja teised organisatsioonid kohalikule töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteele maatüki asukoha järgi.

(2) Taotluses põhistatakse maatüki vajadust, suurust, asukohta ja kasutamise põhiotstarvet.

(3) Taotlus suunatakse kohaliku töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee poolt vormistamisele ühe nädala jooksul, arvates esitamise päevast.

§ 29. Maa andmise ja äravõtmise dokumentatsiooni ettevalmistamine

(1) Maa andmise ja äravõtmise dokumentatsiooni valmistavad ette rajooni (vabariikliku alluvusega linna) töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee korraldusel:

1) riiklikud maakorraldusorganid käesoleva koodeksi § 5 punktides 1, 3, 4, 5 ja 6 tähendatud otstarbega maal ja asulate piires asuval kolhooside, sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maal;

2) riiklikud arhitektuuriorganid asulate muul maal.

(2) Dokumentatsioon valmistatakse ette ühe kuu jooksul, arvates korralduse saamise päevast.

§ 30. Maa andmise ja äravõtmise kooskõlastamise kord

(1) Peale käesoleva koodeksi §-des 23 ja 25 ettenähtud juhtude kooskõlastatakse maa äravõtmine ja andmine:

1) Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumiga — maa eraldamiseks ja vahetuseks kolhooside, sovhooside ja teiste riiklike, koopera-

tiivsete ning ühiskondlike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste vahel;

2) arhitektuuriorganitega — asulates ja ehitiste püstitamiseks ka väljaspool asulaid;

3) looduskaitse- ja metsamajanduse organitega — looduskaitsealadel, kaitsealadel, nende ja muude looduskaitseobjektide kaitsetsoonides, puhkerajoonides ja riikliku metsafondi I grupi metsade all oleval maal;

4) sanitaarkaitse organitega — kuurortide ja veevarustusallikate maal ja nende kaitsetsoonides;

5) vastava linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteega — linnalähedase tsooni ja haljasvööndi maal;

6) teiste organitega — Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt sätestatud korras.

(2) Käesoleva paragrahvi lg. 1 loetletud organid annavad arvamuse maa andmise ja äravõtmise küsimuses ühe nädala jooksul, arvates dokumentatsiooni saamise päevast. Kui selle tähtaja jooksul vastuväiteid ei esitata, loetakse küsimus kooskõlastatuks.

§ 31. Maa andmise ja äravõtmise küsimuse läbivaatamise kord

(1) Maakorraldus- ja arhitektuuriorganid esitavad käesoleva koodeksi §-des 23, 25 ja 30 sätestatud korras kooskõlastatud maa andmise ja äravõtmise dokumentatsiooni maatüki asukoha järgsele kohalikule tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteele, kelle pädevusse kuulub antud küsimuse lahendamine.

(2) Kui küsimuse otsustamine kuulub koha-

liku töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee pädevusse, võtab täitevkomitee vastu otsuse maa andmisest ja äravõtmisest ühe kuu jooksul, arvates dokumentatsiooni saamise päevast.

(3) Maatüki andmise ja äravõtmise taotluse, mille otsustamine kuulub Eesti NSV Ministrite Nõukogu pädevusse, suunab töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee kahe nädala jooksul koos projekti ja oma otsusega Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumile.

(4) Eesti NSV Põllumajanduse Ministeerium suunab projekti koos oma motiveeritud seisukohaga Eesti NSV Ministrite Nõukogule kahe nädala jooksul. Eesti NSV Ministrite Nõukogu otsustab küsimuse ühe kuu jooksul.

(5) Kaebused maa andmise ja äravõtmise otsuste või käesolevas paragrahvis tähendatud tähtaegade rikkumise üle lahendavad riigiorganid alluvuse korras.

§ 32. Maa andmise ja äravõtmise vormistamise põhinõuded

Maa andmise ja äravõtmise määruses või otsuses näidatakse ära:

1) maakasutaja nimi, kelle maast maatükk ära võetakse ja maa kategooria;

2) ettevõtte, asutuse või organisatsiooni nimetus, kellele maatükk antakse;

3) maatüki kasutamise otstarve ning maa kasutamise põhitingimused;

4) eraldatava maatüki asukoht, kõlvikute liik ja suurus;

5) kasutamistingimused kuni maatüki uuele kasutajale looduses üleandmiseni;

6) maatüki kasutamise tähtajad;

7) maatüki looduses üleandmise järjekord ja tähtaeg;

8) maatükil kasvava metsa raie ja metsamaterjali realiseerimise kord.

§ 33. Maa eraldamine looduses

(1) Ettevõtte, organisatsioon või asutus esitab maatüki eraldamise taotluse:

1) riiklikele maakorraldusorganitele — käesoleva koodeksi § 5 punktides 1, 3, 4, 5 ja 6 tähendatud otstarbega maal ja asulate piires asuval kolhooside, sovhooside ning teiste riiklike, kooperatiivsete või ühiskondlike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maal;

2) vastava rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee riiklikele arhitektuuriorganitele — asulate muul maal.

(2) Taotluses märgitakse otsus, mille alusel maatükk antakse, eraldamise aeg, eraldatava maatüki piirid ja suurus.

(3) Maatükk antakse üle kas korraga või järk-järgult vastavalt ettevõtte, organisatsiooni või asutuse väljaehitamise või objekti, karjääri jms. kasutuselevõtmise kalenderplaanile.

(4) Maatükki looduses piiristaval organil on õigus täpsustada maatüki piire ja suurust vastavalt ehitusprojektile korras ja ulatuses, mille määrab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

(5) Maatüki piiride tähistamine toimub endise

ja uue maakasutaja esindajate, vajaduse korral ka teiste huvitatud isikute juuresolekul.

(6) Maatüki looduses eraldamine vormistatakse aktiga, mille vormi kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

(7) Eraldatava maatüki piiride tähistamisel reguleeritakse sihtidelt metsa ja võsa raiumise kord metsaseadusandlusega.

(8) Põllumajanduslike kultuuride all olev maa antakse üldreeglina üle pärast saagi koristamist, kui maa andmise või äravõtmise määrukses või otsuses ei ole määratud teisiti.

§ 34. Maakasutamise õigust tõendavad dokumendid

(1) Kolhooside, sovhooside ja teiste maakasutajate maakasutamise õigus tõendatakse maakasutamise õiguse riiklike aktidega. Aktide vormid kehtestab vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide maaseadusandluse alustele» NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

(2) Maakasutamise õiguse riiklikud aktid annab välja selle rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee, kelle territooriumil asub maakasutus.

(3) Ajutist maakasutamise õigust tõendatakse maa andmise määrukses või otsuses ära kirjaga ja käesoleva koodeksi § 33 lg. 6 tähendatud dokumendiga.

§ 35. Maa faktilise kasutamise alused

Antavate maatükkide kasutamise alustamine enne vastavate maakorraldusorganite poolt

maatüki looduses (maastikul) piiristamist ja maakasutamiseõigust tõendava dokumendi väljandmist on keelatud.

§ 36. Muudatuste tegemine maakasutamiseõigust tõendavates dokumentides

Maatüki andmise ja äravõtmise määruse või otsuse ning looduses piiristamise materjalide alusel teevad käesoleva koodeksi §-s 34 tähendatud organid maakasutajate maakasutamiseõigust tõendavates dokumentides vastavad muudatused.

§ 37. Maa põhikasutaja maast mahaarvamiseta eraldamine

(1) Käesoleva koodeksi §-des 16—18 tähendatud riigiorganid võivad riiklikele, kooperatiivsetele ning ühiskondlikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele anda maa osalise kasutamise õiguse teisele maakasutajale kinnistatud maal, s. o. eraldada maatükke mahaarvamiseta põhimaakasutaja maast.

(2) Maatükke võidakse põhimaakasutaja maast mahaarvamiseta eraldada käesoleva koodeksi §-des 21—38 sätestatud korras järgmistel eesmärkidel:

1) kohaliku tähtsusega teedeks ja objektide juurdepääsuteedeks;

2) elektri- ja sideliinide kaitsetsoonideks;

3) maa-aluste torujuhtmete ja kaabelliinide paigutamiseks, kui torujuhtmete või kaabli peal asuva maa kasutamist on lubatud jätkata endisel maakasutajal;

4) riikliku metsafondi maal suvilaehituskooperatiivideks, puhkealadeks ja saun-suvilateks;

5) kaitsealadeks, kui maatükkide äravõtmine pole vajalik;

6) jahipidamiseks ja kalamajanduseks;

7) sanitaar- ja muudeks kaitsetsoonideks, kui nende õiguslik režiim ei näe ette maatüki äravõtmist;

8) linnalähedasteks tsoonideks ja haljasvöönditeks;

9) looduslike veekogude kaldaribadeks;

10) sanitaar- ja põllumajanduslike lennuväljade pinnasmaandumisradadeks;

11) kolhoosiliikmete, sovhooside ja teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide või asutuste töötajate aianduskooperatiivideks oma maal.

(3) Eesti NSV Ministrite Nõukogu võib lubada maatükkide mahaarvamiseta andmist ka muudeks vajadusteks.

(4) Maatüki põhimaakasutaja maast mahaarvamiseta eraldamise määruuses või otsuses näidatakse ära maakasutajate õigused ja kohustused vastavalt kehtestatud eeskirjadele.

§ 38. Maa andmise ja äravõtmise korra põhimäärus

Maa andmise ja äravõtmise korra põhimääruse kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

MAAKASUTAJATE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

§ 39. Maakasutajate õigused

(1) Maakasutajatel on õigus ning nad on kohustatud kasutama maatükke sel otstarbel, milleks need neile on antud.

(2) Olenevalt iga kasutamiseks antud maatüki sihtotstarbest on maakasutajatel õigus ettenähtud korras:

1) püstitada elamuid ja tootmishooneid, kultuuri-, elukondlikke ning muid ehitisi;

2) külvata põllukultuure ning rajada metsa, vilja- ja dekoratiivpuude ning muid istandikke;

3) kasutada heina- ja karjamaad ning muid kõlvikuid;

4) kasutada majapidamise tarbeks maatükil leiduvaid üldlevinud maavarasid, turvast ja veeressursse, samuti ekspluateerida muid maa kasulikke omadusi.

(3) Maakasutajatele tekitatud kahjud kuuluvad hüvitamisele.

(4) Maakasutajate rikutud õigused kuuluvad taastamisele NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud korras.

(5) Maakasutajate õigusi võib riigi, samuti teiste maakasutajate huvides seadusega piirata.

(6) Ajutisel maakasutajal on kasutamistähtaja möödumisel nõuetekohase maakasutamise puhul eelisõigus sama maa kasutamiseks uue tähtaja piires, kui maa pole ette nähtud muuks otstarbeks.

§ 40. Maakasutajate kohustused

(1) Maakasutajad on kohustatud neile kasutamiseks antud maatükke ratsionaalselt kasutama ning hoiduma oma maatükil tegevusest, mis riivab naabermaakasutajate huve.

(2) Maa kasutamine mittetöise tulu saamiseks on keelatud.

(3) Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes töötlevad maavarade leiupaiku lahtisel või allmaaviisil, teevad geoloogilisi, ehitus- või muid töid neile ajutiseks kasutamiseks antud põllumajanduslikul maal või metsakõlvikutel, on kohustatud omal kulul viima need maatükid niisugusesse seisukorda, et need oleksid kõlblikud põllu-, metsa- või kalamajanduses kasutamiseks; nimetatud tööde tegemisel muul maal aga viima selle otstarbele vastavasse kasutamiskõlblikku seisukorda. Maatükid viiakse kõlblikku seisukorda tööde käigus, kui aga selleks puuduvad võimalused, siis hiljemalt ühe aasta jooksul pärast tööde lõpetamist.

(4) Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes ehitavad tööstus- või muid objekte, töötlevad maavarade leiupaiku lahtisel viisil või teevad muid pinnast rikkuvaid töid, on kohustatud eemaldama ja säilitama viljaka mullakihi, et seda saaks kasutada maa rekultiveerimiseks ja väheproduktiivsete kõlvikute viljakuse tõstmiseks.

(5) Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes ehitavad või rekonstrueerivad teid, on kohustatud vana tee aluse maa viima piirneva kõlvikuna kasutamiseks kõlblikku seisukorda.

(6) Ettevõtetele, organisatsioonidele ja asu-

tustele, kes pole täitnud käesoleva paragrahvi lg. 3, 4 ja 5 ettenähtud kohustusi, võidakse uue maa andmisest keelduda, kuni need kohustused pole täidetud.

§ 41. Maatükkide kasutamiskõlblikku seisukorda viimise tingimused ja tähtajad

(1) Konkreetsed tingimused ja tähtajad käesoleva koodeksi § 40 lg. 3, 4 ja 5 tähendatud tööde teostamiseks määrab maa kasutamiseks andnud riigiorgan oma määruses või otsuses.

(2) Maatüki tagastamisel moodustab rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee komisjoni tööde täielikkuse ja kvaliteedi kontrollimiseks ning vastuvõtmiseks.

(3) Maatüki tagastamine vormistatakse aktiga, mille vormi kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 42. Teisene maakasutamine

(1) Kolhoosid, sovhoosid ning teised ettevõtted, organisatsioonid ja asutused võivad seaduses ettenähtud juhtudel anda maatükke neile kinnistatud maast teiseseks kasutamiseks.

(2) Teisese maakasutamise kord ja tingimused määratakse kindlaks NSV Liidu seadusandlusega, käesoleva koodeksi §-dega 71 lg. 2, 77—101, 137—146 ja 174—178, samuti Eesti NSV muu seadusandlusega.

(3) Teisest maakasutamist tõendab maatüki looduses piiristamise akt, milles näidatakse ära maa teiseseks kasutamiseks andnud organi otsus

ja maakasutamise tingimused. Aktide vormid ja maatükkide looduses piiristamise korra kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 43. Maa kaitse ja mullaviljakuse tõstmine

(1) Maakasutajad on kohustatud rakendama efektiivseid abinõusid mullaviljakuse tõstmiseks, rakendama organisatsioonilis-majanduslike, agrotehniliste, metsamelioratiivsete ja hüdrotehniliste abinõude kompleksi muldade tuule- ja vee-erosiooni vältimiseks, ära hoidma maa soostumist ja saastumist, umbrohtumist ning muid protsesse, mis halvendavad mulla seisukorda.

(2) Abinõud maaparanduse ja maa kaitse alal, põllukaitsemetsade rajamiseks ning mullaerosiooni vastu võitlemiseks ja muud abinõud, mille eesmärgiks on maa põhjalik parandamine, nähakse ette rahvamajanduse arendamise riiklikes plaanides ning viiakse ellu vastavate ministriumide, keskasutuste ja maakasutajate poolt.

§ 44. Muldade kaitse vee- ja tuuleerosiooni ning soostumise eest

Agrotehniliste ja metsamajanduslike tööde teostamisel, teede, hüdrotehniliste ja muude ehituste puhul on keelatud selliste viiside ja meetodite kasutamine, mis soodustavad muldade vee- ja tuuleerosiooni levikut, soostumist ja teisi mullaviljakust vähendavaid protsesse.

§ 45. Põllumajanduslike kõlvikute eriline kaitsmine

(1) Erikaitse alla kuuluvad põllumajanduslikud kõlvikud, eriti niisutatav ja kuivendatud maa. Kolhoosid, sovhoosid ning muud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes kasutavad põllumajandusliku otstarbega maad, on kohustatud kaitsma, taastama ja suurendama mullaviljakust.

(2) Erosioonist haaratud või erosiooniohtlikel põllumajanduslikel kõlvikutel tuleb kohalikest tingimustesi olenevalt rakendada sellist organisatsioonilis-majanduslike, agrotehniliste, metsamelioratiivsete ja hüdrotehniliste erosioonivastaste abinõude kompleksi, mille efektiivsus on tõestatud teaduse ja praktika poolt.

§ 46. Maa teaduslikult põhjendatud kasutamine

Kõik maakasutajad on kohustatud kasutama neil olemasolevaid andmeid, mis võimaldavad maa teaduslikult põhjendatud kasutamist, mullaviljakuse ja põllumajanduslike kultuuride saagikuse suurendamist.

§ 47. Maa kaitsmine umbrohtumise, võsastumise, põllumajanduslike taimekahjurite ja -haiguste eest

(1) Kõik maakasutajad on kohustatud võitlema umbrohtumise, põllumajanduslike taimekahjurite ja -haiguste ning võsastumise vastu põldudel, aedades, köögivilja-, heina- ja karja-

maadel, parkides, skvääridel, maanteede, raudteede ja gaasijuhtmete eraldusribadel, kõrgepingeliinide ja -alajaamade maadel, kolhoosnikute, tööliste, teenistujate ja teiste kodanike õue-aiamaadel ja teistel maadel, üld- ja individuaalkasutuses olevatel ja teistel linna ja alevi maadel ning külades.

(2) Esmased maakasutajad on kohustatud kontrollima käesoleva paragrahvi lg. 1 näidatud kohustuste täitmist teiseste maakasutajate poolt ja abistama neid mainitud tööde läbiviimisel.

§ 48. Maa kaitsmine saastamise vastu

Tööstus- ja ehitusettevõtted, ehitusorganisatsioonid ja asutused on kohustatud vältima põllumajandusliku ja muu maa saastamist tootmis- ja muude jäätmete, samuti heitveega.

§ 49. Maakasutajate stimuleerimine maa kaitse abinõude teostamiseks

(1) NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega võib kehtestada maakasutajate materiaalse ergutamise abinõusid, kaitset, mullaviljakuse suurendamist ja kasutamata maa kasutuselevõtmist põllumajanduses.

(2) Eesti NSV seadusandlusega võidakse ette näha nende majandite juhtide ja spetsialistide moraalse ja materiaalse stimuleerimise abinõusid, kes kindlustavad käesoleva koodeksi §-des 43—48 ettenähtud abinõude elluviimise.

§ 50. Ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maakasutamise lõppemise alused

(1) Ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maakasutamise lõppemise alused neile antud maale lõpeb täielikult või osaliselt järgmistel juhtudel:

- 1) maatüki kasutamise vajaduse möödumisel;
- 2) maatüki kasutamiseks andmise tähtaja lõppemisel;
- 3) ettevõtte, organisatsiooni või asutuse likvideerimisel;
- 4) maatüki teisteks riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks aravõtmise vajaduse tekkimisel;
- 5) kasutamiseks antud maatüki mittekasutuselevõtmisel kahe aasta jooksul.

(2) Maakasutamise lõppemise alused võidakse lõpetada ka juhul, kui maatükki ei kasutata eesmärgil, milleks ta anti, või kahe aasta jooksul üldse ei kasutata, või kui maakasutaja jämedalt rikub looduskaitse, ehituse või umbrohutõrje eeskirju.

§ 51. Kodanike maakasutamise lõppemise alused

(1) Kodanike maakasutamise lõppemise alused neile antud maale lõpeb täielikult või osaliselt järgmistel juhtudel:

- 1) vabatahtlikul loobumisel maatüki kasutamisest;
- 2) maatüki kasutamiseks andmise tähtaja möödumisel;
- 3) pere või perekonna kõigi liikmete ümberasumisel teise alalisse elukohta;

4) töösuhete lõppemisel, millega seoses oli antud kasutamiseks ametimaa, kui NSV Liidu või Eesti NSV seadusandlus ei näe ette teisiti;

5) pere või perekonna kõigi liikmete surma korral;

6) maatüki riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmise vajaduse tekkimisel.

(2) Maatüki kasutamise õigust võidakse lõpetada ka juhul, kui kodanik on toime pannud käesoleva koodeksi §-s 226 nimetatud teo, samuti kui maatükk on kasutamata jäetud kaks aastat järjest või kui maatükki ei kasutata otsarbeks, milleks see oli antud.

§ 52. Maakasutamiseõiguse lõppemise vormistamine

(1) Maatüki kasutamise vajaduse möödumisest teatab maakasutaja või tema kõrgemalseisev organ, ettevõtte, organisatsiooni või asutuse likvideerimisel aga likvideerimise otsuse teinud organ maad kasutamiseks andnud kohalikule tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteele, teistel juhtudel aga rajooni või vabariikliku alluvusega linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteele. Nimetatud organid võtavad vastu otsuse maakasutamiseõiguse lõppemise kohta ja määravad kindlaks maa edasise kasutamise korra.

(2) Maatüki teisteks riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmise vajaduse tekkimisel maakasutamiseõigus lõpetatakse käesoleva koodeksi §-des 16—20 tähendatud organite otsusega.

(3) Käesoleva koodeksi § 50 lg. 1 p. 5 ja

lg. 2 ning § 51 lg. 2 sätestatud alustel lõpeb maakasutamiseõigus maa kasutamiseks andnud organi otsusega. Vastavaid ettepanekuid on õigus teha kohalikel tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteedel, riiklikel maakorraldusorganitel ja prokuratuuriorganitel.

(4) Maatüki kasutamiseks andmise tähtaja möödumisel vabatahtlikul loobumisel maatüki kasutamisest ning pere või perekonna kõigi liikmete surma korral, ümberasumise ja töösuhete lõppemise korral lõpeb maakasutamiseõigus ilma otsuseta. Kolhoosi juhatus või muu organ, kes andis maa kasutamiseks, määrab kindlaks maakasutamise edasise korra.

(5) Maakasutamiseõiguse lõppemisel käesoleva koodeksi § 50 lg. 1 punkt 5 alusel arvutatakse tähtaega maatüki looduses eraldamise päevast.

5. p e a t ü k k

MAATÜKKIDE KASUTAMINE UURIMISTÖÖDEKS

§ 53. Maatükkide uurimistöödeks kasutamise kord

(1) Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes tegelevad geoloogiliste mõõdistamis- ja otsingutööde, geodeetiliste ja muude uurimistöödega, võivad neid töid teha igal maal, ilma maakasutajatelt maatükke ära võtmata korras, mis kehtestatakse NSV Liidu ja Eesti NSV seasandlusega.

(2) Geoloogilisteks mõõdistamis- ja otsingutöödeks, geodeetilisteks ja muudeks uurimistöödeks maakasutamise loa saamiseks esitavad

ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kellele on pandud nende tööde tegemine, nõutava maa asukoha järgsele rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteele taotluse koos nimetatud tööde teostamise vajadust põhistavate dokumentidega. Maatüki kasutamise luba antakse tähtajaga kuni üks aasta.

(3) Nimetatud tööde koht ja alustamise tähtaeg kooskõlastatakse maakasutajatega, juhul aga kui kokkulepet ei saavutata, määrab koha ja tähtaja rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee.

§ 54. Uurimistöid teostavate ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kohustused

(1) Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes teevad käesoleva koodeksi § 53 lg. 1 tähendatud töid, on kohustatud kasutatava maa-ala viima omal kulul seisukorda, mis lubab selle kasutamist vastavalt otstarbele. Maatükk viiakse kõlblikku seisukorda tööde käigus, kui see aga võimalik ei ole, siis hiljemalt ühe kuu jooksul pärast tööde lõpetamist, kuhu ei arvata perioodi, mil pinnas on külmunud.

(2) Tähendatud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused on kohustatud rakendama abinõusid maa, külvide, istandike, metsade, vee ja teiste loodusobjektide säilitamiseks.

(3) Käesoleva koodeksi § 53 lg. 1 tähendatud uurimistöödeks vajalike sihtide ja väljakute rajamisel puude ja põõsastega kaetud aladel on neid töid tegevad ettevõtted, organisatsioonid ja asutused kohustatud järgima metsaraie eeskirju.

MAA ÄRAVÕTMISE VÕI AJUTISE
HÕIVAMISEGA SEOTUD KAHJUDE HÜVITAMINE

**§ 55. Maa äravõtmise või ajutise hõivamisega
maakasutajatele tekitatud kahju
hüvitamine**

(1) Kahju, mis maakasutajatele on tekitatud maatükkide riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmise või ajutise hõivamisega, kuulub hüvitamisele.

(2) Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kellele eraldatakse maatükid, hüvitavad kahju vastavalt põhimäärusele, mille kinnitab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

**§ 56. Maa mittepõllumajanduslikeks vajadusteks
äravõtmisega seotud põllumajandusliku
tootmise kahju hüvitamine**

(1) Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kellele eraldatakse ehituseks ja muudeks mittepõllumajanduslikeks vajadusteks põllumajanduslikke kõlvikuid, hüvitavad nende maatükkide äravõtmisega seotud põllumajandusliku tootmise kahju (peale maakasutajatele tekitatud kahju hüvitamise käesoleva koodeksi § 55 järgi).

(2) Hüvitamisele kuuluva põllumajandusliku tootmise kahju suuruse kindlaksmääramise korra, samuti vastavate vahendite kasutamise korra kehtestab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

RIIKLIK KONTROLL MAA KASUTAMISE ÜLE

§ 57. Riiklik kontroll maa kasutamise üle

(1) Riiklik kontroll kogu maa kasutamise üle peab tagama ministeeriumide, keskasutuste, riiklike, kooperatiivsete ning ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste, samuti kodanike poolt maaseadusandlusest ja maa kasutamise korrast kinnipidamise, samuti maakatastri pidamise ja maakorralduse õigsuse maa ratsionaalse kasutamise ja kaitse eesmärgil.

(2) Riiklikku kontrolli kogu maa kasutamise üle teostavad tööraha saadikute nõukogud ning nende täidesaatvad ja korraldavad organid oma pädevuse piires, samuti NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumi maakorraldusteenistus NSV Liidu seadusandlusega kindlaks määratud korras.

§ 58. Maakorraldusorganid

(1) NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumi maakorraldusteenistuse koosseisu, kes teostab riiklikku kontrolli vastavalt «Maa kasutamise riikliku kontrolli põhimäärusele», kuuluvad:

1) NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumi Maakasutamise ja Maakorralduse Peavalitsus;

2) Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi Maakorralduse Valitsus;

3) rajoonide tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede põllumajandusvalitsuste

vanem- (pea-) insener-maakorraldajate grupid ja vabariikliku alluvusega linnade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede vanem- (pea-) insener-maakorraldajad.

(2) Nimetatud organite kompetents määratakse NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kinditatud «Maa kasutamise riikliku kontrolli põhimäärusega» ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrustega.

II osa

PÖLLUMAJANDUSLIKU OTSTARBEGA MAA

8. peatükk

PÕHISÄTTED

§ 59. Põllumajandusliku otstarbega maa

(1) Põllumajandusliku otstarbega maaks loetakse maa, mis on põllumajanduse vajadusteks antud või ette nähtud.

(2) Põllumajandusliku otstarbega maad kasutavad sotsialistlikud põllumajanduslikud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused vastavalt põllumajanduse arendamise plaanidele eesmärgiga rahuldada rahvamajanduse kasvavat vajadust põllumajandussaaduste järele.

(3) Niisutatava ja kuivendatud maa, põllumaa, väärtuslike viljapuu- ja marjaaedade all oleva maa, samuti muude suure produktiivsusega kõlvikute vähendamine, sealjuures ka nende üleviimine vähemtootlike kõlvikute hulka, pole lubatud, välja arvatud erilise vajaduse korral.

(4) Käesoleva paragrahvi lg. 3 tähendatud kõlvikute vähendamine ja üleviimine toimub majandusliku kalkulatsiooni alusel Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt sätestatud korras.

§ 60. Põllumajandusliku otstarbega maa tähtajata kasutamiseks andmine

(1) Põllumajandusliku otstarbega maad antakse tähtajata kasutamiseks:

1) kolhoosidele, sovhoosidele ning teistele riiklikele, kooperatiivsetele või ühiskondlikele põllumajanduslikele ettevõtetele või organisatsioonidele — põllumajanduslikuks kasutamiseks;

2) teaduslikele uurimisasutustele, õppeasutustele ja teistele põllumajanduslikele asutustele — väliuurimistöödeks, teaduse saavutuste ja eesrindlike kogemuste ellurakendamiseks ja levitamiseks põllumajanduses, samuti tootmisülesanneteks;

3) mittepõllumajanduslikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele — põllumajanduslikeks abimajanditeks;

4) kodanikele — isiklikuks majapidamiseks palgalist tööjõudu kasutamata.

(2) Ettevõtetele, organisatsioonidele ning asutustele võidakse anda maatükke kollektiivaian- duseks ja köögiviljakasvatuseks käesolevas koo- deksis sätestatud korras ja tingimustel (§-d 95— 97, 102 ja 103).

§ 61. Põllumajandusliku otstarbega maa ajutiseks kasutamiseks andmine

Peale käesoleva koodeksi §-s 60 ettenähtud tähtajata kasutamiseks antava maa võib maa- kasutajatele anda maad ka ajutiseks kasutami- seks.

§ 62. Põllumajanduslike majandite maakasutuse piiride ja suuruse määramine

(1) Maakasutuse piiride ja suuruse määramisel võetakse arvesse ettevõtete majandusliku tegevuse eesmärgid ja ülesandeid, maa ja põllumajandustehnika ratsionaalse kasutamise ning teaduse saavutuste rakendamise võimalusi, looduslikke ja muid tingimusi.

(2) Kolhooside, sovhooside ja teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ning teadusliku uurimise, õppe- ja katseasutuste, samuti teiste põllumajanduslike asutuste kasutuses oleva maa piiride ja suuruse muutmise majandite ühendamise, mitmeksjagamise või maakasutajate vahel maade ümberjaotamise puhul võib toimuda teaduslikult põhjendatud maakorraldusprojektide alusel, mis on kinnitatud käesoleva koodeksi §-s 206 sätestatud korras.

§ 63. Maakasutajate kohustused põllumajandusliku otstarbega maa kasutamisel

Kolhoosid, sovhoosid ning teised ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes kasutavad põllumajandusliku otstarbega maad, on kohustatud teaduse saavutuste ja eesrindlike kogemuste alusel ning kohalikke tingimusi arvestades:

1) organisatsioonilis-majandusliku korralduse ning tootmis-finantsplaanides ette nägema konkreetseid abinõusid mullaviljakuse suurendamiseks ja maa ratsionaalseks kasutamiseks;

2) ellu rakendama vastavalt piirkondlikele tingimustele ja majandite spetsialiseerimisele

kõige efektiivsemaid maaviljeluse süsteeme, majandusharude tulusat ühendamist, sisse seadma ja rakendama külvikordi ning lülitama põllumajanduslikku tootmisse seni kasutamata maad;

3) arendama maa niisutamist, kuivendamist, veega varustamist ja muldade lupjamist, parandama heina- ja karjamaad;

4) rakendama abinõusid muldade erosiooni ja maa soostumise vastu, rajama põllukaitsemetsi, metsastama ja kindlustama jäärakuid, järske nõlvu ja liivikuid, ära hoidma muldade saastumist;

5) puhastama põllumajanduslikke kõlvikuid kividest ja võsast, hävitama umbrohtu ning põllumajanduslike taimede kahjureid, võitlema taimehaigustega;

6) tagama ülesharitud uudismaa, parandatud ja kuivendatud maa ratsionaalse kasutamise ning kinni pidama nende kasutamise agrotehnilistest eeskirjadest;

7) tagama maa teiseseks kasutamiseks eraldamisel ühismaade ratsionaalse kasutamise, kodanike individuaalses või kollektiivses kasutuses oleva maa õige kasutamise.

9. peatükk

SOTSIALISTLIKE PÕLLUMAJANDUSLIKE ETTEVÕTETE, ORGANISATSIOONIDE JA ASUTUSTE MAA

§ 64. Kolhooside maa koosseis

(1) Kolhoosidele riikliku aktiga tähtajata (põliseks) kasutamiseks antud maa koosneb ühis-

maast ja õue-aiamaast. Õue-aiamaa eraldatakse looduses ühismaast.

(2) Kui õue-aiamaad kolhoosiperele kolhoosi põhikirjaga ettenähtud normide kohaselt andmiseks ei jätku, on lubatud õue-aiamaad suurendada ühismaa arvel kolhoosiliikmete üldkoosoleku või volinike koosoleku otsuse põhjal, mille kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 65. Kalurikolhooside maakasutamine

Kalurikolhoosidele tähtajata kasutamiseks antud maad kasutatakse kolhoosi tootmishoonete, elamute ja kultuur-elukondlike ehitiste paigutamiseks, kolhoosiperele õue-aiamaa andmiseks, ühiskarja ja kolhoosipere isiklikus omanduses olevate loomade varustamiseks karja- ja heinamaaga, samuti põllumajandusliku tootmise organiseerimiseks.

§ 66. Kolhooside maa majandisene kasutamine

(1) Kolhoosidele kinnistatud maa majandisene kasutamine toimub kolhoosi põhikirja alusel kooskõlas NSV Liidu seadusandlusega, käesoleva koodeksiga ja Eesti NSV muu seadusandlusega.

(2) Kolhooside ühismaad kasutatakse kollektiivmajandi arendamiseks ja kindlustamiseks, ühiskondliku rikkuse suurendamiseks ja kolhoosnike materiaalse heaolu tõstmiseks.

§ 67. Sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa koosseis

Sovhoosidele ning teistele riiklikele põllumajanduslikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele riikliku maakasutamiseõiguse aktiga kinnistatud maa koosneb põhi- (tootmis-) otstarbega maast ja õue-aiamaast.

§ 68. Sovhooside ja teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ning asutuste maa majandisene kasutamine

Sovhooside ja teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ning asutuste põhi- (tootmis-) otstarbega maad kasutatakse põllumajandusliku tootmise ja teiste majapidamisharude arendamiseks.

§ 69. Teaduslike uurimis-, õppe- ja teiste põllumajanduslike asutuste maakasutamine

(1) Käesoleva koodeksi §-s 60 lg. 1 punktis 2 tähendatud eesmärkidel võib maad anda teadusliku uurimise instituutidele ning kõrgema ja kesk-erihariduse õppeasutustele vahetult või sovhoosidele ja teistele riiklikele asutustele, mis alluvad teadusliku uurimise instituutidele või kõrgema ja kesk-erihariduse õppeasutustele.

(2) Tähendatud maakasutajate maa koosneb:

- 1) maast, mis on ette nähtud teaduslikeks uurimusteks ja muude katsete läbiviimiseks (katsemaatükid);

- 2) maast, mis on ette nähtud põhitootmiseks

teadusliku uurimise instituutide või õppeasutuste poolt teaduslike uurimistulemuste kontrollimiseks kohalikes tingimustes, samuti üliõpilaste praktikabaasina;

3) õue-aiamaast.

(3) Maa kasutamine erieesmärkidel peab olema kooskõlas majandi põhitootmise huvidega.

§ 70. Mittepõllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa kasutamine põllumajanduslikuks abimajapidamiseks

Mittepõllumajanduslikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele antud põllumajandusliku otstarbega maal organiseeritakse abimajandid põllumajandussaaduste tootmiseks, et parendada ühiskondlike sööklate, koolieelsete lasteasutuste, koolide, haiglate, vanade- ja invaliididekodude, puhkekodude ja sanatooriumide varustamist, aga ka selleks, et parendada nende ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste, mille juures abimajandid on organiseeritud, tööliste varustamist põllumajandussaadustega.

§ 71. Kolhoosidevahelistele, riiklik-kolhooslikele ning muudele riiklik-kooperatiivsetele ettevõtetele ja organisatsioonidele maa kasutamiseks andmine

(1) Kolhoosidevahelistele, riiklik-kolhooslikele ning muudele riiklik-kooperatiivsetele ettevõtetele ja organisatsioonidele antakse maa põllumajandussaaduste tootmise ja ümbertöötamiseks

mise organiseerimiseks, ehitusmaterjalide varumiseks ja töötlemiseks ning muudeks ülesanneteks kooskõlas ettevõtte või organisatsiooni eesmärkidega käesolevas koodeksis ettenähtud korras.

(2) Põllumajandusliku iseloomuga kolhoosidevahelistele, riiklik-kolhooslikele ning muudele riiklik-kooperatiivsetele ettevõtetele ja organisatsioonidele (farmid, loomade nuumapunktid jm.) antakse maa kasutamiseks selle kolhoosi üld- või volinike koosoleku, sovhoosi või muu riikliku põllumajandusliku ettevõtte administratsiooni otsusega, kelle maal organiseeritakse ettevõtte või organisatsioon. Otsuse kinnitab rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee.

(3) Mittepõllumajandusliku iseloomuga kolhoosidevahelistele, riiklik-kolhooslikele ning muudele riiklik-kooperatiivsetele ettevõtetele ja organisatsioonidele (ehitusorganisatsioonid, põllumajandussaadusi töötlevad ettevõtted, ehitusmaterjale tootvad ettevõtted jt.) antakse maa üldises korras (§-d 16, 17 ja 21—38).

(4) Käesolevas paragrahvis lg. 2 ja 3 nimetatud ettevõtetele ja organisatsioonidele antakse maa nende kui juriidiliste isikute eesmärkidele ja ülesannetele vastava tegevuse arendamiseks, elukondlik-kultuuriliste ehitiste püstitamiseks, samuti oma töötajate varustamiseks köögiviljamaaga.

TRÜ Raamatukogu

§ 72. Ühise tegutsemise lepingu eesmärkide täitmiseks maa kasutada andmine

(1) Ühise tegutsemise lepingu eesmärkide täitmiseks (teede, spordiehitiste, koolimajade, kultuur-elukondlike objektide jms. ehitamiseks) eraldatakse maa lepinguosalise kolhoosi juhatuse, sovhoosi või muu riikliku, kooperatiivse või ühiskondliku ettevõtte, organisatsiooni või asutuse administratsiooni otsusega.

(2) Kui ühise tegutsemise lepingu alusel ehitatud ettevõtte või asutus muudetakse juriidiliseks isikuks, toimub maa kasutamiseks andmine käesoleva koodeksi §-s 71 lg. 2 ja 3 sätestatud korras.

§ 73. Kolhooside, sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa kasutamine ehitustegevuseks

(1) Hoonete ehitamiseks kasutatakse esmaajoones põllumajanduslikuks tootmiseks kõlbmatut maad või halvema kvaliteediga põllumajanduslikke kõlvikuid. Künnimaa kasutamine ehitiste püstitamiseks on üldreeglina keelatud.

(2) Ehitamiseks eraldatakse maatükke kooskõlas majandisestest maakorraldusprojektide, asulate planeerimise projektide, projekt-tehnilise dokumentatsiooni ja ehitusnormidega.

(3) Projektid, kavad ja tööd, millega nähakse ette künnimaa ja teiste väärtuslike põllumajanduslike kõlvikute kasutamist ehitamiseks või muudeks põllumajandusliku tootmisega otseselt mitteseotud eesmärkideks, kooskõlastatakse maa kasutamise riikliku kontrolli organitega.

§ 74. Sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste õue-aiamaad

(1) Maast, mis on antud kasutada sovhoosile või mõnele teisele riiklikule põllumajanduslikule ettevõttele, organisatsioonile või asutusele põllumajanduslikeks vajadusteks, eraldatakse kinnitatud majandisese maakorralduse projektile vastavalt ja piiristatakse looduses maatükid, mis on ette nähtud õue-aiamaa andmiseks töölistele ja teenistujatele käesoleva koodeksi §-s 88 kehtestatud normide piires.

(2) Kui majandisese maakorralduse projektid puuduvad, lahendatakse õue-aiamaade eraldamine majandis Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt kehtestatud korras.

(3) Kui õue-aiamaad tööliste ja teenistujate varustamiseks ei jätku, võib majandi juhtkonna taotlusel õue-aiamaa pindala suurendada Eesti NSV Ministrite Nõukogu loal.

§ 75. Kolhooside, sovhooside ning teiste riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste õue-aiamaa otstarve

(1) Kolhooside, sovhooside ning teiste riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste õue-aiamaa koosseisu arvatakse maa-asulates individuaalkruntideks ja köögiviljamaadeks kasutatavad või selleks otstarbeks ettenähtud maatükid, samuti väljaspool asulaid

õue-aiamaadeks ja köögiviljamaadeks kasutatavad või selleks ettenähtud maatükid.

(2) Õue-aiamaad kasutatakse kolhoosi liikmetele, töölistele ja teenistujatele ning teistele maal elunevatele kodanikele isikliku majapidamise tarbeks õue-aiamaa, individuaalehituskruuntide ja köögiviljamaa andmiseks, vaba õue-aiamaad kasutatakse ühistootmiseks.

(3) Kui pere (perekonna) likvideerumisel sellist maad pole otstarbekohane enam õue-aiamaana kasutada, kustutatakse see õue-aiamaa koosseisust ja arvatakse ühismaa koosseisu.

§ 76. Maakasutajate poolt põllumajandusliku maa teistele maakasutajatele ajutiseks kasutamiseks andmise kord ja tingimused

(1) Kolhoosid, sovhoosid ning teised riiklikud põllumajanduslikud ettevõtted ja organisatsioonid, kes ajutiselt ei kasuta mõnda osa neile kinnistatud põllumajanduslikest kõlvikutest, võivad need kõlvikud anda ajutiseks kasutamiseks neid vajavatele kolhoosidele, sovhoosidele või teistele majanditele rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsusel.

(2) Ühe majandi maakõlvikute osaline alaliseks kasutamiseks üleandmine teisele majandile toimub käesoleva koodeksi §-des 16 ja 17 ning 28—38 sätestatud korras.

(3) Majand, kes on teatud tähtajaks saanud maatüki, hüvitab maakasutajale kasutamata jäänud kulutused vastavalt maa kasutamise kestusele. Kasutamata jäänud kulutuste maksumus tasutakse poolte kokkuleppel. Vaidluste

tekkimisel hindab kasutamata jäänud kulutused rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee hindamiskomisjon.

10. peatükk

KODANIKE MAAKASUTAMISE PÕHISÄTTED

§ 77. Kodanike kasutusse antava maa liigid

(1) Kolhooside, sovhooside ning teiste ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste poolt kodanike kasutusse antav maa jaguneb kasutusviisi ja -tähtaja järgi:

- 1) õue-aiamaaks;
- 2) individuaalehituskruntideks;
- 3) köögiviljamaaks;
- 4) ametimaaks;
- 5) heina- ja karjamaaks.

(2) Õue-aiamaa kasutamise õigus on kolhoosiperedel; maal elunevatel ja töötavatel kodanikel vaid tingimusel, kui neil on isikliku omandiõiguse alusel elamu või kui nad ehitavad seda.

(3) Individuaalehituskrundid antakse kolhoosiperedele ja kodanike perekondadele, kes ehitavad individuaalelamut käesoleva koodeksi §-des 140—146 sätestatud korras.

(4) Kodanike perekondadele, kellel ei ole isikliku omandiõiguse alusel elamut, võidakse anda kasutamiseks köögiviljamaad.

(5) Ametimaad antakse käesoleva koodeksi §-des 174—178 tähendatud kodanikele.

(6) Heina- ja karjamaad antakse kodanike perekondadele, kellel on isiklikke kariloomi.

(7) Linnades ja alevites elunevatele kodanikele, kellel on maal isiklikus omanduses hooned, ja kodanikele, kes elavad maal, kuid töötavad linnades või alevites, antakse ainult hoonetealune maa ja õuema.

§ 78. Pere maakasutamise õigus

(1) Maakasutamise õigus on koos elaval ja ühist majapidamist omaval perekonnal (perel).

(2) Perekonnal (välja arvatud kolhoosipered), kelle liikmetel on õigus kasutada maad üheaegselt erinevatel alustel, võivad kasutada oma valikul maad vaid ühe maakasutamise normi kohaselt.

(3) Selle perekonna (pere) liikme maakasutamise õiguse lõppemise korral, kelle normide järgi perekond kasutas maad, jätkub maakasutamise õigus mõne teise perekonnaliikme normide järgi.

§ 79. Maa andmine kodanikele

(1) Kolhoosid, sovhoosid ning teised riiklikud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused on kohustatud kodaniku soovi korral andma käesoleva koodeksi §-s 77 lg. 1 punkt 1 tähendatud maad käesoleva koodeksi §-s 88 kehtestatud maksimaalmäärades järgmiste kodanike kategooriatele:

1) sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste alalistele töötajatele;

2) kolhoosiperele ning kolhoosis alaliselt töölepingu alusel töötavatele töölistele ja teenistujatele;

3) maal töötavatele ja elunevatele kooliõpetajatele, arstidele ning teistele spetsialistidele, kelle nimekirja kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

(2) Teistele käesoleva paragrahvi lg. 1 ettenähtud korras maad mittesaavatele kodanikele antakse maad käesoleva koodeksi §-des 87, 96 ja 99 sätestatud korras ning tingimustel.

§ 80. Kolhooside, sovhooside ning teiste riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste elamute juures asuva krundi kasutamine

(1) Kolhooside, sovhooside ning teiste riiklike, kooperatiivsete või ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste elamute juures olevat maad võidakse kasutada puuvilja- ja marjaaedade rajamiseks ning köögivilja kasvatamiseks kooskõlas planeerimisprojektiga.

(2) Maad kasutavad maja elanikud kollektiivselt või selle jaotab maja omanik (valdaja) perekondade vahel.

(3) Puuvilja- ja marjaaiad kuuluvad elamu juurde ning neid võidakse jaotada ainult kasutamiseks, vaatamata sellele, kes nad rajas.

(4) Kodanike kasutusse antud maatükkide tarastamine on keelatud.

§ 81. Kodanike maakasutamise lõppemise tagajärjed

(1) Kodanike maakasutamise lõppemisel käesoleva koodeksi § 51 lg. 1 punktide 1 ja 3 alusel, aga samuti kodaniku kasutusse antud

maa suuruse vähendamisel põllumajandusaasta kestel jääb endisele maakasutajale õigus koguda äravõetavalt maalt jooksva aasta saak.

(2) Kodanike maakasutamiseõiguse lõppemisel käesoleva koodeksi § 51 lg. 1 punkt 5 alusel majandusaasta kestel on pärijatel õigus koristada jooksva aasta saak sellelt maalt.

(3) Kodanike maakasutamiseõiguse lõppemisel käesoleva koodeksi § 51 lg. 2 alusel pole kodanikel õigust jooksva aasta saagile.

11. peatükk

ÕUE-AIAMAA

§ 82. Kolhoosipere õigus õue-aiamaale

(1) Igal kolhoosiperel on õigus õue-aiamaale, mis antakse kolhoosi põhikirjas ettenähtud korras ja normide piires.

(2) Õue-aiamaa kasutamise õigus säilitatakse nendele kolhoosiperedele, kelle ainus töövõimeline liige on kutsutud ajateenistusse NSV Liidu relvastatud jõududesse või töötab valitaval ametikohal, on asunud õppima, on läinud kolhoosi nõusolekul või organiseeritud värbamise korras ajutiselt teisele tööle, samuti ka siis, kui kolhoosipere koosseisu on jäänud ainult alaealised.

(3) Õue-aiamaa kasutamise õigus säilib ka nendel kolhoosiperedel, kelle kõik liikmed on kaotanud töövõime vanaduse või invaliidsuse tõttu.

(4) Kõigil teistel juhtudel otsustab õue-aiamaa säilitamise küsimuse kolhoosiliikmete üldkoosolek või volinike koosolek.

§ 83. Kolhoosi kohustus kolhoosiperede abistamisel

Kolhoosi juhatus osutab kolhoosnikele kolhoosi poolt kehtestatud korras abi õue-aiamaa harimisel; sellist abi osutatakse esimeses järjekorras neile peredele, kus ei ole töövõimelisi isikuid.

§ 84. Õue-aiamaa andmine kolhoosipere jagunemisel

Kolhoosipere jagunemisel pärast selle seaduses ettenähtud korras vormistamist võtab kolhoosiliikmete üld- või volinike koosolek vastu otsuse uuele moodustunud perele õue-aiamaa andmise kohta kolhoosi põhikirjaga ettenähtud korras ja normide piires.

§ 85. Tööliste ja teenistujatele ning teistele maal elunevatele kodanikele õue-aiamaa andmine sovhooside maast

Sovhoosid ning teised riiklikud põllumajanduslikud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused annavad oma alalistele tööliste ja teenistujatele, samuti kooliõpetajatele, arstidele ja teistele maal töötavatele ja elunevatele käesoleva koodeksi §-s 79 loetietud spetsialistidele selleks ettenähtud maast kasutamiseks õue-aiamaad või köögiviljamaad.

§ 86. Spetsialistidele õue-aiamaa andmine kolhooside maast

Kolhoosiliikmete üldkoosoleku või volinike koosoleku otsusel annab kolhoos maal töötavatele ja elunevatele kooliõpetajatele, arstidele ning teistele spetsialistidele kasutamiseks õue-aiamaad (§ 79).

§ 87. Õue-aiamaa andmine maal elunevatele töölistele, teenistujatele ja teistele kodanikele

Maal elunevatele töölistele, teenistujatele, pensionäridele ja invaliididele võib neil juhtudel, kui kolhoosides, sovhoosides või teistes riiklikes põllumajanduslikes ettevõtetes, organisatsioonides või asutustes on vaba õue-aiamaad, anda seda kasutada kolhoosiliikmete üldkoosoleku või volinike koosoleku või sovhoosi, ettevõtte, organisatsiooni või asutuse administratsiooni otsusel, mille kinnitab küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee.

§ 88. Õue-aiamaa suuruse piirnormid

(1) Kodanike õue-aiamaa piirnormideks on:

1) kuni 0,30 ha — kolhooside, sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste alalistele töölistele ja teenistujatele;

2) kuni 0,25 ha — maal töötavatele ja elunevatele kooliõpetajatele, arstidele ning teistele spetsialistidele, samuti ka töölistele ja teenistujatele;

3) kuni 0,15 ha — teistele maal töötavatele ja elunevatele töölistele, teenistujatele, pensionäridele, invaliididele ja teistele kodanikele.

(2) Käesoleva paragrahvi lg. 1 p. 2 toodud spetsialistide, tööliste ja teenistujate kategooriad määrab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

(3) Rajooni või vabariikliku alluvusega linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee võib erandjuhtudel anda kodanikele maakasutamiseõiguse või säilitada nende kasutuses olevad kasutusnorme ületavad maatükid juhul, kui seda tingivad maatüki otstarbeka kasutamise huvid.

(4) Käesoleva koodeksi §-des 77 lg. 7 ja 94 lg. 1 tähendatud juhtudel määratakse õuemaa suurus 0,01—0,05 ha piirides.

§ 89. Õue-aiamaa andmine metsamajanduse või teiste mittepõllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maast

Kodanikele, kellel on isiklik elamu metsamajandi või teiste mittepõllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide või asutuste maal, antakse õue-aiamaa käesoleva koodeksi §-des 82—94 sätestatud korras ja tingimustel oma elukohajärgse maakasutaja maast.

§ 90. Õue-aiamaa kasutamiseõiguse säilitamine

Õue-aiamaa säilitatakse endises suuruses käesoleva koodeksi §-des 85—87 loetletud töölistele ja teenistujatele, kui nad lähevad vanadus- või invaliiduspensionile, samuti nende tööliste ja teenistujate perekondadele, kes on

kutsutud ajateenistusse NSV Liidu relvastatud jõududesse või kes on asunud õppima, kogu nende sõjaväeteenistuses viibimise või õppeasutuses õppimise ajaks.

§ 91. Õue-aiamaa asukoht

Õue-aiamaa eraldatakse üldreeglina selle maakasutaja maast, kus paikneb kodaniku elamu.

§ 92. Õue-aiamaa koosseis

(1) Maa-asulate kompaktsel hoonestamisel võib kolhoos, sovhoos või muu ettevõtte, organisatsioon või asutus kodanikele nende elamute (korterite) lähedal eraldada õue-aiamaad väiksemas suuruses (ehituskrundi), andes neile õue-aiamaa ülejäänud osa väljaspool asustatud punkti elamutsooni.

(2) Üldine kodaniku perekonnale (kolhoosiperale) kasutamiseks eraldatud maa-ala ei tohi ületada kolhoosi põhikirjaga ja käesoleva koodeksi §-ga 88 kehtestatud piirnorme.

(3) Kodanike soovi korral võidakse väljaspool asustatud punkti elamutsooni asuv õue-aiamaa osa ühendada viljapuuaedadeks ja köögiviljamaaks kollektiivseks mehhaniseeritud harimiseks.

(4) Väljaspool asustatud punkti elamutsooni kollektiivseks harimiseks ühendatud õue-aiamaa osa jaotatakse kasutamiskorra poolest maaks, kuhu võib rajada viljapuuaeda, ja maaks, mida kasutatakse köögiviljamaana. Konkreetse maakasutamise korra määrab kol-

lektiiv omal kokkuleppel, kooskõlastades selle kolhoosi juhatause, sovhoosi või riikliku põllumajandusliku asutuse, ettevõtte või organisatsiooni administratsiooniga.

§ 93. Õue-aiamaa piiride tähistamine looduses

Õue-aiamaa piirid tähistab looduses kolhoosi juhatause või vastava esmase maakasutaja administratsiooni poolt moodustatud komisjon maakasutaja või tema täisealise perekonnaliikme (pereliikme) juuresolekul. Piiride kindlaksmääramine vormistatakse käesoleva koodeksi §-s 42 lg. 3 tähendatud aktiga, mille ärakiri antakse maakasutajale.

§ 94. Õue-aiamaa kasutamise lõppemise tagajärjed

(1) Õue-aiamaa kasutamise lõppemisel käesoleva koodeksi § 51 lg. 1 punktides 1 ja 3 tähendatud juhtudel kuulub äravõtmisele põlluja aiakultuuride all olev maa; hoonetealune, puuvilja-marjaaia ja õuemaad jääb kodaniku kasutusse kuni hoonete võõrandamiseni.

(2) Õue-aiamaa äravõtmisel riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks antakse kodaniku soovil talle uus õue-aiamaa.

(3) Õue-aiamaal asuvate hoonete võõrandamisel, välja arvatud käesoleva koodeksi § 145 lg. 1 märgitud juhul, on esmasel maakasutajal ühe kuu jooksul eesõigus hoonete ostmiseks; nende maksumus määratakse «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» §-s 153 lg. 2 kehtestatud korras.

(4) Õue-aiamaal asuvate hoonete võõrandamine ei too kaasa õue-aiamaa kasutamise üleminekut. Kodanike maakasutamise õiguse, kellele läks üle omandiõigus hoonetele, vormistatakse käesoleva koodeksi §-des 77 ja 85—88 kehtestatud tingimustel ja korras.

(5) Viljapuud ja marjapõõsad, mis asuvad maal, millele uuel hoonete omanikul (valdajal) ei tekkinud kasutamise õigust, kuuluvad kas ümberistutamisele või võõrandamisele ühe aasta jooksul.

(6) Õue-aiamaa vähendamisel võetakse ära põllu- ja aiakultuuride all olev maa. Puuviljamarjaaia alust maad võib ära võtta ainult küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee nõusolekul; sellisel juhul antakse viljapuude ja marjapõõsaste ümberistutamiseks või realiseerimiseks esmase maakasutaja poolt üheaastane tähtaeg. Tähtajaks ümberistutamata või realiseerimata viljapuud ja marjapõõsad lähevad üle esmase maakasutaja omandusse.

12. peatükk

KÖÖGIVILJAMAA

§ 95. Köögiviljamaa

(1) Kodanikele, kes ei kasuta õue-aiamaad ega ametimaad, antakse individuaalseks või kollektiivseks lühiajaliseks ajutiseks kasutamiseks köögiviljamaa.

(2) Köögiviljamaal ei lubata rajada puuviljaaedu ja muid mitmeaastasi istandikke, samuti püstitada ehitisi.

(3) Ei lubata tarade püstitamist üksikute maatükkide vahel, kui on olemas tingimused maa grupiviisiliseks tarastamiseks.

§ 96. Köögiviljamaa andmine

(1) Käesoleva koodeksi §-s 79 lg. 1 p. 1, 2 ja 3 loetletud kodanikele antakse köögiviljamaa kolhoosiliikmete üld- või volinike koosoleku, sovhoosi või muu riikliku ettevõtte, organisatsiooni või asutuse administratsiooni otsusega.

(2) Käesoleva koodeksi §-s 79 lg. 2 loetletud kodanikele antakse köögiviljamaa töökohajärgse ettevõtte, organisatsiooni või asutuse administratsiooni otsusega ettevõttele, organisatsioonile või asutusele selleks eesmärgiks eraldatud maast.

(3) Kui ettevõttel, organisatsioonil või asutusel ei jätku maad töötajate varustamiseks köögiviljamaaga, võib administratsioon taotleda selleks maa saamist riigi tagavaramaast, riikliku metsafondi maast, asulate vabast maast, selliste maade puudumisel aga kolhooside, sovhooside või muude riiklike, kooperatiivsete või ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste vabast maast.

(4) Maa antakse ettevõttele, organisatsioonile või asutusele ajutiseks kasutamiseks käesoleva koodeksi §-des 16—38 sätestatud korras.

(5) Kodanikke, kes on lõpetanud töösuhted seoses vanadus- või invaliidsuspensionile minekuga, varustatakse köögiviljamaaga käesoleva paragrahvi lg. 2 sätestatud korras.

(6) Teisi käesolevas paragrahvis nimetamata kodanike kategooriaid varustab köögivilja-

maaga linna, alevi või küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee.

§ 97. Köögiviljamaa suurus

Köögiviljamaad antakse kuni 0,15 ha perekonna kohta.

13. peatükk

HEINA- JA KARJAMAA

§ 98. Kolhoosiperedele karjamaa eraldamine

Kooskõlas kolhoosi põhikirjaga eraldatakse kolhoosiperedele nende loomade jaoks karjamaa.

§ 99. Heina- ja karjamaa kasutamiseks andmine

(1) Käesoleva koodeksi §-des 85—87 loetletud kodanike kategooriatele, kellel on isiklikke kariloomi, eraldatakse loomade karjatamiseks maatükid riigi tagavaramaast, riikliku metsafondi või linnade ja alevite maast ning samuti mittepõllumajandusliku otstarbega maast. Sellise maa puudumisel võib loomade karjatamiseks eraldada maatükke kehtestatud korras kolhooside, sovhooside ning teiste põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide või asutuste maast, kusjuures kariloomade omanikud tasuvad maakasutajatele nende maatükkide pidamise ja parandamise kulud.

(2) Tähendatud kodanike kategooriatele antakse heinaniitmiseks maatükke riigi taga-

varamaast, riikliku metsafondi maast, raudteede ja maanteede eraldusribadest ning muust mitte-põllumajandusliku otstarbega maast.

§ 100. Heina- ja karjamaa ajutiseks kasutamiseks andmise kord

(1) Käesoleva koodeksi §-s 79 lg. 1 p. 1, 2 ja 3 loetletud kodanike kategooriatele eraldatakse heina- ja karjamaad ajutiseks kasutamiseks kolhoosi juhatuse, sovhoosi, ettevõtte, organisatsiooni või asutuse administratsiooni otsusega majandi maast.

(2) Teistele kodanike kategooriatele antakse heina- ja karjamaad ajutiseks kasutamiseks kohaliku tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsusega neile selleks eraldatud maast.

(3) Heina- ja karjamaa pikaajaliseks kasutamiseks andmist lubatakse vaid siis, kui see maa pole majandile ühistootmiseks vajalik; andmine kooskõlastatakse eelnevalt kohaliku põllumajandusorganiga. Maa kasutamise konkreetset tingimused määratakse spetsiaalse kokkuleppega esmase ja teise maakasutaja vahel.

§ 101. Kodanike kasutusse antava heina- ja karjamaa suurus

Kodanike kasutusse antava heina- ja karjamaa suuruse määrab, olenevalt maa kvaliteedist organ, kes annab maa kasutamiseks.

AIANDUSKOOPERATIIVIDE MAAKASUTUS

§ 102. Maa andmine aianduskooperatiividele

(1) Eesti NSV Ministrite Nõukogu või rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee annab ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele maad aianduskooperatiivideks linnade maast, riikliku metsafondi maast ja riigi tagavaramaast ning kolhooside, sovhooside ja teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide või asutuste poolt mittekasutatavast või vähetootlikust maast, pidades silmas, et aianduskooperatiividele ei eraldataks maad, mis on kõlblik üldkasutatavate puhke-rajoonide organiseerimiseks.

(2) Maa eraldatakse pärast aianduskooperatiivi põhikirja registreerimist rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitees.

§ 103. Aianduskooperatiividele antud maa kasutamine

(1) Aianduskooperatiividele antud maad kasutatakse aianduse, köögiviljakasvatuse, iluaianduse ja mesinduse arendamiseks ning töötajate puhkeaja veetmiseks.

(2) Aianduskooperatiividele antud maa kasutamine võib toimuda ainult rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee poolt kinnitatud hoonestamise ja haljastamise projekti alusel.

ÜKSIKTALUNDITE MAA

§ 104. Üksiktalundite maakasutamine

Mõningates kohtades olevad üksiktalundid kasutavad neile väli- ja õueaiamaaks antud maatükke põllumajanduslikul otstarbel Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega kehtestatud korras ja normide piires.

§ 105. Üksiktalundite maakasutamise kord

(1) Üksiktalundid võivad kasutada neile eraldatud õue-aiamaad põllukultuuride kasvatamiseks, loomade karjatamiseks ja heinaniitmiseks, elamu ja majapidamishoonete püstitamiseks vastavalt hoonestamiseeskirjadele, samuti viljapuu- ja köögiviljaaia rajamiseks.

(2) Üksiktalundile eraldatud maad kasutatakse võõrast tööjõudu rakendamata.

III osa

ASULATE (LINNAD, ALEVID, MAA-ASULAD) MAA

16. peatükk

PÕHISÄTTED

§ 106. Linnamaa koosseis

(1) Linnamaa hulka kuulub kogu linna piirides asuv maa.

(2) Selle maa koosseisu kuulub:

1) linna hoonestusmaa;

2) üldkasutatav maa;

3) põllumajandusliku kasutusviisiga maa ja muud kõlvikud;

4) linna metsade all olev maa;

5) raudtee-, vee-, õhu- ja torujuhtme-transporti, mäetööstuse jm. maa.

§ 107. Linnamaa kasutamise kord

(1) Kogu linna piirides asuv maa on linna tööraha saadikute nõukogu alluvuses.

(2) Linna piiride kehtestamise ja muutmise, linnamaa majandusliku korralduse ning maatükkide andmise ja äravõtmise kord ja nende kasutamise tingimused kehtestatakse käesoleva koodeksi §-des 16—38, 95—97, 99—103, 108—128, 137—146; § 106 lg. 2 punktides 3, 4 ja 5 ettenähtud maa kasutamise kord aga NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

§ 108. Linna piir

(1) Igale linnale kehtestatakse linna piir, mis eraldab linnamaa muust maafondi maast.

(2) Linna piirid kehtestab ja teeb neis muudatusi vastavalt generaalplaanile Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium.

(3) Maa arvamine linna piiridesse ei lõpeta maakasutamiseõigust.

§ 109. Linnamaa majanduslik korraldus

(1) Linnade arengusuundade ja -tempo määramiseks pikemaks perioodiks koostatakse linnade tehnilis-ökonomilised alused ja generaalplaanid.

(2) Linnade tehnilis-ökonomiliste aluste ja generaalplaanide koostamisel kooskõlastatakse eelnevalt ehitustegevuseks ja muuks otstarbeks planeeritava reservterritooriumi orienteeruvad piirid maakasutajatega, vastava rajooni põllumajandusorganiga ja Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumiga.

(3) Kui generaalplaani koostamisel muudetakse eelnevalt kooskõlastatud reservterritooriumi piire, siis kuuluvad need uuesti kooskõlastamisele käesoleva paragrahvi lg. 2 tähendatud organitega.

(4) Vabariikliku alluvusega linnade generaalplaanid kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu, rajoonilise alluvusega linnade ja alevite generaalplaanid vastava rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee.

(5) Linnade maa majanduslik korraldus määrab kindlaks nende kogu maa põhilise sihtotstarbe ja näeb ette selle plaanipärase ja kõige ratsionaalsema kasutamise.

§ 110. Maakasutajate kohustused linnamaade heakorrastamisel

Ettevõtted, organisatsioonid, asutused ning kodanikud, kelle kasutusse on linnamaa antud, on kohustatud tagama sellel maal planeerimis- ja ehitusprojektiga ning maa majandusliku korralduse plaaniga ettenähtud ehitus-, heakorrastus-, haljastus- ja muud tööd.

§ 111. Alevite maa

(1) Käesoleva koodeksi §-de 106—128 sätteid laienevad nende asulate maale, mis on Eesti NSV seadusandlusega arvatud alevite liiki.

(2) Kogu maa, mis paikneb alevi piires, on alevi töörahva saadikute nõukogu alluvuses.

17. peatükk

LINNAMAALIIGID

§ 112. Linna hoonestusmaa koosseis

Linna hoonestusmaa koosseisu kuulub ehitiste all olev ja ehitamiseks ettenähtud maa.

§ 113. Linna hoonestusmaa kasutamine

(1) Linna hoonestusmaad antakse ettevõtetele, organisatsioonidele, asutustele, kodanikele või nende kollektiividele tööstus-, elamu-, kultuur-elukondlikuks ning muuks kapitaalehituseks kooskõlas linna planeerimis- ja ehitusprojektiga.

(2) Hoonete all olev maa ning nende teenindamiseks määratud maa kinnistatakse hoonete omanikule või operatiivhaldajatele, kellel lasub ka kinnistatud maa heakorrastamise ja korrashoiu kohustus.

§ 114. Linna hoonestusmaa tähtajata kasutamine

Linna hoonestusmaid antakse tähtajata kasutamiseks:

1) ettevõtetele, organisatsioonidele ning asutustele ehitamiseks ja ehitiste ekspluateerimiseks;

2) kodanikele või nende kollektiividele individuaal-, kollektiiv- või kooperatiivehituseks.

§ 115. Linna hoonestusmaa ajutine kasutamine

(1) Hoonestamata maad või hooneid ja ehitisi teenindavat maad võidakse anda ajutiseks kasutamiseks, kusjuures lubatud on ainult ajutiste ehitiste püstitamine.

(2) Ehituskruntide vahel paiknevat vaba hoonestusmaad võidakse anda kodanikele ajutiseks põllumajanduslikuks kasutamiseks.

§ 116. Linna hoonestusmaa ajutise kasutamise vormistamine

Linna hoonestusmaa ajutine kasutamine vormistatakse linna (linnarajooni) töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsusega, milles märgitakse maakasutamise konkreetset tingimused.

§ 117. Maatüki kasutamise õiguse üleminek linnas ehitistele omandiõiguse üleminekul

(1) Omandiõiguse üleminekul ehitistele, mis asuvad linnamaal, läheb üle ka maatüki või selle osa kasutamise õigus.

(2) Hoonete omandiõiguse ülemineku korral on maakasutamiseõiguse ülemineku aluseks omandiõiguse üleminekut tõendav dokument.

(3) Pooleliolevate ehitiste võõrandamisel läheb maakasutamiseõigus uuele omanikule üle vaid siis, kui talle on käesoleva koodeksi §-s 141 ettenähtud korras antud ehituskrunt.

§ 118. Üldkasutatava maa koosseis

Linna üldkasutatava maa hulka kuuluvad:

- 1) väljakud, tänavad, teed;
- 2) maa, mida kasutatakse linna elanikkonna kultuur-elukondlike vajaduste rahuldamiseks (pargid, metsapargid, puiesteed, skväärid jt.);
- 3) kommunaalotstarbelised maad.

§ 119. Üldkasutatava maa kasutamise kord

Üldkasutatav maa on kas linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee alluvuses või kinnistatakse ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele heakorrastamiseks, majandamiseks ning elanikkonna puhkuse organiseerimiseks.

§ 120. Linna haljasalad

Linna haljasalade all olev maa on linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee alluvuses ning on tema poolt kehtestatud korras avatud kasutamiseks kõigile kodanikele.

§ 121. Veekogude kallaste kasutamise kord

Veekogude kaldaid kasutatakse linnades esmajärjekorras elanike puhkeaja veetmiseks. Transpordi- ja teised ettevõtted, organisatsioonid ja asutused ei või veekogude kaldaid kasutada ilma eriloata, kui maa pole neile spetsiaalselt eraldatud.

§ 122. Üldkasutatava maa ajutine kasutamine

(1) Linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee võib üldkasutatavat maad anda ajutiseks lühiajaliseks kasutamiseks müügitelkide, müügilaudade, paviljonide, einelaudade, kioskite ja reklaamide püstitamiseks ning autobusside, taksode ja teiste transpordivahendite seisukohtadeks.

(2) Ajutiste ehitiste rajamine kohtades, kus need takistavad kodanikel kasutamast teisi ümbruskonna paiku puhkuseks, on keelatud.

§ 123. Üldkasutatava maa ajutise kasutamise tingimused

Üldkasutatava maa ajutise kasutamise tingimused kehtestab linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee maa andmise otsusega.

§ 124. Linna metsade all oleva maa kasutamine

(1) Linna metsade all olev maa on linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee alluvuses või see antakse üle spetsiaalsete metsamajandite alluvusse.

(2) Linna metsade all olevat maad kasutatakse linna sanitaar-hügieenilisteks eesmärkideks ja linna elanikkonna puhkeaja veetmiseks.

§ 125. Põllumajanduslike ja muude kõlvikute koosseis linnades

Põllumajanduslike ja muude kõlvikute hulka kuuluvad:

1) aiad, puukoolid, kasvuhooned, köögiviljamaad ja muud maad;

2) maad, mida kasutatakse või mis on ette nähtud vajadusteks, mis pole otseselt seotud põllumajandusliku tootmisega (turbarabad, üldlevinud maapõuevarade kaevandamise kohad jne.) ja muud kõlvikud.

§ 126. Linna põllumajanduslike kõlvikute kasutamise kord

Linna põllumajanduslike kõlvikuid antakse kasutamiseks:

1) kolhoosidele, sovhoosidele ning teistele riiklikele põllumajanduslikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele;

2) linnamajandust teenindavatele ettevõtetele;

3) kodanikele ajutiseks kasutamiseks köögi-viljamaana, heinaniitmiseks ja karjatamiseks;

4) ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele töötajatele ajutiseks kasutamiseks väljandmiseks.

§ 127. Linna piirides asuvate kolhooside ja sovhooside maakasutus

(1) Kolhooside ühismaa, sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa, mis asub linna piirides ning ei kuulu linna planeerimis- ja hoonestamisprojekti järgi hoonestamisele või heakorrastamisele, kinnistatakse neile tähtajata kasutamiseks.

(2) Elamute, kultuur-elukondlike ja tootmis- hoonete ning ehitiste paigutus sellel maal kooskõlastatakse linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteega.

(3) Käesolevas paragrahvis tähendatud maa äravõtmine toimub käesoleva koodeksi §-des 16, 17 ja 21—38 sätestatud korras ja tingimustel.

§ 128. Raudtee-, vee-, õhu-, torujuhtmetranspordi, mäefööstuse ja muu maa kasutamine

Üldine heakorrastus, samuti elamute, administratiivhoonete ja teiste hoonete ning ehitiste

rajamine raudtee-, vee-, õhu-, torujuhtmetranspordi, mäetööstuse ja muul maal kooskõlastatakse linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteega.

18. peatükk

LINNALÄHEDASED TSOONID JA HALJASVOÖNDID

§ 129. Linnalähedased tsoonid ja haljasvööndid

(1) Maa-alad, mis asuvad väljaspool linna piire ning kujutavad endast linna laiendamise reservmaa-ala, linna heakorrastamise ja linnamajanduse normaalse funktsioneerimisega seotud vajalike objektide paigutamise ja ehitamise kohta, samuti maa-alad, mis on metsade, metsaparkide ja teiste kaitse- ja sanitaar-hügieenilisi funktsioone täitvate ja elanikkonna puhkekohadena kasutatavate haljasalade all, arvatakse vastavalt linnalähedasse tsooni või haljasvööndisse.

(2) Linnalähedaste tsoonide ja haljasvööndite eraldamise ja maakasutamise kord neis kehtestatakse NSV Liidu seadusandlusega, käesoleva koodeksi §-dega 16, 17, 21—38, 130, 131 ja Eesti NSV muu seadusandlusega.

§ 130. Linnalähedase tsooni ja haljasvööndi maa kasutamine

Linnalähedasse tsooni ja haljasvööndisse võib paigutada sanitaarselt kahjutuid linna teenindavaid tööstusettevõtteid.

§ 131. Ehituse reservterritooriumi kasutamine

(1) Ehituseks ettenähtud maa võetakse maa-kasutajatelt ära vastavalt linna planeerimis- ja ehitusprojektile peale selle linna piiridesse arvamist käesoleva koodeksi §-des 16, 17, 21—38 sätestatud korras.

(2) Maakasutajad on kohustatud linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteega kooskõlastama järgmised tööd linnalähedases tsoonis ja haljasvööndis:

- 1) maaparanduse;
- 2) kapitaalsete hoonete ja ehitiste püstitamise;
- 3) metsakultuuride rajamise;
- 4) metsaraide.

19. peatükk

MAA-ASULATE MAA

§ 132. Maa-asulate maa

(1) Maa-asulate maa hulka kuulub kogu neile asulatele kehtestatud piirides paiknev maa. Perspektiivsele edasiarendamisele kuuluvate maa-asulate maa eraldatakse muust maast asulate piiride kindlaksmääramisega vastavalt nende planeerimis- ja ehitusprojektidele. Nende maa-asulate maa, mis ei kuulu perspektiivsete hulka, eraldatakse muust maast majandisisesest maakorralduse korras.

(2) Maa-asulate piiride kindlaksmääramise ja muutmise, nende perspektiivsele edasiarendamisele kuuluvate asulate hulka arvamise, samuti maa-asulate maa kasutamise kord kehtestatakse käesoleva koodeksi §-des 133—136.

§ 133. Maa-asulate perspektiivsele edasiarendamisele kuuluvate asulate hulka arvamise kord

(1) Perspektiivsele edasiarendamisele kuuluvate maa-asulate nimekirja kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu, nende piirid määrab kindlaks rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee.

(2) Maa-asulate maa kasutamine toimub küla tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee poolt kinnitatud asula planeerimise skeemi alusel.

§ 134. Maa-asulate maa koosseis

Maa-asulate maa jaguneb:

1) vahetult küla tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee alluvuses olev maa;

2) kolhoosidele, sovhoosidele ning teistele riiklikele põllumajanduslikele ettevõtetele, asutustele ja organisatsioonidele kinnistatud põllumajanduslik maa;

3) tööstuse, transpordi ja muu mittepõllumajanduslik maa.

§ 135. Maa-asulate maa kasutamine

(1) Kõigi maatükkide andmist maa-asulate piires kontrollib küla tööraha saadikute nõukogu, kes võtab vastu otsuseid maatükkide andmise kohta maast, mis ei kuulu kolhooside, sovhooside või teiste põllumajanduslike ettevõtete maa koosseisu.

(2) Kolhoosid, sovhoosid ja teised põllumajanduslikud ettevõtted kasutavad neile kindistatud ja maa-asulate piires paiknevaid maatükke elamute, kultuur-elukondlike ja tootmishoonete ning ehitiste püstitamiseks, samuti õueaiamaana kooskõlas NSV Liidu seadusandlusega, käesoleva koodeksi §-dega 64—76 ning Eesti NSV muu seadusandlusega. Elamute, kultuur-elukondlike ja tootmishoonete ning teiste ehitiste püstitamine sellel maal kooskõlastatakse küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteega.

§ 136. Maa-asulate tööstuse, transpordi ja muu mittepõllumajandusliku maa kasutamine

Tööstuse, transpordi ja muud mittepõllumajanduslikku maad maa-asulate piires kasutatakse elamu-, kultuur-elukondlike ja tootmishoonete ehitamiseks kooskõlastatult küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteega.

20. peatükk

MAA KASUTAMISEKS ANDMINE KODANIKELE ELAMU- JA SUVILAEHITUSEKS

§ 137. Maatükkide andmine elamuehitus- ja suvilaehituskooperatiividele, samuti kodanikele individuaalelamuehituseks

Elamu- ja suvilaehituskooperatiividele, samuti kodanikele antakse individuaalelamuehituseks maatükke asulate maadest, riigi tagavaramaast ning väljaspool linna haljasvööndeid

asuvast riikliku metsafondi maast NSV Liidu seadusandlusega, käesoleva koodeksi §-dega 138—146 ja Eesti NSV muu seadusandlusega kehtestatud korras ja tingimustel.

§ 138. Suvilaehituskooperatiividele maa andmine

(1) Suvilaehituskooperatiividele antakse maatükke riigi tagavaramaast või väljaspool linna haljasvööndit asuvast riikliku metsafondi maast Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt kinnitatud vabariigi puhketsoonide generaalplaanis ettenähtud kohtades.

(2) Erandkorras võidakse eeltoodud vajadusteks anda ka kolhooside, sovhooside ja teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste põllumajanduslikuks tootmiseks mittesobivat maad väljaspool linna haljasvööndit.

(3) Maa eraldatakse suvilaehituskooperatiivile käesoleva koodeksi §-des 16, 17 ja 21—38 sätestatud korras.

§ 139. Kodanike kollektiividele ehituseks maa andmise tingimused

Elamu- ja suvilaehituskooperatiividele antakse maad pärast nende põhikirja seaduses ettenähtud korras registreerimist.

§ 140. Kodanikele ja nende kollektiividele ehituseks antava maa suurus

(1) Elamu- ja suvilaehituskooperatiividele ning kollektiivehitajatele eraldatava maatüki

suuruse otsustab käesoleva koodeksi §-des 16—20 nimetatud organ, lähtudes antud koha väljaehitamise plaanist, asula generaalplaanist ja planeerimisskeemist, kohalikest tingimustest ning ehitatava hoone suurusest.

(2) Individuaalehituskruntide suuruse määrab organ, kes annab ehituskrundi, igal üksikjuhul sõltuvalt maja suurusest ja kohalikest tingimustest, kuid mitte rohkem kui:

- 1) 600 m² — linnades,
- 2) 1200 m² — alevites,
- 3) 1500 m² — maa-asulates.

(3) Rajooni (vabariikliku alluvusega linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee loal võib kodanikule anda ka piirnorme ületava individuaalehituskrundi, kui piirnormi ületavat maatükki pole võimalik kasutada uue ehituskrundi väljaandmiseks või muuks otstarbeks.

§ 141. Ehituskruntide andmine ja piiride tähistamine

(1) Ehituskrundid annab asula planeerimis- ja ehitusprojektis ettenähtud asukohtades:

1) linnades — linna (linnarajooni) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee;

2) alevites — alevi tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee;

3) käesoleva koodeksi § 134 p. 1 tähendatud maa-asulate maast — küla tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee ja § 134 p. 2 ja 3 tähendatud maast — kolhoosi juhatus või ettevõtte, organisatsiooni või asutuse administratsioon

kooskõlastatult küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteega.

(2) Ehituskrundi piirid tähistab rajooni (linna) töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee arhitektuuriorgan.

(3) Ehituskrundi eraldamise kohta looduses koostatakse vastav akt, mille vormi kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 142. Ehituskrundi kasutamise kord

(1) Ehituskrundi on lubatud kasutada elamu ja vajalike kõrvalhoonete püstitamiseks, maaala haljastamiseks, puuvilja-, marja- ja iluaia rajamiseks ning köögivilja kasvatamiseks.

(2) Elamu- ja suvilaehituskooperatiividel, individuaal- või kollektiivehitajatel on keelatud maha võtta ehituskrundil kasvavaid puid ilma kohalike looduskaitseorganite loata.

(3) Ehituskrundi kasutajad on kohustatud oma ehituskrundi haljastama ja heakorrastama, kooskõlastades selle linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee kommunaalmajanduse organitega. Viimastel on õigus teha kohustuslikke ettekirjutusi ehituskrundi üldkujundamiseks, lähtudes antud piirkonna aianud-arhitektuurilisest ja esteetilisest kujundusest.

(4) Ehituskruntide kasutajad on kohustatud ehitama ja korras hoidma ehituskruntidega piirnevad kõnniteed.

§ 143. Ehituskruntide äravõtmine

(1) Ehituskrunt kuulub äravõtmisele, kui maakasutaja:

- 1) ei pea kinni ehitusprojektist;
- 2) ei täida ehitustöid kontrolliva organi korraldusi.

(2) Arhitektuuri- või maakorraldusorganite ettepanekul või omal algatusel võtab ehituskruundi ära sama organ, kes selle andis.

(3) Ehituskruundi äravõtmise korral on kodanik kohustatud ühe aasta jooksul tagastama maa kasutuskõlblikus seisukorras.

§ 144. Ehituskruundi kasutamise õiguse säilimine

Ehitise hävimisel loodusõnnetuse tagajärjel või selle amortiseerumisel säilib ehitise omanikul (valdajal) ehituskruundi tähtajata kasutamise õigus. Küsimuse endise ehituskruundi säilitamisest või uue andmisest lahendab töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee, arvestades asula planeerimis- ja ehitusprojekti.

§ 145. Individuaalehituskruundi kasutamise õiguse üleminek maa-asulas asuva elamu võõrandamisel või pärandamisel

(1) Omandiõiguse üleminekul maa-asulas kodanikele kuuluvatele elamutele läheb elamu uuele omanikule üle ka individuaalehituskruundi kasutamise õigus.

(2) Omandiõiguse ülemineku korral hoonelele on maakasutamiseõiguse ülemineku aluseks omandiõiguse üleminekut tõendav dokument.

(3) Elamute võõrandamisel ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele on esmasel maakasutajal ühe kuu jooksul eesõigus hoonete

ostmiseks. Hoonete maksumus määratakse «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» §-s 153 lg. 2 kehtestatud korras. Maatüki kasutamise õigus vormistatakse käesoleva koodeksi §-des 16, 17, ja 21—38 sätestatud korras.

§ 146. Maa eraldamine individuaalseteks või kollektiivseteks garaažideks

(1) Garaažid individuaalehituskruntidel püstitatakse vastavalt ehitusprojektile.

(2) Kooperatiiv- ja kollektiivelamute ning -suvilate ehitamiseks kruntide andmisel nähakse ette sinna individuaal- või kollektiivgaraažide ehitamise võimalus, kui seda lubavad käesoleva koodeksi §-s 140 toodud tingimused.

(3) Kommunaalelamute, samuti ettevõtete ja asutuste elamute territooriumile individuaal- või kollektiivgaraažide ehitamist lubatakse vaid linna (alevi) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel, kui ehitamine ei kahjusta krundi kasutamistingimusi.

(4) Kui käesolevas paragrahvis ettenähtud tingimused ei võimalda garaažide ehitamist, võidakse eraldada maa kollektiivgaraažide ehitamiseks mujalt.

IV o s a

TÖÖSTUSE, TRANSPORDI, KUURORTIDE, LOODUSKAITSEALADE JA MUU MITTE- PÖLLUMAJANDUSLIKU OTSTARBEGA MAA

21. peatükk

PÕHISÄTTED

§ 147. Tööstuse, transpordi, kuurortide, loodus- kaitsealade ja muu mittepõllumajandus- liku otstarbega maa

(1) Tööstuse, transpordi, kuurortide, loodus-
kaitsealade ja muu mittepõllumajandusliku ots-
tarbega maaks loetakse maa, mis on antud
kasutamiseks ettevõtetele, organisatsioonidele
või asutustele neile pandud spetsiaalsete üles-
annete täitmiseks (tööstuslikuks tootmiseks,
transpordi korraldamiseks, kuurortide ja loo-
duskaitsealade organiseerimiseks jms.).

(2) Tähendatud otstarbeks antavate maa-
tükkide suurus määratakse kindlaks kooskõlas
ettenähtud korras kinnitatud normide või pro-
jekt-tehnilise dokumentatsiooniga, maatükkide
eraldamisel aga arvestatakse maa kasutusele-
võtmise järjekorda.

(3) Tööstuse, transpordi, kuurortide, loodus-
kaitsealade ja muu mittepõllumajandusliku ots-
tarbega maa kasutamise ning eriliste kasutamis-
viisidega tsoonide (sanitaarkaitsepiirkonnad
jne.) sisseseadmise kord määratakse kindlaks

selle maa kohta käivate põhimäärustega, mis kinnitatakse NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt.

§ 148. Maakasutajate kohustused tööstuse, transpordi, kuurortide, looduskaitsealade ja muul mittepõllumajandusliku otstarbega maal

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused on kohustatud nende kasutusse antud maal:

1) kindlustama eraldatud territooriumi õige kasutamise;

2) heakorrastama ja haljastama nende kasutuses olevad maatükid;

3) täitma teisi NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud kohustusi.

§ 149. Tööstus-, transpordi- ja teiste mittepõllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste poolt maa kasutada andmine põllumajanduslikuks otstarbeks

Tööstus-, transpordi- ja teised mittepõllumajanduslikud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused annavad rajoonide või linnade töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede otsuste alusel nende poolt mittekasutatava maa ajutiseks põllumajanduslikuks kasutamiseks kolhoosidele, sovhoosidele või teistele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele ning kodanikele NSV Liidu seadusandlusega ja käesoleva koodeksi §-ga 150 kehtestatud korras ja tingimustel.

§ 150. Mittepõllumajanduslike maakasutajate poolt vaba maa ajutiseks põllumajanduslikuks kasutamiseks andmise kord ja tingimused

(1) Põllumajanduslikuks kasutamiseks kõlbliku vaba maa olemasolust informeerivad mittepõllumajanduslikud maakasutajad rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteed iga aasta 1. märtsiks.

(2) Rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsustab käesolevas paragrahvis lg. 1 tähendatud maa andmise iga aasta 1. maiks laekunud taotluste alusel. Maa kasutamiseks andmise otsuses määratakse ühtlasi maa kasutamise tingimused.

22. p e a t ü k k

TRANSPORDI, SIDE- JA ELEKTRILIINIDE MAA

§ 151. Teemaa laius

(1) Teemaa ja selle kaitsetsoonide laiuse määrab vastavalt tee kategooriale Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

(2) Niisutatud ja kuivendatud maal, mitmeaastastes istandikes, põllumaal ja kultuurning parandatud rohumaal eraldatakse maanteed alla minimaalselt vajaliku laiusega maariba, mis mahutab ära tee muldkeha ja vajaduse korral vee ärajuhtimise kraavid. Tähendatud kõlvikutel maad lumekaitseistandike alla ei eraldata.

(3) Teede paiknemisel tähendatud kõlvikutel võidakse anda kolhooside, sovhooside ja teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide või asutuste intensiivset kasutamist mittevõimaldavast maast maatükke ametimaade väljaandmiseks käesoleva koodeksi §-des 17, 21—38 sätestatud korras.

§ 152. Magistraalatorujuhtmete eraldusriba

(1) Magistraalatorujuhtmete eraldusriba laius määratakse NSV Liidu seadusandlusega kehtestatud normide piirides.

(2) Niisutataval ja kuivendatud maal, mitmeaastastes istandikes, põllumaal, kultuur- ja parandatud rohumaal antakse eraldusriba mahaarvamisetähtaegselt põllumajandusliku majandi maast.

(3) Käesoleva paragrahvi lg. 2 tähendatud maal paigaldatakse torujuhtmed nii sügavale, et nende peal oleks võimalik maa harimine ja põllumajanduslike kultuuride kasvatamine.

§ 153. Side- ja elektriliinide maa kasutamine

(1) Side- ja elektriliinid ning -kaablid paigutatakse üldreeglina teemaale.

(2) Põllumajandusliku otstarbega maal paigutatakse maa-alused kaablid vähemalt 0,5 m sügavusele, et nende peal oleks võimalik maa harimine ja selle põllumajanduslik kasutamine.

KUURORTIDE MAA

§ 154. Kuurortide maa

(1) Kuurortide maa hulka kuuluvad maad, millel on raviotstarbeline tähtsus ja soodsad tingimused tervistusürituste organiseerimiseks ning mis ettenähtud korras on antud kasutamiseks ravi- ja kuurordiasutustele. Kuurortide maa kuulub erilise kaitse alla.

(2) Paik tunnistatakse kuurordiks NSV Liidu Ministrite Nõukogu või Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt NSV Liidu Tervishoiu Ministriumi, Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu või Eesti NSV Tervishoiu Ministriumi ja Ametiühingute Nõukogu ühise esilduse alusel.

§ 155. Kuurortide maa kasutamine

Sanatooriumid, puhkekodud ja teised tervistusasutused ning kuurorte haldavad organid võivad neile eraldatud kuurordimaad kasutada sihipäraseks hoonestamiseks, parkide, muruväljakute, aedade, spordiväljakute ja puhkekohtade rajamiseks ning seadeldiste ehitamiseks, mis on seotud tervismuda võtmise ja mineraal- ning muude tervisveeallikate eksploatatsiooniga.

§ 156. Kuurortide sanitaarkaitsepiirkonnad

(1) Elanikkonna raviks ja puhkuseks vajalike tingimuste tagamiseks ja looduslike ravitegu-

rite kaitseks kehtestatakse kõigis kuurortides sanitaarkaitsepiirkonnad. Nendes piirkondades on keelatud anda maatükke selliste ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kasutusse, kelle tegevus ei sobi kokku looduslike ravitegurite ja elanikkonna puhkuseks soodsate tingimuste kaitsega.

(2) Kuurortide sanitaarkaitse piirkondade piirid ja maa kasutamise korra neis kehtestab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 157. Puhkekodude, pioneeri- ja muude laagrite maa

(1) Maa andmine puhkekodudele, pioneeri- ja muudele laagritele selleks ettenähtud maast kooskõlastatakse arhitektuuri- ja sanitaarorganitega.

(2) Veekogude kallastel asuvatele puhkekodudele, pioneeri- ja muudele laagritele maa andmisel peab säilima kaldariba üldise kasutamise võimalus.

24. peatükk

LOODUSKAITSEALADE JA KAITSEALADE MAA

§ 158. Looduskaitsealade maa

Looduskaitsealade maaks loetakse ettenähtud korras eraldatud maatükid, mille piires on erilise teadusliku või kultuurilise väärtusega loodusobjekte (tüüpilised või haruldased maas-

tikud, taim- ja loomorganismide kooslused, haruldased geoloogilised moodustised, taime- ja loomaliigid jms.).

§ 159. Vabariiklike looduskaitsealade moodustamise kord

(1) Vabariiklikud looduskaitsealad moodustatakse Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega teaduslike asutuste või looduskaitseorganite ettepanekul.

(2) Looduskaitsealade ja nende kaitsetsoonide maa eraldatakse käesoleva koodeksi §-des 16 ja 21—38 sätestatud korras.

§ 160. Looduskaitsealade kaitsetsoonid

Looduskaitsealade ümber kehtestatakse vajalikel juhtudel Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega kaitsetsoonid.

§ 161. Looduskaitsealade maa kasutamise tingimused

Igasugune tegevus, mis rikub looduskaitsealade looduslike komplekse või ohustab erilise teadusliku või kultuurilise väärtusega loodusobjekte, on keelatud niihästi looduskaitsealadel kui ka nende ümber kindlaksmääratud kaitsetsoonides.

§ 162. Kaitsealad

(1) Maa-alad, kus kaitset vajab loodusliku kompleksi mingi osa, nagu loomastik, taimes-

tik, geoloogilised moodustised, maastiku üksikelemendid, kuulutatakse kas alaliseks või ajutiseks kaitsealaks.

(2) Kaitsealad jagunevad:

- 1) maastikulised,
- 2) geoloogilised,
- 3) botaanilis-zooloogilised,
- 4) botaanilised,
- 5) ornitoloogilised
- 6) ja teised kaitsealad.

(3) Kaitsealad moodustatakse Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega või rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsusega.

§ 163. Kaitsealadeks maa eraldamise kord

Kaitsealadeks eraldatakse maad käesoleva koodeksi §-des 16, 17 ja 21—38 sätestatud korras.

§ 164. Kaitsealade maa kasutamise kord ja tingimused

(1) Kaitsealade maa kasutamist lubatakse ulatuses, mis ei muuda maa-ala looduslikku ilmet, tema taimestiku ja loomastiku tervikut.

(2) Tähendatud maa kasutamise kord ja tingimused reguleeritakse kaitsealade moodustamise otsuses.

§ 165. Looduse üksikelemendid, üksikobjektid, loodus- ja arhitektuurimälestised

(1) Looduse üksikelementide ja -üksikobjektide kaitse alla võtmisega kehtestatakse nende

all ja ümbruses olevatel maadel eri kasutus-
režiim, mille eesmärgiks on säilitada mainitud
objektid.

(2) Loodusmälestiste (üksikud taime- ja
loomaliigid) säilitamise eesmärgil võidakse
nende esinemiskohtades keelata maa selline
kasutamine, mis ohustab nende taimede või
loomade säilimist.

(3) Kultuurimälestiste (arhitektuuriliste, aja-
looliste jt. mälestiste) kaitse alla võetud objek-
tide all ja ümbruses oleva maa kasutamist või-
dakse piirata nende objektide täieliku säilita-
mise eesmärgil.

(4) Kui käesolevas paragrahvis mainitud
objektide kaitse alla võtmise määruses või
otsuses ei ole märgitud teisiti, siis laieneb eri-
režiim 50 meetri raadiusega alale objekti ümber.

§ 166. Pargid, puisteed ja teised loodusobjektid

Kaitse alla võidakse võtta maad, mis on par-
kide, puisteede, jõgede, järvede ja teiste loo-
dusobjektide all, mis otseselt ei ole loodus-
mälestised, kuid mis vajavad säilitamist tea-
duslikel, kultuurilistel või esteetilistel kaalut-
lustel.

§ 167. Maa eraldamise kord kaitse alla võetud mälestiste ja objektide puhul

Käesoleva koodeksi §-des 165 ja 166 nimeta-
tud mälestiste ja objektide kaitse alla võtmine
toimub vastavalt Eesti NSV seadusandlusele,
maa eraldamine nende alla ja ümbrusesse aga

vastavalt käesoleva koodeksi §-des 16—38 sätestatud korrale.

§ 168. Looduse ümberkujundamisega seotud tööd

Kõik tööd, mis on seotud maakasutamisega ja mis võivad mõjustada looduse tasakaalu, Eesti NSV maastikku, looduslikke komplekse, taimestikku ja loomastikku või looduse üksikobjekte, kooskõlastatakse Eesti NSV looduskaitseorganitega.

25. peatükk

MUU MITTEPÕLLUMAJANDUSLIKU OTSTARBEGA MAA

§ 169. Muu mittepõllumajandusliku otstarbega maa koosseis

Maad võidakse anda ka muuks, käesoleva koodeksi §-des 147—168 nimetamata mittepõllumajanduslikeks eesmärkideks, nagu maavarade tootmiseks, riigikaitse vajadusteks jne.

§ 170. Maa kasutamine kohaliku tähtsusega üldlevinud maavarade kaevandamisel

Maakasutajad võivad alustada maa kasutamist kohaliku tähtsusega üldlevinud maavarade kaevandamiseks kooskõlastatult rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteega.

§ 171. Kalmistute maa

(1) Maa andmine kalmistuteks kooskõlastatakse riiklike sanitaarkaitseorganitega.

(2) Kalmistute maa kasutamist ja korrahoidu korraldavad kohalikud tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteed Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt kehtestatud eeskirjade alusel.

§ 172. Riigikaitse vajadusteks eraldatud maa

(1) Riigikaitse vajadusteks eraldatud maa hulka kuuluvad NSV Liidu relvastatud jõudude tegevuseks, riigipiiri kaitseks, kaitseobjektide paigutamiseks, polügoonide, lasketiirude, sõjaväeasulate, ladude jne. vajadusteks eraldatud maatükid.

(2) Vajalikel juhtudel (sõjaväeõppused, manöövrid jms.) võidakse riigikaitse huvides kasutada ettenähtud korras ka teiste maakasutajate maad.

§ 173. Keelurajoonid ja -tsoonid

(1) Kaitsevajadusteks eraldatud maa on üldreeglina kõrvalistele isikutele juurdepääsuks suletud.

(2) Sõltuvalt kaitseobjekti iseloomust võidakse selle ümbruses kehtestada keelurajoonid ja -tsoonid, kus piiratakse naabermaakasutajate õigusi (teatud ehitiste püstitamine, teatud tööde tegemine, mis võivad takistada kaitseks eraldatud maa kasutamist ja kaitseobjekti normaalset tegevust jne.).

AMETIMAA

§ 174. Ametimaa andmine

(1) Ametimaad antakse transpordi, metsamajanduse, metsatööstuse, side, vee-, kala- ja jahimajanduse teatud kategooria töötajaile, samuti mõne teise rahvamajandusharu töötajatele.

(2) Ametimaad eraldatakse vastavate ministriumide ja keskasutuste ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kasutuses olevast maast, sellise maa puudumise korral aga riigi tagavaramaast ja riikliku metsafondi maast.

(3) Ametimaa antakse ettevõtte, organisatsiooni või asutuse administratsiooni otsusega ettevõtte, organisatsiooni või asutuse kasutuses olevast maast, küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsusega riigi tagavaramaast.

§ 175. Ametimaa piiride tähistamine looduses

(1) Ametimaa piirid tähistab looduses esmase maakasutaja või küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee poolt määratud komisjon.

(2) Ametimaa piiride tähistamise kohta koostatakse akt maa eraldamisest looduses.

§ 176. Ametimaa kasutamise tähtjad

(1) Ametimaa antakse käesoleva koodeksi §-s 174 ja muus Eesti NSV seadusandluses ette-

nähtud töötajale kasutamiseks kogu tema töötamisaja jooksul vastaval ametikohal.

(2) Ametimaa kasutamise õigus lõpeb töötaja vallandamisega antud ametikohalt või üleviimisega töökohale, millega ei kaasne ametimaa kasutamise õigus, välja arvatud käesoleva §-i lg. 3 ettenähtud juhud.

(3) Ametimaade kasutamise õigus säilib nende kodanike perekondadel:

1) kes on kutsutud ajateenistusse NSV Liidu relvastatud jõududes, töötavad valitaval ametikohal või on asunud õppima — ajateenistuse, valitaval ametikohal töötamise või õppimise aja jooksul;

2) kes on surma saanud teenistuskohustuste täitmisel: töövõimetutele abikaasadele ja vanematele — eluaegselt, lastele — täisealiseks saamiseni;

3) kes on läinud vanadus- või invaliidsuspensionile.

§ 177. Ametimaa kasutamise kord

(1) Ametimaad lubatakse kasutada põllumajanduslike kultuuride külviks ja selleks ettenähtud maad heinaniitmiseks ning karjatamiseks.

(2) Heina- ja karjamaa eraldatakse vaid siis, kui töötajal on isiklikke kariloomi.

(3) Ametimaal pole lubatud individuaalelamu ja kõrvalhoonete püstitamine ja mitmeaastaste istandike rajamine, heinamaadel aga — põllukultuuride ja köögivilja kasvatamine.

§ 178. Ametimaa suurus ja andmise tingimused

(1) Ametimaa suuruse piirnormideks kehtestatakse:

1) põllumaad — kuni 0,5 ha

2) heinamaad — kuni 2,0 ha.

(2) Töötajate kategooriate loetelu, kellel on õigus saada ametimaad ja ametimaa suuruse iga kategooria töötajatele kehtestab toodud normide piires Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

(3) Töötajaile, kelle perekond kasutab õue-aiamaad või individuaalehituskrunti, eraldatakse ametimaad põllumaaks vaid juhul, kui kasutatav õue-aiamaa või ehituskrunt on väiksem seadusega ettenähtud ametimaa põllumaa suurusest, arvestusega, et kogu kasutatav maa ei ületaks seadusega ettenähtud ametimaa suurst.

(4) Kui ametimaa kasutamise õigus on üheaegselt mitmel perekonnaliikmel, eraldatakse vaid üks ametimaa.

V o s a

RIIKLIKU METSAFONDI MAA

§ 179. Riikliku metsafondi maa

Riikliku metsafondi maaks loetakse metsaga kaetud maa, samuti maa, mis pole metsaga kaetud, kuid on määratud metsamajanduse vajadusteks.

§ 180. Vähetootliku maa metsastamine

(1) Vajaliku metsasuse saavutamiseks metsata ja vähese metsaga rajoonides, rändliivade metsastamiseks, jäarakute kasvu takistamiseks, samuti kaitseribade ja linnalähedaste metsade istutamiseks võidakse riikliku metsafondi maa koosseisu anda ka muu otstarbega maad.

(2) Nimetatud eesmärkideks antakse esmajoones väheväärtuslikke, madala produktiivsusega või kasutamata kõlvikuid.

§ 181. Riikliku metsafondi maa kasutamine

Riikliku metsafondi maa kasutamise kord kehtestatakse NSV Liidu seadusandlusega, käesoleva koodeksi §-dega 182—186 ja muu Eesti NSV seadusandlusega.

§ 182. Riikliku metsafondi maa ajutine põllumajanduslik kasutamine

Riiklikud metsamajanduse ettevõtted, organisatsioonid ja asutused annavad metsamajanduse ja metsavarumistööstuse vajadusteks mittekasutatavad põllumajanduslikud kõlvikud nende kasutuses olevast riikliku metsafondi maast rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel kolhoosidele, sovkhoosidele või teistele ettevõtetele, organisatsioonidele, asutustele ning kodanikele ajutiseks kasutamiseks põllumajanduslikel eesmärkidel, kui selline kasutamine on kooskõlas metsamajanduse huvidega (§ 150).

§ 183. Riikliku metsafondi maa kasutamine ametimaa andmiseks

Riikliku metsafondi maad võidakse anda ametimaaks seaduses ettenähtud kategooria metsamajanduse ja teistele töötajatele käesoleva koodeksi §-des 174—178 sätestatud korras.

§ 184. Riikliku metsafondi maa kasutamine ehituseks ja muudeks tootmisvajadusteks

Metsavarumis- ja teisi töid (ehitiste ja seadmete püstitamine, ladude, teede ning elektriliinide rajamine, uurimistööd, geoloogiline luure ja teised metsamajandusega mitteseotud tööd) tegevad ettevõtted, organisatsioonid ja asutused võivad riikliku metsafondi maad kasutada tootmis- ja muudeks vajadusteks käesolevas koodeksis ettenähtud korras.

**§ 185. Riikliku metsafondi maa kasutamine
kodanike puhkuse organiseerimiseks**

(1) Ettenähtud korras kinnitatud generaalplaanide alusel võidakse riikliku metsafondi maal põhimaakasutaja maast mahaarvamiseta eraldada piirkonnad ettevõtete, organisatsioonide, asutuste ning kodanike puhkeehitiste (suvilad, puhkekodud, telklaagrid jms.) paigutamiseks.

(2) Tähendatud piirkonnad kinnitatakse Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega.

**§ 186. Riikliku metsafondi maa kinnistamine
üksikutele ettevõtetele,
organisatsioonidele ja asutustele**

Üksikuid riikliku metsafondi maatükke võidakse rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee poolt Eesti NSV Ministrite Nõukogu loal kinnistada metsamarju, seeni ja teisi saadusi varuvatele ettevõtetele ja organisatsioonidele.

VI osa

RIIKLIKU VEEFONDI MAA

§ 187. Riikliku veefondi maa

Riikliku veefondi maaks loetakse maa, mis on veekogude (jões, järved, veehoidlad, kanalid, sisemered, territoriaalveed jms.), hüdrotehniliste ja teiste veemajanduslike rajatiste all, samuti maa, mis on arvatud veekogude kallaste eraldusribade, kaitsetsoonide alla jms.

§ 188. Riikliku veefondi maa kasutamine

(1) Riikliku veefondi maad kasutatakse veemajanduse ratsionaalse organiseerimise huvides, samuti kalanduse, metsanduse, jahinduse ja teiste majandusharude vajadusteks, veetranspordiks, uurimistöodeks ja muuks.

(2) Riikliku veefondi maal võidakse:

1) rajada seadmeid elanikkonna ja rahvamajanduse varustamiseks veega;

2) rajada hüdrotehnilisi seadmeid maade kuivendamiseks ja niisutamiseks;

3) rajada kaldakaitse istandikke, valle ja tammisid kaitseks vee kahjuliku toime eest (üleujutus, kalda ja seal paiknevate seadmete või ehitiste ärauhumine, maa soostumine, pinnase erosioon, jäärakute ja maalihete tekkimine, soodsate looduslike tingimuste ja maastiku rikumine jne.);

4) teha hüdrotehnilisi, põhjasüvendus- ja lõhketöid; toota maapõuevarasid ja veetaimi, paigaldada kaableid ja muid kommunikatsioone;

5) kasutada maatükke eraldusribadel ametimaadeks.

(3) Riikliku veefondi maad võidakse kasutada ka muudeks vajadusteks tingimusel, et sellega ei tekitata kahju vee- ja kalamajandusele.

(4) Ehitustööd, maapõuevarade tootmine, hüdrotehnilised, lõhkamis- ja muud tööd kooskõlastatakse riikliku veefondi maadel veemajandus- ja kalakaitseorganitega.

§ 189. Veevarustusallikate kaitsetsoon

(1) Kõigis asulates, kus on olemas või ehitamisel veevärk üldiseks või tehniliseks kasutamiseks, moodustatakse veevärki varustavate lahtiste või maa-aluste veeallikate jaoks kaitsetsoon, mis jaotatakse kolmeks vööndiks.

(2) Kaitsetsooni ja selle vööndid kehtestab vabariikliku alluvusega linnade veeallikatele Eesti NSV Ministrite Nõukogu, rajoonilise alluvusega linnade ja alevite ning maa-asulate veeallikatele rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee.

(3) Kaitsetsoon ja selle vööndid kehtestatakse käesoleva koodeksi §-des 16, 17 ja 21—38 sätestatud korras.

§ 190. Kaitsetsooni esimene vöönd

(1) Kaitsetsooni esimene vöönd hõlmab veevarustusallika veevõtukohtade ja veevärgi-

seadeldiste maa. Olenevalt erelistest sanitaarsest näidustustest ja eriuurimise tulemustest, arvatakse esimesse vööndisse ka see maa-ala, millel on ühised piirid veevõtukohtade ja veevärgiseadeldiste all oleva maaga.

(2) Esimeses vööndis on keelatud elamine ja ajutine viibimine kodanikel, kes ei ole otsest seotud veevärgiseadeldiste teenindamisega, samuti on keelatud ehitustööd, mis pole seotud veevärgi tehniliste vajadustega.

§ 191. Kaitsetsooni teine vöönd

(1) Kaitsetsooni teine vöönd hõlmab veevarustusallikaid ja nende juurdevooluteid ümbritsevaid maa-alasid.

(2) Teises vööndis on keelatud maa ja veevarustusallikate selline kasutamine, mis võib halvendada vee kvaliteeti ja vähendada kvantiteeti. Selles vööndis lubatakse teha ehitustöid, juurida istandikke, rajada raud- ja autoteid, kasutada maatükke ja veekogusid põllumajanduslikuks otstarbeks, kehakultuuriüritusteks, suplemiseks jne. üksnes sanitaar-epidemioloogijaama eriloal.

§ 192. Kaitsetsooni kolmas vöönd

Kaitsetsooni kolmas vöönd hõlmab maa-alasid, millel on ühiseid kokkupuutepunkte teise vööndi piiridega ja mille antisanitaarne seisund võib esile kutsuda nakkushaiguste leviku veevärgi kaudu.

§ 193. Veekogude kaldaribade kasutamine

(1) Veekogude kasutajad võivad ilma erilise loata kasutada kaldaribasid ühekordselt sellisteks eesmärkideks, millega ei rikuta kaldaribal kasvavaid põllumajanduskultuure, rohtu, metsa jne.

(2) Kaldaribade pikemaajalises kasutamises, samuti juhtudel, millega võidakse kahjustada maakasutajate huve, toimub maa äravõtmine eraldusribaks käesoleva koodeksi §-des 16, 17 ja 21—38 sätestatud korras.

§ 194. Veekogude andmine kalamajanduseks

Maakasutajatele tähtajata kasutamiseks kinnistatud maal olevate veekogude ja nendega külgneva maa andmine kalamajanduseks teistele ettevõtetele, organisatsioonidele või asutustele toimub käesoleva koodeksi §-des 16, 17 ja 21—38 sätestatud korras.

§ 195. Veekogu pillirooga kaetud kallaste kasutamine

(1) Veekogu pillirooga kaetud kaldaid (ka vees kasvavat pilliroogu) kasutab veekoguga piirnev maakasutaja.

(2) Vaidluste korral roolade kasutamise üle maakasutajate vahel tähistatakse piirid looduses vastava rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel.

§ 196. Riikliku veefondi maa kasutamise kord

Riikliku veefondi maa kasutamise kord kehtestatakse NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

VII osa

RIIGI TAGAVARAMAA

§ 197. Riigi tagavaramaa

(1) Riigi tagavaramaa on maa, mis pole antud maakasutajatele tähtajata või pikaajaliseks kasutamiseks.

(2) Riigi tagavaramaad haldab rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee ja annab seda kasutamiseks kooskõlastatult Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumiga.

§ 198. Riigi tagavaramaa kasutada andmine

(1) Riigi tagavaramaad antakse kolhoosidele, sovhoosidele, teistele riiklikele, kooperatiivsetele või ühiskondlikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele, samuti kodanikele alaliseks või ajutiseks kasutamiseks korras, mis on ette nähtud käesoleva koodeksi §-des 16—38, 77—103, 137—146 ja 174—178.

(2) Riigi tagavaramaa pikaajaliseks kasutamiseks andmine toimub käesoleva koodeksi §-des 16 ja 17 ettenähtud korras.

RIIKLIK MAAKATASTER

§ 199. Riikliku maakatastri eesmärgid ja ülesanded

(1) Maaressursside ratsionaalse kasutamise tagamiseks peetakse riiklikku maakatastrit, milles on kogum usaldusväärseid ja vajalikke andmeid maa loodusliku, majandusliku ja õigusliku seisukorra kohta.

(2) Riikliku maakatastri andmed teenivad maa efektiivse kasutamise ja tema kaitse organiseerimise, rahvamajanduse planeerimise, põllumajandusliku tootmise paigutamise ja spetsialiseerimise, maaparanduse ja põllumajanduse kemiseerimise, samuti muude maa kasutamisega seotud rahvamajanduslike abinõude elluviimise eesmärke.

§ 200. Riikliku maakatastri sisu

Riiklik maakataster sisaldab maakasutuste registreerimise, maa suuruse ja kvaliteedi arvestamise, muldade boniteerimise ja maa majandusliku hindamise andmeid.

§ 201. Riikliku maakatastri pidamise kord

Maakatastrit peetakse riigi kulul kogu NSV Liidus ühtse süsteemi järgi. Riikliku maakatastri pidamise korra, katastri dokumentatsiooni vormid, katastri andmete täpsustamise ja uuendamise perioodilisuse kehtestab vastavalt NSV Liidu ja liiduvabariikide maaseadusandluse alustele NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

RIIKLIK MAAKORRALDUS

§ 202. Maakorralduse ülesanded

(1) Maakorraldus kujutab endast riiklike abinõude süsteemi riigiorganite poolt maa kasutamise alal vastuvõetud otsuste elluviimiseks.

(2) Riikliku maakorralduse ülesanne on maa kõige täielikumana, ratsionaalsema ja efektiivsema kasutamise organiseerimine, maaviljeluskultuuri tõstmine ja maa kaitsmine.

§ 203. Maakorraldustoimingud

Maakorralduse hulka kuuluvad järgmised maakorraldustoimingud:

1) uute maakasutuste moodustamine ja olemasolevate korrastamine koos üleribasuse ja maa asetusest tingitud muude maakasutuspuuduste kõrvaldamisega; maakasutuste piiride täpsustamine ja muutmine rajooni planeerimise skeemide alusel;

2) kolhooside, sovhooside ja teiste põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste territooriumi majandisene organiseerimine koos majanduslikult põhjendatud külvi- ja kordade sisseseadmise ja kõigi teiste põllumajanduslike kõlvikute (heinamaa, karjamaa, aiad jt.) korraldamisega, samuti abinõude väljatöötamine muldade erosiooni tõrjeks;

3) põllumajanduslikuks ja muuks rahvama-

janduslikuks kasutamiseks sobiva uue maa väljaselgitamine;

4) maatükkide eraldamine ja äravõtmine;

5) linnade, alevite ja maa-asulate piiride kindlaksmääramine ja muutmine;

6) topograafiliste, geodeetiliste, mullastiku-
liste, geobotaaniliste ja muude ülevaatuste ja
uurimiste tegemine.

§ 204. Rajooni planeerimise skeem

(1) Rajooni planeerimise skeemis antakse üldistatud prognoos rajooni territooriumi kompleksseks kujundamiseks pikema ajavahemiku vältel.

(2) Rajooni planeerimise skeemi koostisosaks on maafondi kasutamise perspektiivprojekt.

(3) Rajooni planeerimise skeemi koostamise ja kooskõlastamise korra kehtestab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

(4) Rajooni planeerimise skeemi kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 205. Maa kasutamise perspektiivprojekt

(1) Kolhooside, sovhooside ja teiste riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa perspektiivse kasutamise põhjendamiseks ning asulate ja tootmiskeskuste asukoha täpsustamiseks koostatakse maa kasutamise perspektiivprojekt.

(2) Maa kasutamise perspektiivprojekt koostatakse Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi juhendi alusel.

(3) Rajooni maa kasutamise perspektiivprojekti kinnitab rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee.

§ 206. Majanditevaheline maakorraldus

(1) Majanditevahelise maakorralduse eesmärgiks on ratsionaalse maakasutamise organiseerimine maa õige jaotamisega rahvamajandusharude, ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste vahel.

(2) Majanditevahelise maakorralduse teel lahendatakse:

1) põllumajanduslike ettevõtete maakasutuse loomine;

2) põllumajanduslike majandite olemasolevate maakasutuste suuruste ja asetuse korrastamine;

3) tööstuse, transpordi ja teiste mittepõllumajanduslike ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide maakasutuste loomine;

4) linnade, alevite ja maa-asulate piiride kindlaksmääramine ja muutmine;

5) põllumajanduslikuks ja muuks rahvamajanduslikuks kasutamiseks sobiva maa väljaselgitamine.

(3) Majanditevahelised maakorraldusprojektid kinnitab rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee, välja arvatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu pädevusse kuuluvad juhud, millal majanditevaheline maakorraldus on seotud maade äravõtmisega või nende üleviimisega ühest kategooriast teise.

§ 207. Majandisene maakorraldus

Majandisene maakorraldusprojekt koostatakse maafondi kasutamise perspektiivprojekti alusel ning selle kinnitab rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee.

§ 208. Maafondi kasutamise projektide rakendamine

(1) Maafondi kasutamise projektidest kinnipidamine on kohustuslik kõikidele asutustele ja organisatsioonidele. Kõik projektid või toimingud, mis mõjutavad või muudavad kavandatud territooriumi kujundust (maade eraldamine, maaparandus jne.), tuleb kooskõlastada projekterimisorganisatsiooniga, kes koostas maakasutamise projekti, ja asjaosaliste majanditega.

(2) Kui maafondi kasutamise projektidega kavandatud piirimuudatusi ei ole koheselt võimalik täide viia, määratakse maa üleandmise kord ja tähtajad rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee poolt kooskõlastatult maakasutajatega. Maa üleandmine seotakse mingi kindla momendi (maaparandusobjekti, hoone jne. valmimine) või tähtajaga.

(3) Projekterimisorganisatsioonid peavad kindlustama vajalike täpsustuste sisseviimise rakendatavates maa kasutamise projektides.

§ 209. Maakorraldusprotsess

(1) Maakorraldusprotsess algatatakse maakorraldusorganite korraldusel kas rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee, asjast huvitatud ministeeriumi, keskasutuse või maakasutaja initsiatiivil.

(2) Maakorraldusprotsess viiakse läbi järgmises järjekorras:

- 1) maakorraldusprotsessi algatamine;
- 2) maakorraldusprotsessi ettevalmistamine;
- 3) maakorraldusprojekti koostamine;
- 4) maakorraldusprojekti pooltele esitamine;
- 5) maakorraldusprojekti kinnitamine;
- 6) projekti loodusesse kandmine;
- 7) maakorraldusdokumentide vormistamine ja maakasutajale üleandmine.

(3) Maakorraldusorganid teostavad autorijärelevalvet maakasutamise projektidest kinnipidamise üle.

(4) Maakorraldust viivad läbi riiklikud maakorraldusorganid.

§ 210. Maakorraldustööde tegemine riigi kulul

Maakorraldus, kaasa arvatud projekteerimis- ja uurimistööd, mõõdistamine ja revideerimine, tehakse riigi kulul.

§ 211. Maakorralduse dokumentatsioon

(1) Maakorralduse käigus koostatakse maakorraldusprojektid, samuti käesoleva koodeksi §-s 34 ettenähtud dokumendid maakasutamise õiguse kohta.

(2) Maakorraldusprojektid koostatakse asja-

osaliste maakasutajate osavõtul ja pärast kinnitamist kantakse loodusesse (maastikule), tähistades maakasutuste piirid kindlaksmääratud piirimärkidega.

(3) Maakorralduse käigus kindlaksmääratud majandisene territooriumi organiseerimine on kolhoosidele, sovhoosidele ja teistele põllumajanduslikele ettevõtetele kohustuslik.

§ 212. Maakorralduse põhimäärus

Maakorraldusprotsess viiakse läbi vastavas korras kinnitatud põhimääruse alusel.

MAAVAILDUSTE LAHENDAMINE**§ 213. Maavaidlusi lahendavad organid**

Maavaidlusi kolhooside, sovhooside, teiste riiklike, kooperatiivsete ning ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide, asutuste ja kodanike vahel lahendavad Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja rajooni, linna, küla, alevi töörahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed käesoleva koodeksi §-des 215—223 ettenähtud korras.

§ 214. Maavaidluste lahendamine Eesti NSV ja teiste liiduvabariikide maakasutajate vahel

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide maaseadusandluse alustele» Eesti NSV kolhooside, sovhooside, teiste riiklike, kooperatiivsete ning ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste vaidlused maa kasutamisest teiste liiduvabariikide territooriumil, aga samuti teiste liiduvabariikide maakasutajate vaidlused maa kasutamisest Eesti NSV territooriumil vaadatakse läbi pariteetsetel alustel Eesti NSV ja asjast huvitatud liiduvabariikide esindajatest moodustatud komisjoni poolt. Kui komisjon ei jõua ühisele otsusele, kuuluvad vaidlused neis küsimustes läbivaatamisele NSV Liidu Ministrite Nõukogus.

§ 215. Eesti NSV Ministrite Nõukogu pädevus maavaidluste lahendamisel

Vaidlused, mille üheks pooleks on liidulise või vabariikliku alluvusega ettevõtte, organisatsioon või asutus, vaidlused eri rajoonide või vabariikliku alluvusega linnade maakasutajate vahel, aga samuti ühe rajooni või vabariikliku alluvusega linna maakasutajate vaidlused maakasutamise üle teise rajooni või vabariikliku alluvusega linna territooriumil lahendab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 216. Rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee pädevus maavaidluste lahendamisel

Kolhooside, sovhooside ja teiste riiklike, kooperatiivsete ning ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste omavahelised vaidlused, aga ka nimetatud ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste vaidlused kodanikega, välja arvatud käesoleva koodeksi §-s 215 nimetatud, rajooni territooriumil asuvate maade kasutamisest, samuti kolhooside, sovhooside ja teiste põllumajanduslike riiklike või kooperatiivsete ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste vaidlused riiklike, kooperatiivsete ning ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide, asutuste ja kodanikega maakasutuste küsimustes rajoonilise alluvusega linna maal lahendab rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee.

§ 217. Linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee pädevus maavaidluste lahendamisel

Kolhooside, sovhooside, teiste riiklike ettevõtete, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide ning asutuste ja kodanike, välja arvatud käesoleva koodeksi §-des 215, 216 ja 224 toodud vaidlused linna territooriumil paiknevate maade kasutamisest lahendab linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee.

§ 218. Alevi ja küla tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee pädevus maavaidluste lahendamisel

Kodanikevahelised vaidlused ühe alevi või külanõukogu territooriumil paiknevate maade kasutamisest, välja arvatud käesoleva koodeksi §-s 224 toodud vaidlused, lahendab alevi, küla tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee.

§ 219. Maavaidluste läbivaatamise kord

(1) Maavaidlused vaadatakse läbi ühe poole motiveeritud avalduse alusel, millele on lisatud vajalikud dokumendid.

(2) Maavaidlused vastava kohaliku tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee istungil vaadatakse läbi poolte osavõtul. Kui pooled, kellele on vaidluste läbivaatamise päev teatatud, kohale ei ilmu, vaadatakse vaidlus läbi nende osavõtuta.

§ 220. Maavaidluste lahendamiseks materjalide ettevalmistamine

(1) Maavaidluste lahendamiseks vajalikud materjalid valmistatakse ette maakorraldusorganite poolt.

(2) Maavaidluste lahendamiseks vajalike materjalide ettevalmistamiseks võivad kohalike tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed vajaduse korral moodustada spetsiaalseid komisjone kohalike nõukogude saadikutest, maakorraldusorganite esindajatest ja spetsialistidest.

§ 221. Otsused maavaidlustes

(1) Maavaidlust läbivaatav organ lahendab küsimuse otsusega.

(2) Vajaduse korral võidakse otsuses ette näha otsuse täitmise kord ja rikutud maakasutamissoiguse taastamise abinõud.

§ 222. Maavaidlusest osavõtivate poolte õigused ja kohustused

(1) Maavaidlusest osavõtvatel pooltel on õigus tutvuda maavaidluse lahendamise materjalidega, teha neist väljavõtteid; võtta osa kohaliku tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee istungist maavaidluse lahendamisel; esitada dokumente ja teisi tõendeid; esitada taotlusi; anda suulisi ja kirjalikke seletusi; vaidlustada teise poole nõuet ja arvamusi; saada kohaliku tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee maavaidluse otsusest ära kirja;

kümne päeva jooksul, arvates maavaidluse otsuse ärakirja saamise päevast, kaevata otsusele edasi alluvuskorras.

(2) Maavaidlusest osavõtvad pooled on kohustatud heauskselt kasutama neile kuuluvaid õigusi.

(3) Maavaidluste läbivaatamisega seotud kulutused tasuvad pooled vastavalt kehtestatud tariifidele maavaidlust lahendava organi otsuse kohaselt.

§ 223. Otsuste täitmine maavaidlustes

(1) Otsused maavaidlustes täidetakse maakorraldusorgani või esmaste maakasutajate poolt, kui otsuses pole näidatud teist täitvat organit.

(2) Maavaidluse kohta tehtud otsuse peale kaebuse esitamisel võib organ, kes tegi otsuse, peatada selle täitmise kuni kaebuse läbivaatamiseni.

§ 224. Asulate maal paiknevate individuaal-ehitiste kaasomanike vaidluste lahendamine

Linna ja alevi maal ning küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee poolt maa-asulates eraldataval maal maatükkidel olevate individuaalehitiste kaasomanike vaidlused ühise maatüki kasutamise korra üle kuuluvad arutamisele kohtus.

§ 225. Maasuhetega seotud varaliste vaidluste lahendamine

Maasuhetega seotud varalised vaidlused vaadatakse läbi korras, mis on kehtestatud NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

XI osa

VASTUTUS MAASEADUSANDLUSE RIKKUMISE EEST

§ 226. Kriminaalvastutus maaseadusandluse rikkumise eest

(1) Maatükkide ostmine ja müümine, pantimine, pärandamine, kinkimine, rentimine, omavoliline vahetamine ja muud otsesed või varjatud tehingud, mis rikuvad riiklikku omandiõigust maale, on kehtetud.

(2) Ametiisikud ja kodanikud, kes on süüdi tähendatud tehingutes, samuti maatükkide omavolilises hõivamises, võetakse kriminaalvastutusele «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» § 154¹ alusel.

§ 227. Administratiivvastutus maaseadusandluse rikkumise eest

(1) Administratiivkorras karistatakse rahatrahviga ametiisikuid ja kodanikke, kes on süüdi järgmiste maaseadusandluse rikkumiste toimepanemises:

1) põllumajandusliku ja muu maa rikkumises, saastamises tootmis- ja muude jäätmete ning heitveega, maa ebamajanduslikus kasutamises, muldade tuule- ja vee-erosiooni ja muude muldade seisukorda halvendavate protsesside eest

kaitsmise ning maa parandamise kohustuslike abinõude mittetäitmisel — ametiisikuid kuni 100 rubla, kodanikke kuni 50 rubla suuruses;

2) maatükkide kasutamises mitte selleks otstarbeks, milleks nad olid antud, — ametiisikuid kuni 100 rubla, kodanikke kuni 50 rubla suuruses;

3) ajutiselt kasutatava maa mitteõigeaegses tagastamises või selles, et on jäetud täitmata kohustused viia see maa sihipäraseks kasutamiseks kõlblikku seisukorda — ametiisikuid kuni 50 rubla, kodanikke kuni 10 rubla suuruses;

4) kehtestatud korras kinnitatud majandisese maakorralduse projektidest kõrvalekaldumises vastava loata — ametiisikuid kuni 50 rubla suuruses;

5) maakasutuste piirimärkide hävitamises — kodanikke kuni 10 rubla suuruses;

6) maa kasutamises ilma seadusliku aluseta (omavoliline hõivamine) või maa kasutamisele asumises enne vastava organi poolt maatüki piiride looduses kindlaksmääramist — ametiisikuid kuni 100 rubla, kodanikke kuni 50 rubla suuruses;

7) kuivendussüsteemide eksploatatsiooni, kaitse ja korrashoiu eeskirjade rikkumises — ametiisikuid kuni 50 rubla, kodanikke kuni 20 rubla suuruses;

8) ülesharitud uudismaa, parandatud ja kuivendatud maa kasutamata jätmises või selle kasutamise agrotehniliste eeskirjade rikkumises — ametiisikuid kuni 50 rubla suuruses;

9) umbrohu ja võsatõrje, samuti umbrohu ja

võsa leviku vältimise eeskirjade rikkumises — ametiisikuid kuni 50 rubla, kodanikke kuni 20 rubla suuruses;

10) maade arvestuse eeskirjade rikkumises või ebaõigete andmete andmises — ametiisikuid kuni 10 rubla suuruses.

(2) Ametiisikud ja kodanikud, kes on süüdi käesolevas paragrahvis tähendatud rikkumistes, võetakse administratiivvastutusele, kui need rikkumised ei too kaasa kriminaalvastutust vastavalt Eesti NSV seadusandlusele.

§ 228. Maaseadusandluse rikkumise eest määratud administratiivtrahvide kohaldamise kord

Käesoleva koodeksi §-s 227 ettenähtud administratiivkaristusi kohaldavad rajoonide ja linnade töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede juures asuvad administratiivkomisjonid. Maaseadusandluse rikkumise asjade administratiivkomisjonis läbivaatamise aluseks on NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumi süsteemi maakorraldusteenistuse pädeva ametiisiku poolt koostatud akt.

§ 229. Distsiplinaarvastutus

(1) Sovhooside ja teiste riiklike või ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste ametiisikuid või nende töötajaid, kes on süüdi maaseadusandluse eeskirjade rikkumises, võidakse võtta distsiplinaarvastutusele kooskõlas tööseadusandlusega.

(2) Kolhooside ametiisikud ja kolhoosnikud kannavad distsiplinaarvastutust kooskõlas kolhoosi põhikirjaga ja töösisekorra eeskirjadega.

§ 230. Omavoliliselt hõivatud maatükkide tagastamine

(1) Omavoliliselt hõivatud maatükid tagastatakse nende kuuluvuse järgi, ebaseadusliku kasutamise ajal tehtud kulutusi hüvitamata. Need maatükid tagastatakse rajooni (linna), küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee või esmase maakasutaja otsuse alusel.

(2) Kui ebaseaduslikult hõivatud maalt on saak koristatud, on seaduslikul maakasutajal õigus nõuda saagi üleandmist või selle rahalist kompensatsiooni.

§ 231. Maatükkide äravõtmine maakasutajatelt

NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud juhtudel võidakse maakasutajatelt, kes süstemaatiliselt rikuvad maa kasutamise eeskirju, ära võtta nende poolt ebaõigesti kasutatavad maatükid. Nimetatud maatükkide äravõtmine toimub nende organite poolt, kes maa kasutamiseks andsid.

§ 232. Ebaseaduslikult ehitatud tarade likvideerimine

Kolhooside, sovhooside ja teiste riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste elamute juures asuvate kruntide, samuti juurviljamaade tarastamise korral kodanike poolt, kui see on seadusega keelatud (käesoleva koodeksi § 80 lg. 4 ja § 95 lg. 3), on kodanikud kohustatud likvideerima ebaseaduslikult ehitatud tarad. Mainitud kohustuse mittetäitmisel likvideeritakse

ebaseaduslikult ehitatud tarad küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel esmase maakasutaja poolt kodaniku arvel.

§ 233. Maaseadusandluse rikkumisega tekitatud kahju hüvitamine

Ettevõtted, organisatsioonid, asutused ja kodanikud on kohustatud hüvitama kahju, mida nad on tekitanud maaseadusandluse rikkumisega.

TÄHESTIKULINE SISUJUHT

(Numbrid viitavad koodeksi paragrahvidele)

A

Administratiivvastutus — 227; kohaldamise kord — 228.
Aianduskooperatiivid — maa andmine — 102; maa kasutamine — 103.

Alevite maa — 111.

Ametimaa — andmine — 174; piiride tähistamine looduses — 175; kasutamise tähtjad — 176; kasutamise kord — 177; suurus ja andmise tingimused — 178; riikliku metsafondimaa kasutamine a. — 183.

D

Distsiplinaarvastutus — 229.

Dokumendid — maa andmise ja äravõtmise kohta d. ettevalmistamine — 29; maakasutamiseõigust tõendavad — 34; muudatuste tegemine maakasutamiseõigust tõendavates — 36.

E

Ehitused — reservterritooriumi kasutamine — 131; ehituseks antava maa suurus — 140; ehituskruuntide andmine ja piiride tähistamine — 141.

Ehituskruunid — andmine ja piiride tähistamine — 141; kasutamise kord — 142; äravõtmine — 143; kasutamise õiguse säilimine — 144; individuaalehituskruundi kasutamise õiguse üleminek maa-asulas asuva elamu võõrandamisel või pärandamisel — 145.

Elamuehitus- ja suvilaehituskooperatiivid — maatükkide andmine — 137; suvilaehituskooperatiividele maa andmine — 138.

G

Garaažid — maa eraldamine individuaalseteks või kollektiivseteks garaažideks — 146.

H

Haljasalad — linna — 120; linnalähedased haljasvööndid — 129; linnalähedase haljasvööndi maa kasutamine — 130.

Heina- ja karjamaa — karjamaa eraldamine kolhoosiperedele — 98; kasutamiseks andmine — 99; ajutiseks kasutamiseks andmise kord — 100; suurus — 101.

Hoonestusmaa — koosseis — 112; kasutamine — 113; tähtajata kasutamine — 114; ajutine kasutamine — 115; ajutise kasutamise vormistamine — 116.

K

Kahjud — maa äravõtmise või ajutise hõivamisega maakasutajatele tekitatud k. hüvitamine — 55; maa mitte-põllumajanduslikeks vajadusteks äravõtmisega seotud põllumajandusliku tootmise kahju hüvitamine — 56; maaseadusandluse sätete rikkumisega tekitatud kahju hüvitamine — 233.

Kodanikud — maa andmise kord — 27; maakasutamisõiguse lõppemise alused — 51; k. kasutusse antava maa liigid — 77; maa andmine — 79; maakasutusõiguse lõppemise tagajärjed — 81; õue-aiamaade andmine: sovhooside maast — 85, kolhooside maast — 86, teiste põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maadest — 87; maatükkide andmine individuaalelamuehituseks — 137; k. kollektiividele maa andmise tingimused — 139; k. ehituseks antava maa suurus — 140.

Kokustused — täitmine — 10; maakasutajate — 40; uurimistöid teostavate ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kohustused — 54; kolhoosi k. kolhoosiperede abistamisel — 83; maakasutajate k. tööstuse, transpordi, kuurortide, looduskaitsealade ja muul mittepõllumajandusliku otstarbega maal — 148; maavaidlusest osavõtvate poolte k. — 222.

Kolhooside maa — koosseis — 64; kalurikolhooside maa kasutamine — 65; majandisise kasutamine — 66.

Kolhoosipere — õigus õue-aiamaale — 82; kolhoosi kohustus k. abistamisel — 83; karjamaa eraldamine — 98.

Kriminaalvastutus — maaseadusandluse rikkumise eest — 226.

Kuurortide maa — 154; kasutamine — 155; kuurortide sanitaarkaitsepiirkonnad — 156; puhkekodude, pioneeri- ja muude laagrite maa — 157.

Köögilvillamaa — 95; andmine — 96; suurus — 97.

L

Linnamaa — koosseis — 106; kasutamise kord — 107; majanduslik korraldus — 109; maakasutajate kohustused linnamaade heakorrastamisel — 110; hoonestusmaa koosseis — 112; hoonestusmaa kasutamine — 113; tähtajata kasutamine — 114; ajutine kasutamine — 115; ajutise kasutamise vormistamine — 116; maatüki kasutamise õiguse üleminek linnas ehitistele omandiõiguse üleminekul — 117; üldkasutatava maa koosseis — 118; üldkasutatava maa kasutamise kord — 119; linna haljasalad — 120; veekogude kallaste kasutamise kord — 121; üldkasutatava maa ajutine kasutamine — 122; üldkasutatava maa ajutise kasutamise tingimused — 123; linna metsade all oleva maa kasutamine — 124; põllumajanduslike ja muude kõlvikute koosseis linnades — 125; linna põllumajanduslike kõlvikute kasutamise kord — 126; linna piirides asuvate kolhooside ja sovhooside maakasutus — 127; raudtee-, vee-, õhu-, torujuhtmetranspordi, mäetööstuse ja muu maa kasutamine — 128; linnalähedased tsoonid ja haljasvööndid — 129; linnalähedase tsooni ja haljasvööndi maa kasutamine — 130; ehituse reservterritooriumi kasutamine — 131.

Linna piir — 108.

Looduskaitsealade ja kaitsealade maa — 158; l. moodustamise kord — 159; l. kaitsetsoonid — 160; l. maa kasutamise tingimused — 161; kaitsealad — 162; k. maa eraldamise kord — 163; k. maa kasutamise kord ja tingimused — 164; looduse üksikelemendid, üksikobjektid, loodus- ja kultuurimälestised — 165; pargid, puisteed ja teised loodusobjektid — 166; maa eraldamise kord kaitse alla võetud objektide puhul — 167; looduse ümberkujundamisega seotud tööd — 168.

M

Maa — riiklik omandiõigus m. — 4; kategooriatesse arvamise tingimused ja kord — 6; ühest kategooriast teise üleviimise tingimused ja kord — 7; tasuta kasutamine — 12; pädevus m. andmisel ja äravõtmisel: Eesti NSV Ministrite Nõukogu — 16, rajoonide tööraha saadikute nõukogude — 17, vabariikliku alluvusega linnade tööraha saadikute nõukogude — 18, rajoonilise alluvusega linnade ja alevite tööraha saadikute nõukogude — 19, külade tööraha saadikute nõukogude — 20; kasutamiseks andmise alused — 21; põllumajanduslikeks vajadusteks kõlbliku m.

kasutamiseks andmine — 22; mittepõllumajanduslikeks vajadusteks kasutada andmine — 23; riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmise kord — 24; äravõtmise küsimuste kooskõlastamise kord — 25; äravõtmise tingimused — 26; kodanikele m. andmise kord — 27; andmise ja äravõtmise taotluse esitamine — 28; andmise ja äravõtmise dokumentatsiooni ettevalmistamine — 29; andmise ja äravõtmise kooskõlastamise kord — 30; andmise ja äravõtmise küsimuse läbivaatamise kord — 31; andmise ja äravõtmise vormistamise põhinõuded — 32; eraldamine looduses — 33; faktilise kasutamise alused — 35; m. põhikasutaja maast mahaarvamiseteta eraldamine — 37; andmise ja äravõtmise korra põhimäärus — 38; kaitse ja mullaviljakuse tõstmine — 43; teaduslikult põhjendatud kasutamine — 46; kaitsmine umbrohtumise, võsastumise, põllumajanduslike taimekahjurite ja -haiguste eest — 47; kaitsmine saastamise vastu — 48; m. äravõtmise või ajutise hõivamisega maakasutajatele tekitatud kahju hüvitamine — 55; m. mittepõllumajanduslikeks vajadusteks äravõtmisega seotud põllumajandusliku tootmise kahju hüvitamine — 56; põllumajandusliku otstarbega m. — 59; kolhoosidevahelistele, riiklik-kolhooslikele ning muudele riiklik-kooperatiivsetele ettevõtetele ja organisatsioonidele m. kasutamiseks andmine — 71; kodanike kasutusse antava m. liigid — 77; m. andmine kodanikele — 79; aianduskooperatiivideks — 102; üksiktalundite m. — 104; tööstuse, transpordi, kuurortide, looduskaitsealade ja muu mittepõllumajandusliku otstarbega maa — 147; eraldamise kord kaitse alla võetud objektide puhul — 167.

Maa-asulate maa — 132; maa-asulate perspektiivsele edasiarendamisele kuuluvate asulate hulka arvamise kord — 133; koosseis — 134; kasutamine — 135; tööstuse, transpordi ja muu mittepõllumajandusliku maa kasutamine — 136.

Maafond — ühtne riiklik m. — 5; kasutamise perspektiivprojekt — 205.

Maakasutajad — 11; põhikasutaja maast mahaarvamiseteta eraldamine — 37; õigused — 39; kohustused — 40; m. stimuleerimine maakaitse abinõude teostamiseks — 49; maa äravõtmise või ajutise hõivamisega m. tekitatud kahju hüvitamine — 55; kohustused põllumajandusliku otstarbega maa kasutamisel — 63; põllumajandusliku maa teistele maakasutajatele ajutiseks kasutamiseks andmise kord ja tingimused — 76; kohustused linnamaade heakorrasta-

misel — 110; kohustused tööstuse, transpordi, kuurortide, looduskaitsealade ja muul mittepõllumajandusliku otstarbega maal — 148; mittepõllumajanduslike maakasutajate poolt vaba maa ajutiseks põllumajanduslikuks kasutamiseks andmise kord ja tingimused — 150; maatükkide äravõtmine — 231.

Maakasutamine — tähtajad — 13; tähtajata — 14; ajutine — 15; andmise alused — 21; põllumajanduslikeks vajadusteks kõlbliku maa kasutamiseks andmine — 22; mittepõllumajanduslikeks vajadusteks maa kasutada andmine — 23; maakasutamiseõigust tõendavad dokumendid — 34; faktilise kasutamise alused — 35; muudatuste tegemine maakasutamiseõigust tõendavates dokumentides — 36; teisene m. — 42; maatükkide uurimistöödeks kasutamise kord — 53; riiklik kontroll maa kasutamise üle — 57; põllumajanduslike majandite maakasutuse piiride ja suuruse määramine — 62; maakasutajate kohustused põllumajandusliku otstarbega maa kasutamisel — 63; kalurikolhooside m. — 65; sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa majandisise kasutamise — 68; teaduslike uurimis-, õppe- ja teiste põllumajanduslike asutuste m. — 69; mittepõllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa kasutamine põllumajanduslikuks abimajapidamiseks — 70; kolhoosidevahelistele, riiklik-kolhooslikele ning muudele riiklik-kooperatiivsetele ettevõtetele ja organisatsioonidele maa kasutamiseks andmine — 71; ühise tegutsemise lepingu eesmärkide täitmiseks maa kasutada andmine — 72; põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa kasutamine ehitustegevuseks — 73; linna piirides asuvate kolhooside ja sovhooside maakasutus — 127; ehituse reservterritoriumi kasutamine — 131; tööstus-, transpordi- ning teiste mittepõllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste poolt maa kasutada andmine põllumajanduslikuks otstarbeks — 149; kohaliku tähtsusega üldlevinud maavarade kaevandamisel — 170; veekogude kaldaribade kasutamine — 193; veekogu pillirooga kaetud kallaste kasutamine — 195; riikliku veefondi maa kasutamise kord — 196.

Maakasutamiseõigus — tõendavad dokumendid — 34; ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste m. lõppemise alused — 50; kodanike m. lõppemise alused — 51; m. lõppemise vormistamine — 52; pere m. — 78; kodanike m. lõppemise tagajärjed — 81; õue-aiamaa kasutamiseõiguse säilitamine — 90; õue-aiamaa kasutamiseõiguse lõppemise taga-

järjed — 94; maatüki kasutamise õiguse üleminek linnas ehitistele omandiõiguse üleminekul — 117.

Maakorraldusorganid — 58.

Maaseadusandlus — ülesanded — 1; reguleeritavad suhted — 2; NSV Liidu ja Eesti NSV — 3; vastutus m. rikkumise eest: kriminaalvastutus — 226, administratiivvastutus — 227, distsiplinaarvastutus — 229; m. sätete rikkumisega tekitatud kahju hüvitamine — 233.

Maasuhted — pädevus m. reguleerimisel: NSV Liidu — 8, Eesti NSV — 9; m. seotud varaliste vaidluste lahendamine — 225.

Maatükid — kasutamiskõlblikku seisukorda viimise tingimused ja tähtajad — 41; uurimistöõdeks kasutamise kord — 53; kasutamise õiguse üleminek linnas ehitistele omandiõiguse üleminekul — 117; andmine elamuehitus- ja suvilaehituskoooperatiividele, samuti kodanikele individuaal-elamuehituseks — 137; omavoliliselt hõivatud m. tagastamine — 230; äravõtmine maakasutajatelt — 231; ebaseaduslikult ehitatud tarade likvideerimine — 232.

Maavaidlused — lahendavad organid — 213; lahendamine Eesti NSV ja teiste liiduvabariikide maakasutajate vahel — 214; Eesti NSV Ministrite Nõukogu pädevus m. lahendamisel — 215; rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee pädevus m. lahendamisel — 216; linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee pädevus m. lahendamisel — 217; alevi ja küla tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee pädevus m. lahendamisel — 218; läbivaatamise kord — 219; lahendamiseks materjalide ettevalmistamine — 220; otsused — 221; osavõtvate poolte õigused ja kohustused — 222; otsuste täitmine — 223; asulate maal paiknevate individuaalhitiste kaasomanike vaidluste lahendamine — 224; maasuhetega seotud varaliste vaidluste lahendamine — 225.

Mullad — mullaviljakuse tõstmine — 43; kaitse vee- ja tuuleerosiooni ning soostumise eest — 44.

Muu mittepõllumajandusliku otstarbega maa — koosseis — 169; maa kasutamine kohaliku tähtsusega üldlevinud maavarade kaevandamisel — 170; kalmistute maa — 171; riigikaitse vajadusteks eraldatud maa — 172; keelurajoonid ja -tsoonid — 173.

P

Põhimäärused — maa andmise ja äravõtmise korra kohta — 38; maakorralduse — 212.

Põllumajanduslikud ettevõtted ja asutused — maakasutuse piiride ja suuruse määramine — 62; maa koosseis — 67; maa majandisiline kasutamine — 68; teaduslike uurimis-, õppe- ja teiste põllumajanduslike asutuste maakasutamine — 69; maa kasutamine ehitustegevuseks — 73; õue-aiamaad — 74; õue-aiamaa otstarve — 75; elamute juures asuva krundi kasutamine — 80.

Põllumajanduslikud kõlvikud — eriline kaitsmine — 45; koosseis linnades — 125; kasutamise kord linnades — 126.

Põllumajandusliku otstarbega maa — 59; tähtajata kasutamiseks andmine — 60; ajutiseks kasutamiseks andmine — 61.

R

Riigi tagavaramaa — 197; kasutada andmine — 198.

Riiklik maakorraldus — ülesanded — 202; m. — toimingu-
d — 203; rajooni planeerimise skeem — 204; maa kasutamise perspektiivprojekt — 205; majanditevaheline m. — 206; majandisiline m. — 207; maa kasutamise projektide rakendamine — 208; maakorraldusprotsess — 209; m.-tööde tegemine riigi kulul — 210; m. dokumentatsioon — 211; m. põhimäärus — 212.

Riiklik maakataster — eesmärgid ja ülesanded — 199; sisu — 200; pidamise kord — 201.

Riikliku metsafondi maa — 179; vähetootliku maa metsastamine — 180; kasutamine — 181; ajutine põllumajanduslik kasutamine — 182; kasutamine: ametimaaks — 183, ehituseks ja muudeks tootmisvajadusteks — 184, kodanike puhkuse organiseerimiseks — 185; kinnitamine üksikutele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele — 186.

Riikliku veefondi maa — 187; kasutamine — 188; veevarustusallikate kaitsetsoon — 189; kaitsetsooni vööndid: esimene — 190, teine — 191, kolmas — 192; veekogude kaldaribade kasutamine — 193; veekogude andmine kalamajanduseks — 194; pillirooga kaetud veekogu kallaste kasutamine — 195; kasutamise kord — 196.

S

Sovhoosid — vt. põllumajanduslikud ettevõtted.

Spetsialistid — õue-aiamaa andmine kolhooside maast — 86.

T

Transpordi, side- ja elektriliinide maa — teemaa laius — 151; magistraal-torujuhtmete eraldusriba — 152; side- ja elektriliinide maa kasutamine — 153.

V

Veekogude kaldad — kasutamise kord — 121.

Õ

Õigused — teostamine — 10; maakasutamiseõigust tõendavad dokumendid — 34; maakasutajate — 39; kolhoosipere õ. õue-aiamaale — 82; maavaidlusest osavõtvate poolte — 222.

Õue-aiamaad — põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste — 74; otstarve — 75; kolhoosipere õigus õ.-a. — 82; andmine kolhoosipere jagunemisel — 84; andmine: kodanikele sovhooside maast — 85, spetsialistidele kolhooside maast — 86, maal elunevatele töölistele, teenistujatele ja teistele kodanikele — 87; suuruse piirnormid — 88; andmine metsamajanduse või teiste mitte-põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maast — 89; kasutamiseõiguse säilitamine — 90; asukoht — 91; koosseis — 92; piiride tähistamine looduses — 93; kasutamiseõiguse lõppemise tagajärjed — 94.

Ü

Üksiktalundid — maakasutamine — 104; maakasutamise kord — 105.

Üldkasutatav maa — koosseis — 118; kasutamise kord — 119; ajutine kasutamine — 122; ajutise kasutamise tingimused — 123.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon hävitas tsaari-Venemaa poolpärisorjusliku agraarkorra, mis oli määranud talurahva vaesumisele ja pidurdanud riigi tootlike jõudude arengut. Teise ülevenemaalise nõukogude kongressi poolt 26. oktoobril (8. novembril) 1917 vastuvõetud Maadekreediga kaotati alatiseks eraomandiõigus maale. Kogu maa muudeti üldrahvalikuks omandiks ja anti tasuta töötajate kasutusse.

Natsionaliseerimise tulemusena tekkinud riiklik omandiõigus maale moodustab maasuhete aluse NSV Liidus. Maad, mis eraomanduse tingimustes oli vahendiks inimese eksploateerimisel inimese poolt, kasutatakse NSV Liidus kogu rahva huvides riigi tootlike jõudude arendamiseks.

Riiklik omandiõigus maale etendas määratu suurt osa sotsialismi võidu kindlustamisel NSV Liidus. See lõi tingimused kõigi rahvamajandusharude otstarbekohaseimaks paigutamiseks ning oli maakasutamise sotsialistlikele vormidele ülemineku tähtsamaid eeldusi.

Sotsialistliku ülesehitustöö käigus asus talurahvas hajutatud individuaalmajandite massilise kollektiviseerimisega Kommunistliku Partei juhtimisel ning töölisklassi kaasabil ja toetusel sotsialismi teele. Lenini kooperasiioniplaani elluviimise ja kolhoosikorra võidu tulemusena leidis talurahvaküsimus ainuõige lahenduse.

Riiklik omandiõigus maale aitab kaasa kommunismi materiaaltehnilise baasi loomisele

ÜLDSÄTTED

§ 1. Nõukogude maaseadusandluse ülesanded

Nõukogude maaseadusandluse ülesandeks on maasuhete reguleerimine eesmärgiga tagada maade ratsionaalne kasutamine ja tingimused nende efektiivsuse tõstmiseks, sotsialistlike organisatsioonide ja kodanike õiguste kaitsmine ning seaduslikkuse tugevdamine maasuhete valdkonnas.

§ 2. NSV Liidu ja liiduvabariikide maaseadusandlus

Maasuhteid NSV Liidus reguleeritakse käesolevate «Alustega» ja nendega kooskõlas antavate NSV Liidu maaseadusandluse teiste aktide, maakodeksite ja liiduvabariikide maaseadusandluse muude aktidega.

Maavarade, metsade ja vee kasutamise suhteid reguleeritakse NSV Liidu ja liiduvabariikide spetsiaalse seadusandlusega.

§ 3. Riiklik omandiõigus maale NSV Liidus

Kooskõlas NSV Liidu konstitutsiooniga on maa Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidus riigi omand, see on rahva ühisvara.

Maa kuulub NSV Liidus eranditult riigile ning antakse ainult kasutamiseks. Teod, millega otse-

selt või varjatult rikutakse riiklikku omandiõigust maale, on keelatud.

§ 4. Ühtne riiklik maafond

Kogu maa NSV Liidus moodustab ühtse riikliku maafondi, mis vastavalt maa põhilisele sihtotstarbele jaguneb:

- 1) põllumajandusliku otstarbega maa, mis on antud kasutamiseks kolhoosidele, sovhoosidele ja teistele maakasutajatele põllumajanduslikeks eesmärkideks;
- 2) asulate (linnad, alevid ja maa-asulad) maa;
- 3) tööstuse, transpordi, kuurortide, looduskaitsealade ja muu mittepõllumajandusliku otstarbega maa;
- 4) riikliku metsafondi maa;
- 5) riikliku veefondi maa;
- 6) riigi tagavaramaa.

Maa mainitud kategooriatesse arvamise ning ühest kategooriast teise üleviimise kord määratakse kindlaks NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

§ 5. NSV Liidu pädevus maasuhete reguleerimisel

NSV Liidu pädevusse maasuhete reguleerimisel kuulub:

- 1) ühtse riikliku maafondi kasutamine selles ulatuses, mis on vajalik NSV Liidu volituste teostamiseks vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile;
- 2) maakasutamise ja maakorralduse põhi- aluste kindlaksmääramine;

3) riigi maaressursside ratsionaalse kasutamise perspektiivplaanide kehtestamine, mis tagavad põllumajandusliku tootmise ja teiste rahvamajandusharude vajaduste rahuldamise;

4) üleliiduliste maaparanduse ja teiste mullaviljakust tõstvate abinõude plaanide kindlaksmääramine, samuti muldade erosiooni ja muldade seisukorda halvendavate muude protsesside eest kaitsmise põhialuste kindlaksmääramine;

5) maakasutamise riikliku kontrolli kehtestamine;

6) NSV Liidu ulatuses ühtse riikliku maa arvestamise, maakasutuste riikliku registreerimise ning maakatastri pidamise korra kehtestamine;

7) NSV Liidu iga-aastase maabilansi koostamise korra kehtestamine.

§ 6. Liiduvabariikide pädevus maasuhete reguleerimisel

Liiduvabariikide pädevusse maasuhete reguleerimisel kuulub ühtse riikliku maafondi käsutamine vabariigi piires ning selle kasutamise perspektiivplaanide kindlaksmääramine, maakasutamise korra kehtestamine ja maakorralduse organiseerimine, maaparanduse, erosioonitõrje ja mullaviljakuse suurendamise plaanide kehtestamine, samuti maasuhete reguleerimine muudes küsimustes, kui need pole arvatud NSV Liidu pädevusse.

§ 7. Maakasutajad

NSV Liidus antakse maa kasutamiseks:

1) kolhoosidele, sovhoosidele ning teistele põllumajanduslikele riiklikele, kooperatiivsetele või ühiskondlikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele;

2) tööstus-, transpordi- ja teistele mittepõllumajanduslikele riiklikele, kooperatiivsetele või ühiskondlikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele;

3) NSV Liidu kodanikele.

NSV Liidu seadusandluses ettenähtud juhtudel antakse maad kasutada ka teistele organisatsioonidele ja isikutele.

§ 8. Maa tasuta kasutamine

Kolhoosidele, sovhoosidele ning teistele riiklikele, kooperatiivsetele või ühiskondlikele ettevõtetele, organisatsioonidele, asutustele ja NSV Liidu kodanikele antakse maa tasuta kasutamiseks.

§ 9. Maakasutamise tähtajad

Maa antakse tähtajata või ajutiseks kasutamiseks.

Tähtajata (alaline) on maakasutamine, mille tähtaeg ei ole kindlaks määratud.

Kolhooside käes olev maa kinnistatakse neile tähtajata kasutamiseks, s. o. põliselt.

Ajutine maakasutamine võib olla kas lühiajaline — kuni kolm aastat — või pikaajaline — kolmest kuni kümne aastani. Kui tootmise vaja-

dused seda tingivad, võib tähtaega pikendada perioodiks, mis ei ületa vastavalt lühi- või pikaajalise ajutise kasutamise tähtaega.

Liiduvabariikide seadusandlusega võidakse maakasutamise üksikute liikide osas kindlaks määrata ka pikem pikaajalise maakasutamise tähtaeg, kuid mitte üle 25 aasta.

§ 10. Maa kasutamiseks andmise kord

Maatükke antakse kasutada eraldamise korras.

Maatükkide eraldamine toimub liiduvabariigi või autonoomse vabariigi ministrite nõukogu määruse või vastava töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel korras, mis kehtestatakse NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega. Maatüki andmise määrukses või otsuses märgitakse otstarve, milleks see eraldatakse ja maakasutamise põhitingimused.

Kasutusel oleva maatüki võib teisele maakasutajale anda alles pärast seda, kui see maatükk on ära võetud käesolevate «Aluste» §-s 16 sätestatud korras.

Maa, mis sätestatud korras on tunnistatud kõlblikuks põllumajanduslikeks vajadusteks, tuleb anda esmajärjekorras põllumajanduslikele ettevõtetele, organisatsioonidele või asutustele.

Tööstusettevõtete, elamute, raudteede ja autoteede, elektriliinide ning magistraalatorujuhtmete ehitamiseks, samuti ka muudeks mittepõllumajanduslikeks vajadusteks antakse mittepõllumajandusliku otstarbega või põllumajandusele sobimatut maad või madalama kvaliteediga põllumajanduslikke kõivikuid. Riikliku metsa-

fondi maast antakse mainitud otstarbeks maatükke peamiselt metsata, võsa või väheväärtuslike istandike all olevate maa-alade arvel. Maatükke, kus leidub maapõuevarasid, antakse hoonestamiseks kooskõlastatult riikliku maejärelevalve organitega. Elektri- ja sideliinid ning muud kommunikatsioonid paigutatakse peamiselt piki teid, olemasolevaid trasse jne.

Antavate maatükkide kasutamise alustamine enne vastavate maakorraldusorganite poolt maatüki looduses (maastikul) piiristamist ja maa kasutamiseõigust tõendava dokumendi väljandmist on keelatud.

Kolhooside, sovhooside ja teiste maakasutajate maakasutamiseõigus tõendatakse maakasutamiseõiguse riiklike aktidega. Aktide vormid kehtestab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

Ajutise maakasutamise tõendamise kord määratakse kindlaks liiduvabariikide seadusandlusega.

§ 11. Maakasutajate õigused ja kohustused

Maakasutajatel on õigus ning nad on kohustatud kasutama maatükke sel otstarbel, milleks need neile on antud.

Olenevalt iga kasutamiseks antud maatüki sihtotstarbest on maakasutajatel õigus ettenähtud korras:

püstitada elamuid ja tootmishooneid, kultuuri-, elukondlikke ning muid ehitisi;

külvata põllukultuure ning rajada metsa, vilja- ja dekoratiivpuude ning muid istandikke;

kasutada heina- ja karjamaad ning muid kõlvikuid;

kasutada majapidamise tarbeks maatükil leiduvaid üldlevinud maavarasid, turvast ja veeressursse, samuti ekspluateerida muid maa kasulikke omadusi.

Maakasutajatele tekitatud kahjud kuuluvad hüvitamisele.

Maakasutajate rikitud õigused kuuluvad taastamisele NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega ettenähtud korras.

Maakasutajate õigusi võib riigi, samuti teiste maakasutajate huvides seadusega piirata.

Maa kasutamine mittetõise tulu saamiseks on keelatud.

Maakasutajad on kohustatud neile kasutamiseks antud maatükke ratsionaalselt kasutama ning hoiduma oma maatükil tegevusest, mis riivab naabermaakasutajate huve.

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes töötlevad maavarade leiupaiku lahtisel või allmaaviisil, teevad geoloogilisi, ehitus- või muid töid neile ajutiseks kasutamiseks antud põllumajanduslikul maal või metsakõlvikutel, on kohustatud omal kulul viima need maatükid niisugusesse seisukorda, et need oleksid kõlblikud põllu-, metsa- või kalamajanduses kasutamiseks; nimetatud tööde tegemisel muul maal aga viima selle otstarbele vastavasse seisukorda. Maatükid viiakse kõlblikku seisukorda tööde käigus, kui aga selleks puuduvad võimalused, siis hiljemalt ühe aasta jooksul pärast tööde lõpetamist.

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes ehitavad tööstus- või muid objekte, töötlevad maavarade leiupaiku lahtisel viisil või teevad muid pinnast rikkuvaid töid, on kohustatud eemaldama ja säilitama viljaka mullakihi, et

seada saaks kasutada maa rekultiveerimiseks ja väheproduktiivsete kõlvikute viljakuse tõstmiseks.

§ 12. Teisene maakasutamine

Kolhoosid, sovhoosid, teised ettevõtted, organisatsioonid ja asutused võivad seaduses ettenähtud juhtudel anda maatükke neile kinnistatud maast teiseseks kasutamiseks.

Teisese maakasutamise kord ja tingimused määratakse kindlaks käesolevate «Aluste» §-dega 25, 27, 28, 41, 42 ja 43, samuti NSV Liidu ja liiduvabariikide muu seadusandlusega.

§ 13. Maa kaitse ja mullaviljakuse tõstmine

Maakasutajad on kohustatud rakendama efektiivseid abinõusid mullaviljakuse tõstmiseks, rakendama organisatsioonilis-majanduslike, agrotehniliste, metsamelioratiivsete ja hüdrotehniliste abinõude kompleksi muldade tuule- ja vee-erosiooni vältimiseks, ära hoidma maa sooldumist, soostumist ja saastumist, umbrohtumist ning muid protsesse, mis halvendavad mulla seisukorda.

Abinõud maaparanduse ja maa kaitse alal, põllukaitsemetsade rajamiseks ning mullaerosiooni vastu võitlemiseks ja muud abinõud, mille eesmärgiks on maa põhjalik parandamine, nähakse ette rahvamajanduse arendamise riiklikes plaanides ning viiakse ellu vastavate ministriumide, keskasutuste ja maakasutajate poolt.

Erikaitse alla kuuluvad põllumajanduslikud kõlvikud, eriti niisutatav ja kuivendatud maa. Kolhoosid, sovhoosid ning muud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes kasutavad põllumajandusliku otstarbega maad, on kohustatud kaitsma, taastama ja suurendama mullaviljakust.

Tööstus- ja ehitusettevõtted, organisatsioonid ja asutused on kohustatud vältima põllumajandusliku ja muu maa saastamist tootmis- ja muude jätmete, samuti heitveega.

NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega võib kehtestada maakasutajate materiaalse ergutamise abinõusid, kaitset, mullaviljakuse suurendamist ja kasutamata maa kasutuselevõtmist põllumajanduses.

§ 14. Ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maakasutamise lõppemise alused

Ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maakasutamise õigus neile antud maale lõpeb täielikult või osaliselt järgmistel juhtudel:

- 1) maatüki kasutamise vajaduse möödumisel;
- 2) maatüki kasutamiseks andmise tähtaja möödumisel;
- 3) ettevõtte, organisatsiooni või asutuse likvideerimisel;
- 4) maatüki teisteks riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmise vajaduse tekkimisel;
- 5) kasutamiseks antud maatüki mittekasutuselevõtmisel kahe aasta jooksul.

Maakasutamise õigus võidakse lõpetada ka

juhul, kui maatükki ei kasutata eesmärgil, milleks ta anti.

Liiduvabariikide maakodeksid võivad ette näha ka teisi aluseid ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maakasutamise lõppemiseks.

§ 15. Kodanike maakasutamise lõppemise alused

Kodanike maakasutamise õigus antud maale lõpeb täielikult või osaliselt järgmistel juhtudel:

1) vabatahtlikul loobumisel maatüki kasutamisest;

2) maatüki kasutamiseks andmise tähtaja möödumisel;

3) pere või perekonna kõigi liikmete ümberasumisel teise alalise elukohta;

4) töösuhete lõppemisel, millega seoses oli antud kasutamiseks ametimaa, kui NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlus ei näe ette teisiti;

5) pere või perekonna kõigi liikmete surma korral;

6) maatüki riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmise vajaduse tekkimisel.

Maatüki kasutamise õigus võidakse lõpetada juhul, kui kodanik on toime pannud käesolevate «Aluste» §-s 50 näidatud teo, samuti kui maatükk on kasutamata jäetud kaks aastat järjest, või kui maatükki ei kasutata otstarbeks, milleks ta oli antud.

Liiduvabariikide maakodeksid võivad ette näha ka teisi aluseid kodanike maakasutamise lõppemiseks.

§ 16. Maa riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmise kord

Maatüki või selle osa riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmine toimub liiduvabariigi või autonoomse vabariigi ministrite nõukogu määruse või vastava tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel korras, mis kehtestatakse NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

Maatükkide äravõtmist kolhooside, sovhooside ning teiste põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kasutuses olevast maast, samuti maast, millel on tähtsus kultuuri või teaduse seisukohalt, lubatakse vaid erilise vajaduse korral.

Niisutatava ja kuivendatud maa, põllumaa ning viljapuu- ja viinamarjaaedade all oleva maa äravõtmine mittepõllumajanduslikuks otstarbeks, samuti vee- ja põllukaitsemetsade ning muude esimese grupi metsade all oleva maa äravõtmine eesmärkideks, mis ei ole seotud metsamajandusega, toimub erandjuhtudel ja üksnes liiduvabariigi ministrite nõukogu määruse alusel.

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes on huvitatud maatükkide äravõtmisest mittepõllumajanduslikuks otstarbeks, on kohustatud enne projekteerimistöde algust kooskõlastama objekti asukoha ning äravõtmiseks ettenähtud maa-ala ligikaudse suuruse maakasutajate ja maakasutamist kontrollivate riiklike organitega.

Kolhoosi kasutuses olevast maast maatükkide äravõtmine võib toimuda ainult kolhoosiliikmete

üldkoosoleku või volinike koosoleku nõusolekul, sovhooside ja teiste üleliiduliste või vabariikliku alluvusega riiklike, kooperatiivsete ning ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kasutuses olevast maast — kooskõlastatult maakasutajate ja vastavate NSV Liidu või teiste liiduvabariikide ministeeriumide ja keskasutustega.

§ 17. Maatükkide uurimistöödeks kasutamise kord

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes tegelevad geoloogiliste mõõdistamis- ja otsingutööde, geodeetiliste ja muude uurimistöödega, võivad neid töid teha igal maal ilma maakasutajatelt maatükke ära võtmata korras, mis kehtestatakse NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega. Nimetatud tööde koht ja alustamise tähtaeg kooskõlastatakse maakasutajatega, juhul aga, kui kokkulepet ei saavutata, määrab koha ja tähtaja rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee.

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes teevad käesoleva paragrahvi lg.1 tähendatud töid, on kohustatud kasutatava maa-ala viima omal kulul seisukorda, mis lubab selle kasutamist vastavalt otstarbele. Maatükk viiakse kõlblikku seisukorda tööde käigus, kui see aga võimalik ei ole, siis hiljemalt ühe kuu jooksul pärast tööde lõpetamist, kuhu ei arvata perioodi, mil pinnas on külmunud.

§ 18. Maa äravõtmise või ajutise hõivamisega maakasutajatele tekitatud kahju hüvitamine

Kahju, mis maakasutajatele on tekitatud maatükkide riiklikeks või ühiskondlikeks vajadusteks äravõtmise või ajutise hõivamisega, kuulub hüvitamisele.

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kellele eraldatakse maatükid, hüvitavad kahju vastavalt põhimäärusele, mille kinnitab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

§ 19. Maa mittepõllumajanduslikeks vajadusteks äravõtmisega seotud põllumajandusliku tootmise kahju hüvitamine

Ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kellele eraldatakse ehituseks ja muudeks mittepõllumajanduslikeks vajadusteks põllumajanduslikke kõlvikuid, hüvitavad nende maatükkide äravõtmisega seotud põllumajandusliku kahju (peale maakasutajatele tekitatud kahju hüvitamise käesolevate «Aluste» § 18 järgi).

Hüvitamisele kuuluva põllumajandusliku tootmise kahju suuruse kindlaksmääramise korra, samuti vastavate vahendite kasutamise korra kehtestab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

§ 20. Riiklik kontroll maa kasutamise üle

Riiklik kontroll kogu maa kasutamise üle peab tagama ministriumide, keskasutuste,

riiklike, kooperatiivsete ning ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste, samuti kodanike poolt maaseadusandlusest ja maa kasutamise korrast kinnipidamise, samuti maa-katastri pidamise ja maakorralduse õigsuse maa ratsionaalse kasutamise ja kaitse eesmärgil.

Riiklikku kontrolli kogu maa kasutamise üle teostavad tööraha saadikute nõukogud ning nende täidesaatvad ja korraldavad organid, samuti spetsiaalselt selleks volitatud riigiorganid NSV Liidu seadusandlusega kindlaksmääratud korras.

II osa

PÕLLUMAJANDUSLIKU OTSTARBEGA MAA

§ 21. Põllumajandusliku otstarbega maa

Põllumajandusliku otstarbega maaks loetakse maa, mis on põllumajanduse vajadusteks antud või ette nähtud.

Põllumajandusliku otstarbega maad kasutavad sotsialistlikud põllumajanduslikud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused vastavalt põllumajanduse arendamise plaanidele eesmärgiga, rahuldada rahvamajanduse kasvavaid vajadusi põllumajandussaaduste järele.

Niisutatava ja kuivendatud maa, põllumaa, väärtuslike viljapuu- ja viinamarjaaedade all oleva maa, samuti muude suure produktiivsusega kõlvikute vähendamine, sealjuures ka nende üleviimine vähemtootlike kõlvikute hulka, pole lubatud, välja arvatud erilise vajaduse korral, mis nähakse ette liiduvabariikide seadusandlusega.

§ 22. Põllumajandusliku otstarbega maa kasutamiseks andmine

Põllumajandusliku otstarbega maad antakse tähtajata kasutamiseks:

kolhoosidele, sovhoosidele ning teistele riiklikele, kooperatiivsetele või ühiskondlikele põl-

lumajanduslikele ettevõtetele ja organisatsioonidele — põllumajanduslikuks kasutamiseks;

teaduslikele uurimisasutustele, õppeasutustele ja teistele põllumajanduslikele asutustele — väliuurimistöödeks, teaduse saavutuste ja eesrindlike kogemuste ellurakendamiseks ja levitamiseks põllumajanduses, samuti tootmisülesanneteks;

mittepõllumajanduslikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele — põllumajanduslikeks abimajanditeks;

kodanikele — isiklikuks majapidamiseks palgalist tööjõudu kasutamata.

Ettevõtetele, organisatsioonidele ning asutustele võidakse anda maatükke kollektiivaianduseks ja köögiviljakasvatuseks liiduvabariikide seadusandlusega ette nähtud korras ja tingimustel.

Peale käesolevas §-s ettenähtud tähtajata kasutamiseks antava maa võib maakasutajatele anda maad ka ajutiseks kasutamiseks.

Kolhooside, sovhooside ja teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ning teadusliku uurimise, õppe- ja katseasutuste, samuti teiste põllumajanduslike asutuste kasutuses oleva maa piiride ja suuruse muutmise majandite ühendamise, mitmeksjagamise või maakasutajate vahel maa ümberjaotamise puhul võib toimuda teaduslikult põhistatud maakorraldusprojektide alusel, mis on ettenähtud korras kinnitatud.

§ 23. Maakasutajate kohustused põllumajandusliku otstarbega maa kasutamisel

Kolhoosid, sovhoosid ning teised ettevõtted, organisatsioonid ja asutused, kes kasutavad põllumajandusliku otstarbega maad, on kohustatud teaduse saavutuste ja eesrindlike kogemuste alusel ning kohalikke tingimusi arvestades:

1) organisatsioonilis-majandusliku korralduse ning tootmis-finantsplaanides ette nägema konkreetseid abinõusid mullaviljakuse suurendamiseks ja maa ratsionaalseks kasutamiseks;

2) ellu rakendama vastavalt piirkondlikele tingimustele ja majandite spetsialiseerimisele kõige efektiivsemaid maaviljeluse süsteeme, majandusharude tulusat ühendamist, sisse seadma ja rakendama külvikordi ning lülitama põllumajanduslikku tootmisse seni kasutamata maad;

3) arendama maa niisutamist, kuivendamist, veega varustamist, muldade lupjamist ja kipsimist, parandama heina- ja karjamaad;

4) rakendama abinõusid muldade erosiooni ja maa soostumise vastu, rajama põllukaitsemetsi, metsastama ja kindlustama jäärakuid, järske nõlvu ja liivikuid, ära hoidma muldade saastumist;

5) puhastama põllumajanduslikke kõlvikuid kividest ja võsast, hävitama umbrohtu ning põllumajanduslike taimede kahjureid, võitlema taimehaigustega.

§ 24. Kolhooside ühismaa ja õue-aiamaa

Kolhoosidele riikliku aktiga tähtajata (põli-seks) kasutamiseks antud maa koosneb ühis-maast ja õue-aiamaast. Õue-aiamaa eraldatakse looduses ühismaast.

Kui õue-aiamaad kolhoosiperedele kolhoosi põhikirjaga ettenähtud normide kohaselt and-miseks ei jätku, on lubatud õue-aiamaad suu-rendada ühismaa arvel kolhoosiliikmete üld-koosoleku või volinike koosoleku otsuse põhjal, mille kinnitab oblasti (krai) töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee, autonoomse vabariigi ministrite nõukogu või vabariikides, kus pole oblastilist jaotust, liiduvabariigi ministrite nõu-kogu.

Kolhoosidele kinnistatud maa majandisene kasutamine toimub kolhoosi põhikirja alusel kooskõlas käesolevate alustega, samuti NSV Liidu ja liiduvabariikide muu seadusandlusega.

§ 25. Kolhoosipere õigus õue-aiamaale

Igal kolhoosiperel on õigus õue-aiamaale, mis antakse kolhoosi põhikirjas ettenähtud kor-ras ja normide piires.

Õue-aiamaa kasutamise õigus säilitatakse nendele kolhoosiperedele, kelle ainus töövõi-meline liige on kutsutud ajateenistusse NSV Liidu relvastatud jõududesse või töötab valita-val ametikohal, on asunud õppima, on läinud kolhoosi nõusolekul või organiseeritud värba-mise korras ajutiselt teisele tööle, samuti ka siis, kui kolhoosipere koosseisu on jäänud ainult ala-ealised.

Õue-aiamaa kasutamise õigus säilib ka nendel kolhoosiperedel, kelle kõik liikmed on kaotanud töövõime vanaduse või invaliidsuse tõttu.

Kooskõlas kolhoosi põhikirjaga eraldatakse kolhoosiperele nende loomade jaoks karjamaa.

§ 26. Sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste õue-aiamaad

Maast, mis on antud kasutada sovhoosidele või mõnele teisele riiklikule põllumajanduslikule ettevõttele, organisatsioonile või asutusele põllumajanduslikeks vajadusteks, eraldatakse kinnitatud majandisese maakorralduse projektile vastavalt ja piiristatakse looduses maatükid, mis on ette nähtud õue-aiamaa andmiseks töölistele ja teenistujatele liiduvabariikide seadusandlusega kehtestatud normide piires.

Kui õue-aiamaad tööliste ja teenistujate varustamiseks ei jätku, võib majandi juhtkonna taotlusel õue-aiamaa pindala suurendada oblasti (krai) töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee, autonoomse vabariigi ministrite nõukogu või vabariikides, kus pole oblastilist jaotust, liiduvabariigi ministrite nõukogu loal.

§ 27. Töölistele ja teenistujatele ning teistele maal elunevatele kodanikele õue-aiamaade andmine sovhooside maast

Sovhoosid ning teised riiklikud põllumajanduslikud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused annavad alalistele töölistele ja teenistujatele,

samuti kooliõpetajatele, arstidele ja teistele maal töötavatele ja elunevatele spetsialistidele selleks ettenähtud maast kasutamiseks õue-aia- maad või köögiviljamaad.

Kolhoosiliikmete üldkoosoleku või volinike koosoleku otsusel annab kolhoos maal töötavatele ja elunevatele kooliõpetajatele, arstidele ja teistele spetsialistidele kasutamiseks õue-aia- maad.

Maal elunevatele töölistele, teenistujatele, pensionäridele ja invaliididele võib neil juhtudel, kui kolhoosides, sovhoosides või teistes riiklikes põllumajanduslikes ettevõtetes, organisatsioonides või asutustes on vaba õue-aia- maad, anda õue-aia- maad kasutada kolhoosiliikmete üldkoosoleku või volinike koosoleku või sovhoosi, ettevõtte, organisatsiooni või asutuse administratsiooni otsusel, mille kinnitab küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee.

Õue-aia- maad säilitatakse endises suuruses käesolevas paragrahvis loetletud töölistele ja teenistujatele, kui nad lähevad vanadus- või invaliidsuspensionile, samuti nende tööliste ja teenistujate perekondadele, kes on kutsutud ajateenistusse NSV Liidu relvastatud jõududesse või kes on asunud õppima, kogu nende sõjaväeteenistuses viibimise või õppeasutuses õppimise ajaks.

Käesolevas paragrahvis loetletud kodanike kategooriatele, kellel on isiklikke kariloomi, eraldatakse loomade karjatamiseks maatükid riigi tagavaramaast, riikliku metsafondi või linnade ja alevite maast ning samuti mittepõllumajandusliku otstarbega maast. Sellise maa puudumisel võib loomade karjatamiseks eral-

dađa maatükke kehtestatud korras kolhooside, sovhooside ning teiste põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide või asutuste maast, kusjuures kariloomade omanikud tasuvad maakasutajatele nende maatükkide pidamise ja parandamise kulud.

Tähendatud kodanike kategooriatele antakse heinaniitmiseks maatükke riigi tagavaramaast, riikliku metsafondi maast, raudteede ja maanteede eraldusribadest ning muust mittepõllumajandusliku otstarbega maast.

Maatükke antakse kasutada liiduvabariikide seadusandlusega kehtestatavas korras ja normide piires.

§ 28. Maakasutajate poolt põllumajandusliku maa teistele maakasutajatele ajutiseks kasutamiseks andmise kord ja tingimused

Kolhoosid, sovhoosid ning teised riiklikud põllumajanduslikud ettevõtted ja organisatsioonid, kes ajutiselt ei kasuta mõnda osa neile kinnistatud põllumajanduslikest kõlvikutest, võivad need kõlvikud anda ajutiseks kasutamiseks neid vajavatele kolhoosidele, sovhoosidele või teistele majanditele rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsusel. Majand, kes on teatud tähtajaks saanud maatüki, hüvitab maakasutajale kasutamata jäänud kulutused vastavalt maa kasutamise kestusele. Kasutamata jäänud kulutuste maksumus tasutakse poolte kokkuleppel. Vaidluste tekkimisel hindab kasutamata jäänud kulutused rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee hindamiskomisjon.

Ühe majandi maakõlvikute osaline alatiseks kasutamiseks üleandmine teisele majandile toimub käesolevate aluste paragrahvis 10 sätestatud korras.

§ 29. Üksiktalundite maakasutamine

Üksiktalundid üksikutes kohtades kasutavad neile väli- ja õue-aiamaaks antud maatükke põllumajanduslikul otstarbel liiduvabariikide seadusandlusega kehtestatud korras ja normide piires.

III osa

ASULATE (LINNAD, ALEVID, MAA-ASULAD) MAA

§ 30. Linnamaa koosseis

Linnamaa hulka kuulub kogu linna piirides asuv maa.

Selle maa koosseisu kuulub:

- 1) linna hoonestusmaa;
- 2) üldkasutatav maa;
- 3) põllumajandusliku kasutusviisiga maa ja muud kõlvikud;
- 4) linnade metsade all olev maa;
- 5) raudtee-, vee-, õhu- ja torjujuhtmetranspordi, mäetööstuse jm. maa.

§ 31. Linnamaa kasutamise kord

Kogu linna piirides asuv maa on linna tööraha saadikute nõukogu alluvuses.

Linna piiride kehtestamise ja muutmise, linnamaa majandusliku korralduse ning maatükide andmise ja äravõtmise kord ja nende kasutamise tingimused kehtestatakse liiduvabariikide seadusandlusega, käesolevate aluste § 30 punktides 3—5 ettenähtud maa kasutamise kord aga NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

§ 32. Linna piirides asuvate kolhooside ja sovhooside maakasutus

Kolhooside ühismaa, sovhooside ning teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maa, mis asub linna piirides ning ei kuulu linna planeerimis- ja hoonestamisprojekti järgi hoonestamisele või heakorrastamisele, kinnitatakse neile tähtajata kasutamiseks.

Elamute, kultuur-elukondlike ja tootmishoonete ning ehitiste paigutus sellel maal kooskõlastatakse linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteega.

§ 33. Maatüki kasutamise õiguse üleminek linnas ehitistele omandiõiguse üleminekul

Omandiõiguse üleminekul ehitistele, mis asuvad linnamaal, läheb üle ka maatüki või selle osa kasutamise õigus liiduvabariikide seadusandlusega kehtestatavas korras.

§ 34. Linnalähedased tsoonid ja haljasvööndid

Maa-alad, mis asuvad väljaspool linna piire ning kujutavad endast linna laiendamise reservmaa-ala, linna heakorrastamise ja linnamajanduse normaalse funktsioneerimisega seotud vajalike objektide paigutamise ja ehitamise kohta, samuti maa-alad, mis on metsade, metsaparkide ja teiste kaitse- ja sanitaar-hügieenilisi funktsioone täitvate ja elanikkonna puhkekohtadena kasutatavate haljasalade all, arvatakse vastavalt linnalähedasse tsooni või

haljasvööndisse. Linnalähedaste tsoonide ja haljasvööndite eraldamise ja maakasutamise kordeis kehtestatakse NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

§ 35. Alevite maa

Käesolevate aluste §-de 30, 31, 32, 33, ja 37 sätteid laienevad nende asulate maale, mis on liiduvabariikide seadusandlusega arvatud alevite liiki.

Kogu maa, mis paikneb alevi piires, on alevi töörahva saadikute nõukogu alluvuses.

§ 36. Maa-asulate maa

Maa-asulate maa hulka kuulub kogu asulate kehtestatud piirides paiknev maa. Perspektiivsele edasiarendamisele kuuluvate maa-asulate maa eraldatakse muust maast asulate piiride kindlaksmääramisega vastavalt nende planeerimis- ja ehitusprojektidele. Nende maa-asulate maa, mis ei kuulu perspektiivsete hulka, eraldatakse muust maast majandisese maakorralduse korras.

Kõigi maatükkide andmist maa-asulate piires kontrollib küla töörahva saadikute nõukogu ja võtab vastu otsuseid maatükkide andmise kohta maast, mis ei kuulu kolhooside, sovhooside või teiste põllumajanduslike ettevõtete maa koosseisu.

Kolhoosid, sovhoosid ja teised põllumajanduslikud ettevõtted kasutavad neile kinnistatud ja maa-asulate piires paiknevaid maatükke elamute, kultuur-elukondlike ja tootmishoonete

ning ehitiste püstitamiseks, samuti õue-aiamaana kooskõlas käesolevate aluste §-dega 24, 25, 26 ja 27 ning NSV Liidu ja liiduvabariikide muu seadusandlusega. Elamute, kultuur-elukondlike ja tootmishoonete ning teiste ehitiste püstitamine sellel maal kooskõlastatakse küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteega.

Maa-asulate piiride kindlaksmääramine ja muutmine, nende arvamine perspektiivse edasiarendamisega asulate hulka, samuti maa-asulate maa kasutamise kord kehtestatakse liiduvabariikide seadusandlusega.

§ 37. Maatükkide andmine elamuehitus- ja suvilaehituskooperatiividele, samuti kodanikele individuaalelamuehituseks

Elamu- ja suvilaehituskooperatiividele, samuti kodanikele antakse individuaalelamuehituseks maatükke asulate maadest, riigi tagavaramaast ning väljaspool linna haljasvööndeid asuvast riikliku metsafondi maast NSV Liidu ja liiduvabariikide maaseadusandlusega kehtestatud korras ja tingimustel.

IV osa

TÖÖSTUSE, TRANSPORDI, KUURORTIDE, LOODUSKAITSEALADE JA MUU MITTEPÖL- LUMAJANDUSLIKU OTSTARBEGA MAA

§ 38. Tööstuse, transpordi, kuurortide, loodus- kaitsealade ja muu mittepõllumajandus- liku otstarbega maa

Tööstuse, transpordi, kuurortide, looduskaitsealade ja muu mittepõllumajandusliku otstarbega maaks loetakse maa, mis on antud kasutamiseks ettevõtetele, organisatsioonidele või asutustele neile pandud spetsiaalsete ülesannete täitmiseks (tööstuslikuks tootmiseks, transpordi korraldamiseks, kuurortide ja looduskaitsealade organiseerimiseks jms.).

Täiendatud otstarbeks antavate maatükkide suurus määratakse kindlaks kooskõlas ettenähtud korras kinnitatud normide või projekt-tehnilise dokumentatsiooniga, maatükkide eraldamisel aga arvestatakse maa kasutuselevõtmise järjekorda.

Tööstuse, transpordi, kuurortide, looduskaitsealade ja muu mittepõllumajandusliku otstarbega maa kasutamise ning eriliste kasutamisviisidega tsoonide (sanitaarkaitsepiirkonnad jne.) sisseseadmise kord määratakse kindlaks selle maa kohta käivate põhimäärustega, mis kinnitatakse NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja liiduvabariikide ministrite nõukogude poolt.

§ 39. Kuurortide maa

Kuurortide maa hulka kuuluvad maatükid, millel on raviotstarbeline tähtsus ja soodsad tingimused tervistusürituste organiseerimiseks ning mis ettenähtud korras on antud kasutamiseks ravi- ja kuurordiasutustele. Kuurortide maa kuulub erilise kaitse alla.

Elanikkonna raviks ja puhkuseks vajalike tingimuste tagamiseks ja looduslike ravitegurite kaitseks kehtestatakse kõigis kuurortides sanitaarkaitsepiirkonnad. Nendes piirkondades on keelatud anda maatükke selliste ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kasutusse, kelle tegevus ei sobi kokku looduslike ravitegurite ja elanikkonna puhkuseks soodsate tingimuste kaitsega.

§ 40. Looduskaitsealade maa

Looduskaitsealade maaks loetakse ettenähtud korras eraldatud maatükid, mille piires on erilise teadusliku või kultuurilise väärtusega loodusobjekte (tüüpilised või haruldased maastikud, taim- ja loomorganismide kooslused, haruldased geoloogilised moodustised, taime- ja loomaliigid jms.).

Igasugune tegevus, mis rikub looduskaitsealade looduslikke komplekse, ohustab erilise teadusliku või kultuurilise väärtusega loodusobjekte, on keelatud niihästi looduskaitsealadel kui ka nende ümber kindlaksmääratud kaitsetsoonides.

§ 41. Tööstus-, transpordi ning teiste mittepõllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste poolt maa kasutada andmine põllumajanduslikuks otstarbeks

Tööstus-, transpordi- ning teised mittepõllumajanduslikud ettevõtted, organisatsioonid ja asutused annavad rajoonide või linnade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede otsuse alusel nende poolt mittekasutatava maa ajutiseks põllumajanduslikuks kasutamiseks kolhoosidele, sovhoosidele või teistele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele ning kodanikele ja NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega kehtestatud korras ja tingimustel.

§ 42. Ametimaa andmine

Ametimaad antakse transpordi, metsamajanduse, metsatööstuse, side, vee-, kala- ja jahimajanduse teatud kategooria töötajaile, samuti mõne teise rahvamajandusharu töötajatele.

Ametimaad eraldatakse vastavate ministeeriumide ja keskasutuste ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kasutuses olevast maast, sellise maa puudumise korral aga riigi tagavara maast ja riikliku metsafondi maast.

Töötajate kategooriate loetelu, kellel on õigus saada ametimaad, ametimaa suurus, andmise tingimused ja kasutamise kord kehtestatakse liiduvabariikide seadusandlusega.

V o s a

RIIKLIKU METSAFONDI MAA

§ 43. Riikliku metsafondi maa

Riikliku metsafondi maaks loetakse metsaga kaetud maa, samuti maa, mis pole metsaga kaetud, kuid on määratud metsamajanduse vajadusteks.

Riiklikud metsamajanduse ettevõtted, organisatsioonid ja asutused annavad metsamajanduse ja metsavarumistööstuse vajadusteks mittekasutatavad põllumajanduslikud kõlvikud nende kasutamises olevast riikliku metsafondi maast rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel kolhoosidele, sovhoosidele või teistele ettevõtetele, organisatsioonidele, asutustele ning kodanikele ajutiseks kasutamiseks põllumajanduslikel eesmärkidel, kui selline kasutamine on kooskõlas metsamajanduse huvidega.

Riikliku metsafondi maa kasutamise kord kehtestatakse NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

VI osa

RIIKLIKU VEEFONDI MAA

§ 44. Riikliku veefondi maa

Riikliku veefondi maaks loetakse maa, mis on veekogude (jões, järved, veehoidlad, kanalid, sisemered, territoriaalveed jms.), liustike, hüdrotehniliste ja teiste veemajanduslike rajatiste all, samuti maa, mis on arvatud veekogude kallaste eraldusribade, kaitsetsoonide alla jms.

Riikliku veefondi maa kasutamise kord kehtestatakse NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

VII osa

RIIGI TAGAVARAMAA

§ 45. Riigi tagavaramaa

Riigi tagavaramaa on maa, mis pole antud maakasutajatele tähtajata või pikaajaliseks kasutamiseks.

Riigi tagavaramaad antakse kolhoosidele, sovhoosidele, teistele riiklikele, kooperatiivsetele, või ühiskondlikele ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele, samuti kodanikele alaliseks või ajutiseks kasutamiseks korras, mis on ette nähtud käesolevate «Aluste» §-s 10.

VIII o s a

RIIKLIK MAAKATASTER

§ 46. Riiklik maakataster, selle koostisosad ja ülesanded

Maaressursside ratsionaalse kasutamise tagamiseks peetakse riiklikku maakatastrit, milles on kogum usaldusväärseid ja vajalikke andmeid maa loodusliku, majandusliku ja õigusliku seisukorra kohta.

Riiklik maakataster sisaldab maakasutuste registreerimise, maa suuruse ja kvaliteedi arvestamise, muldade boniteerimise ja maa majandusliku hindamise andmeid.

Riikliku maakatastri andmed teenivad maa efektiivse kasutamise ja tema kaitse organiseerimise, rahvamajanduse planeerimise, põllumajandusliku tootmise paigutamise ja spetsialiseerimise, maaparanduse ja põllumajanduse kemiseerimise, samuti muude maa kasutamisega seotud rahvamajanduslike abinõude elluviimise eesmärgi.

Maakatastrit peetakse riigi kulul kogu NSV Liidus ühtse süsteemi järgi. Riikliku maakatastri pidamise korra, katastri dokumentatsiooni vormid, katastri andmete täpsustamise ja uuendamise perioodilisuse kehtestab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

RIIKLIK MAAKORRALDUS

§ 47. Maakorraldus ja maakorraldustoimingud

Maakorraldus kujutab endast riiklike abinõude süsteemi riigiorganite poolt maa kasutamise alal vastuvõetud otsuste elluviimiseks.

Riikliku maakorralduse ülesanne on maa kõige täielikum, ratsionaalsema ja efektiivsema kasutamise organiseerimine, maaviljeluskultuuri tõstmine ja maa kaitsmine.

Maakorralduse hulka kuuluvad järgmised maakorraldustoimingud:

1) uute maakasutuste moodustamine ja olemasolevate korrastamine koos üleribasuse ja maa asetusest tingitud muude maakasutuspuuduste kõrvaldamisega; maakasutuse piiride täpsustamine ja muutmine rajooni planeerimise skeemide alusel;

2) kolhooside, sovhooside ja teiste põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste territooriumi majandisise organiseerimine koos majanduslikult põhjendatud külvi- ja koristuskordade sisseseadmise ja kõigi teiste põllumajanduslike kõlvikute (heinamaa, karjamaa, aiad jt.) korraldamisega, samuti abinõude väljatöötamine muldade erosiooni tõrjeks;

3) põllumajanduslikuks ja muuks rahvamajanduslikuks kasutamiseks sobiva uue maa väljaselgitamine;

- 4) maatükkide eraldamine ja äravõtmine;
- 5) linnade, alevite ja maa-asulate piiride kindlaksmääramine ja muutmine;
- 6) topograafiliste, geodeetiliste, mullastiku-
liste, geobotaaniliste ja muude ülevaatuste ja uurimiste tegemine.

Maakorraldus, kaasa arvatud projekteerimis- ja uurimistööd, mõõdistamine ja revideerimine, tehakse riigi kulul.

Maakorraldust viivad läbi riiklikud maakorraldusorganid.

§ 48. Maakorralduse dokumentatsioon

Maakorralduse käigus koostatakse maakorraldusprojektid, samuti käesolevate «Aluste» §-s 10 ettenähtud dokumendid maakasutamise õiguse kohta.

Maakorraldusprojektid koostatakse asjaosaliste maakasutajate osavõtul ja pärast kinnitamis- kantakse loodusesse (maastikule), tähistades maakasutuste piirid kindlaksmääratud piirimärkidega.

Maakorralduse käigus kindlaksmääratud majandisene territooriumi organiseerimine on kolhoosidele, sovhoosidele ja teistele põllumajanduslikele ettevõtetele kohustuslik.

MAAVAILDUSTE LAHENDAMINE

§ 49. Maavaidluste lahendamise kord

Maavaidlusi kolhooside, sovhooside, teiste riiklike, kooperatiivsete ning ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide, asutuste ja kodanike vahel lahendavad liiduvabariikide ministrite nõukogud, autonoomsete vabariikide ministrite nõukogud, krai, oblasti, ringkonna, rajooni, linna, küla, alevi tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed liiduvabariikide seadusandlusega kehtestatud korras.

Ühe vabariigi territooriumil asuvate kolhooside, sovhooside, teiste riiklike, kooperatiivsete ning ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste vaidlused teise liiduvabariigi territooriumil asuva maa kasutamisest vaadatakse läbi asjast huvitatud liiduvabariikide esindajatest pariteetsetel alustel moodustatud komisjoni poolt. Kui komisjon ei jõua ühisele otsusele, kuuluvad vaidlused neis küsimustes läbivaatamisele NSV Liidu Ministrite Nõukogus.

Linna ja alevi maal ning küla tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee poolt maa-asulates eraldatavatel maatükkidel olevate individuaalehitiste kaasomanike vaidlused ühise maatüki kasutamise korra üle kuuluvad arutamisele kohtus.

Maasuhetega seotud varalised vaidlused vaadatakse läbi korras, mis on kehtestatud NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

XI o s a

VASTUTUS MAASEADUSANDLUSE RIKKUMISE EEST

§ 50. Vastutus maaseadusandluse sätete rikku- mise eest

Maatükkide ostmine ja müümine, pantimine, pärandamine, rentimine, omavoliline vahetamine ja muud otsesed või varjatud tehingud, mis rikuvad riiklikku omandiõigust maale, on kehtetud.

Isikud, kes on süüdi tähendatud tehingutes, samuti:

maatükkide omavolilises hõivamises;

ebamajanduslikus kasutamises ja kasutamises mittetõise tulu saamise eesmärgil;

põllumajandusliku ja muu maa rikkumises, saastamises tootmis- ja muude jäätmete ning heitveega;

muldade tuule- ja vee-erosiooni ja muude muldade seisukorda halvendavate protsesside eest kaitsmise ning maade parandamise kohustuslike abinõude mittetäitmisel;

ajutiselt kasutatava maa mitteõigeaegses tagastamises või selles, et on jäetud täitmata kohustused viia see maa sihipäraseks kasutamiseks kõlblikku seisukorda;

maakasutuste piirimärkide hävitamises; võetakse kriminaal- või administratiivvastu-

tusele korras, mis kehtestatakse NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega võidakse kehtestada vastutus ka maaseadusandluse muude rikkumiste eest.

Omavoliliselt hõivatud maatükid tagastatakse nende kuuluvuse järgi, ebaseadusliku kasutamise ajal tehtud kulutusi hüvitamata.

NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega ettenähtud juhtudel võidakse maakasutajatelt, kes süstemaatiliselt rikuvad maa kasutamise eeskirju, ära võtta nende poolt ebaõigesti kasutatavad maatükid.

Ettevõtted, organisatsioonid, asutused ja kodanikud on kohustatud hüvitama kahju, mida nad on tekitanud maaseadusandluse sätete rikkumisega.

SISUKORD

I osa. ULDSÄTTED

	§-d	lk.
1. peatükk Põhisätted	1—10	9
2. peatükk Maakasutajad ja maakasutamise tähtajad	11—15	14
3. peatükk Maa andmise ja äravõtmise kord	16—38	16
4. peatükk Maakasutajate õigused ja kohustused	39—52	31
5. peatükk Maatükkide kasutamine uurimistöodeks	53—54	39
6. peatükk Maa äravõtmise või ajutise hõivamisega seotud kahjude hüvitamine	55—56	41
7. peatükk Riiklik kontroll maa kasutamise üle	57—58	42

II osa. PÖLLUMAJANDUSLIKU OTSTARBEGA MAA

8. peatükk Põhisätted	59—63	44
9. peatükk Sotsialistlike põllumajanduslike ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste maad	64—76	47
10. peatükk Kodanike maakasutamise põhisätted	77—81	55
11. peatükk Õue-aiamaa	82—94	58

12. peatükk	Köögiviljamaa	95—97	64
13. peatükk	Heina- ja karjamaa	98—101	66
14. peatükk	Aianduskooperatiivide maa- kasutamise	102—103	68
15. peatükk	Üksiktalundite maa	104—105	69

III o s a.

ASULATE (LINNAD, ALEVID, MAA-ASULAD) MAA

16. peatükk	Põhisätted	106—111	70
17. peatükk	Linnamaa liigid	112—128	72
18. peatükk	Linnalähedased tsoonid ja haljasvööndid	129—131	78
19. peatükk	Maa-asulate maa	132—136	79
20. peatükk	Maa kasutamiseks andmine kodanikele elamu- ja suvila- ehituseks	137—146	81

IV o s a. TÖÖSTUSE, TRANSPORDI, KUURORTIDE, LOODUSKAITSEALADE JA MUU MITTEPÖLLUMAJAN- DUSLIKU OTSTARBEGA MAA

21. peatükk	Põhisätted	147—150	87
22. peatükk	Transpordi, side- ja elektri- liinide maa	151—153	89
23. peatükk	Kuurortide maa	154—157	91
24. peatükk	Looduskaitsealade ja kaitse- alade maa	158—168	92
25. peatükk	Muu mittepõllumajandusliku otstarbega maa	169—173	96
26. peatükk	Ametimaa	174—178	98

V o s a. RIIKLIKU METSAFONDI MAA

VI o s a. RIIKLIKU VEEFONDI MAA

VII o s a. RIIGI TAGAVARAMAA

VIII o s a. RIIKLIK MAAKATASTER *

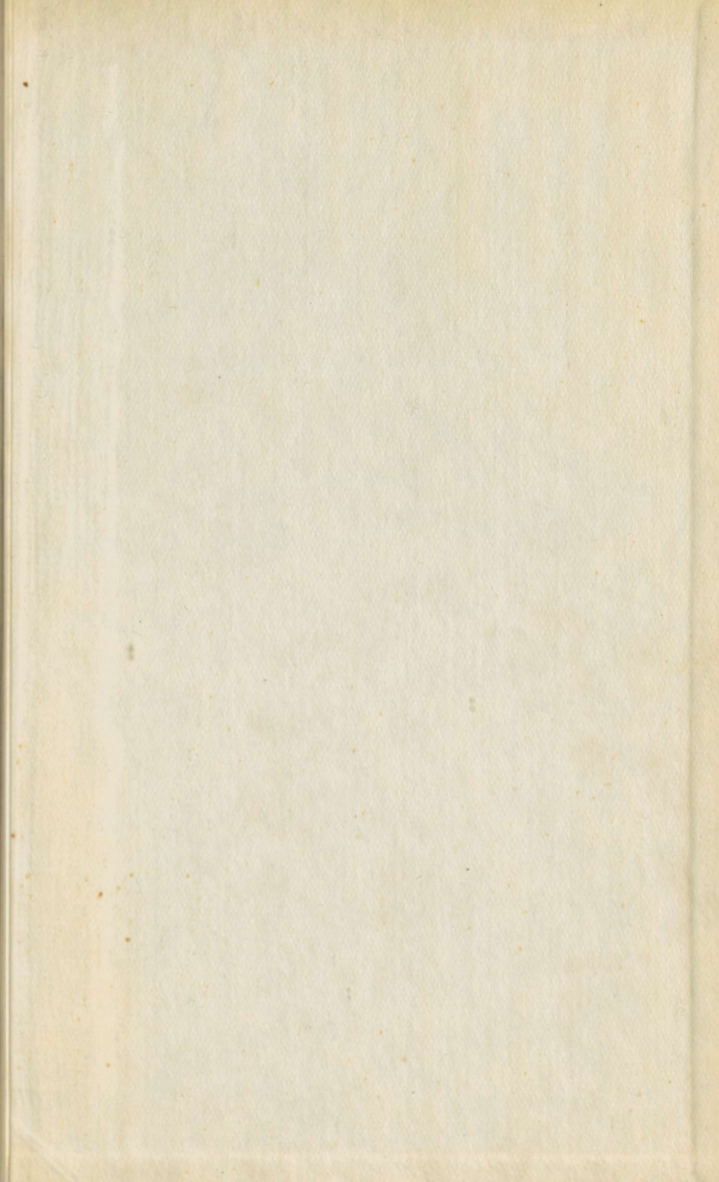
IX o s a. RIIKLIK MAAKORRALDUS

* loennilised on aiaga
maakataster (v. t. VL-¹⁴
ku. 268)

X osa. MAAVAIDLUSTE LAHENDAMINE	213—225	116
XI osa. VASTUTUS MAASEADUS-ANDLUSE RIKKUMISE EEST	226—233	121
Tähestikuline sisujuht	95	126
Lisa: NSV LIIDU JA LIIDUVABARIIKIDE MAASEADUSANDLUSE ALUSED	105	135

ЗЕМЕЛЬНЫЙ КОДЕКС ЭСТОНСКОЙ ССР. Официальный
текст. На эстонском языке. Издательство «Ээсти Раамат».
Таллин, Пярнуское шоссе, 10.

Toimetaja U. Rink. Kunstiline toimetaja E. Järv. Tehniline
toimetaja V. Kann. Korrektor Ö. Kajando. Laduda antud
29. IX 1970. Trükkida antud 3. XI 1970. Trükipaber nr. 1
— Staicele Paberivabrik, Läti NSV, 70×90/32. Trükipoog-
naid 5,625. Tingtrükipoognaid 6,6. Arvestuspoognaid 5,80.
Trükiarv 20 000. Tellimuse nr. 5718. Trükikoda «Kommu-
nist», Tallinn, Pikk t. 2. Hind 44 kop.

Wikip.

A-
31074
78 144

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00504179 5